Programmabegroting Duiven 2024-2027

Inhoudsopgave

Inleiding **3**
Begroting in een notendop **6**
Programma 1 Bestuur **7**
Programma 2 Maatschappij **20**
Programma 3 Omgeving **31**
Algemene Dekkingsmiddelen **48**
Beleidsbegroting - Paragrafen **53**
Paragraaf 1 Lokale heffingen 53
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 60
Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen 72
Paragraaf 4 Financiering 78
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering 82
Paragraaf 6 Verbonden partijen 84
Paragraaf 7 Grondbeleid 93
Paragraaf 8 Openbaarheid 97
Paragraaf 9 Duurzaamheid 97
Financiële begroting - Baten en Lasten **98**
Baten en lasten per programma 2024 98
Mutaties reserves per programma 98
Voorcalculaties in meerjarenperspectief 98
Financiële begroting - Financiële positie **100**
Begrotingsrichtlijnen 100
Begrotingsresultaten en maatregelen 101
Financiële begroting - Conclusie **110**
Bijlagen **112**
Kerngegevens 112
Berekening tarieven afvalstoffenheffing 113
Berekening tarieven rioolrecht 114
Overzicht van reserves en voorzieningen 115
Vervangingsinvesteringen 133
EMU-saldo 135
Baten en Lasten per Taakveld 136
Overheadkosten 137
Indicatoren 138
Model E 140

Inleiding

Werken aan een kleurrijke toekomst van de gemeente Duiven

Hierbij biedt het college u de meerjarenbegroting 2024-2027 aan. In deze meerjarenbegroting zijn de voorstellen verwerkt zoals die aan u zijn voorgelegd met de Voorjaarsnota 2023.

Het coalitieakkoord ‘Met elkaar Kleuren we de gemeente Duiven’ vormt in 2024 voor het college de basis van deze begroting en de daarin opgenomen keuzes. Maar we worden ook geconfronteerd met een aantal belangrijke ontwikkelingen met voor onze gemeente ingrijpende gevolgen.

De samenleving in Nederland, dus ook Duiven, heeft te maken met grote uitdagingen. Diverse opgaven spelen een belangrijke rol voor gemeenten om de toekomst van Duiven het hoofd te kunnen bieden. Onze inwoners nemen hierin een belangrijke plek in.

Vanuit maatschappelijk perspectief zien we nog steeds de gevolgen van Corona. De oorlog in Oekraïne heeft effect op de economie. Door gestegen energiekosten neemt de inflatie toe, maar ook zien we schaarste in materiaal waardoor bijvoorbeeld de woningbouw onder druk komt te staan. Regionaal ervaren we de gevolgen van de krapte op de arbeidsmarkt.

Een ander belangrijk dossier is de Stikstof problematiek die ook een invloed heeft op de ontwikkeling van het woningbouwprogramma maar ook direct op het doortrekken van de A15. Als het gaat om de A15 zal 2024 en belangrijk jaar gaan worden.

Het is daarom, bij het opstellen van deze meerjarenbegroting, ook een blik naar de toekomst van Duiven. Niet alleen voor 2024; we moeten ook verder kijken.

Drie opgaven, zoals die eerder met u gedeeld zijn, blijven voor het college leidend. In 2024 gaan we dus ook door met het werken aan en realiseren van de doelen zoals we die opgenomen hebben bij deze drie opgaven. Dit doen we door op flexibele wijze met ruime voor inbreng uit de samenleving waar nodig verscherpen, verdiepen versmallen of verbreden van onze acties en doelen maar vasthoudend aan de ambitie. De drie opgaven zijn:

De opgave: Verdere transformatie van het sociaal domein.

We investeren in de positieve gezondheid van onze inwoners en gaan uit van wat iemand wel kan en denken in mogelijkheden. Iedereen die dat wil moet mee kunnen doen met werk, onderwijs, sport, cultuur en aan ons verenigingsleven. We hebben aandacht voor achterstanden en de tweedeling in onze gemeenschap. We bedenken simpele en passende oplossingen in en met de directe leefomgeving. Zorg die nodig is, wordt tijdig en integraal ingezet. We kijken naar heel de mens achter de zorgvraag.

Via 5 ontwikkellijnen werken we verder aan de transformatie. Daar komen diverse uitdagingen bij naar voren waar we zo goed mogelijk op inspelen. De gevolgen die de coronajaren hebben gehad voor de jeugd, de wachtlijsten bij zowel de jeugd als de volwassenenondersteuning, de krapte op de arbeidsmarkt en het huisvesten en integreren van statushouders en Oekraïners. We gaan in gesprek met inwoners en partners in dorpen en wijken. De uitkomsten daarvan gebruiken we om de uitvoeringsagenda voor de komende jaren aan te vullen, in te kleuren en bij te stellen.

De opgave: Versnelling woningbouw.

De huidige plannen voor woningbouw gaan we zo snel mogelijk realiseren. We bouwen voor doelgroepen die een binding hebben met Duiven, Groessen of Loo. De ontsluiting van alle locaties moet goed geregeld zijn.

We schenken aandacht aan een goede leefomgeving en sociale samenhang in de nieuwe wijken. Veranderingen in de behoefte aan woningen houden we goed in de gaten en we stellen zo nodig onze koers bij.

We werken verder aan deze opgave met een realistische houding, vanuit de houding “wat is nodig en wat kunnen we waarmaken”. Een visie op de verbinding tussen wonen en zorg wordt opgesteld met aandacht voor specifieke doelgroepen. Rondom het Eilandplein bouwen we verder aan een inclusieve “Blijfwijk”. Flexwonen wordt gerealiseerd. De stikstofproblematiek maar ook mogelijke tegenwind op juridisch vlak zal de snelheid waarmee we nieuwe woningen en projecten kunnen realiseren blijven beïnvloeden.

De opgave: Duurzaamheid.

De energie die nodig is in de gemeente Duiven willen we zo duurzaam mogelijk opwekken. Woningen en ander vastgoed moeten duurzaam worden verwarmd. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat extreme hitte, droogte of regenval geen problemen veroorzaken. We investeren in biodiversiteit. We willen naar een duurzame gemeente Duiven zonder afval.

We werken met energie en succes verder aan deze opgave. Waar nodig herijken we de doelstellingen en stellen we het tempo bij. Stikstofproblematiek en recent de waterkwaliteit vragen om een actieve houding, in Liemerse samenwerking gaan we werken aan natuurbehoud en landelijk vitaal gebied.

Bij het realiseren van deze drie opgaven gaan we voor maximale inbreng vanuit de samenleving, we zijn transparant over de rol van de samenleving en de rol van onszelf en zorgen voor heldere communicatie. Participatie maakt een belangrijk deel uit van besluitvorming door de gemeente.

De keuzes en ontwikkelingen zoals die zijn opgenomen in deze begroting sluiten inhoudelijk goed aan op de drie opgaven. Met het verder vormgeven van opgavegericht werken willen we een directere en meer integrale sturing op de voortgang van deze opgaven realiseren. Ook deze ambitie vraagt om de juiste balans. Hoe verbinden we bestaande structuren en doelstellingen aan deze andere manier van sturen en werken?

Dat op dit moment een aantal vragen die we hierboven stellen nu nog niet te beantwoorden zijn is in onze ogen niet te vermijden. Daar zullen we op passende wijze mee om moeten gaan.

Financieel beeld

De Voorjaarsnota 2023 liet al zien dat het financieel meerjarenperspectief 2024-2027 negatief is. Dit wordt vooral veroorzaakt door de loon- en prijsstijgingen in de afgelopen periode, doordat in 2024 alle ambities en wensen zijn verwerkt en het Rijk vanaf 2026 de financieringssystematiek wijzigt en bovendien ook de opschalingskorting doorvoert. Mede op advies van de VNG worden er nog geen maatregelen genomen om de jaren 2026 en 2027 sluitend te maken. De gemeenteraad heeft het sluitend maken van het begrotingsjaar 2024 bij de behandeling van de Voorjaarsnota als prioriteit aangegeven. Hiervoor worden in dit voorstel een aantal keuzes voorgelegd. Bij de begrotingsbehandeling door de gemeenteraad wordt alleen het begrotingsjaar 2024 vastgesteld. De jaren 2025-2027 geven een structureel inzicht in de beleidskeuzes.

De financiële gevolgen van de septembercirculaire zijn van groot belang voor deze begroting. Deze is op 19 september gepubliceerd en zal aansluitend financieel worden vertaald. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad op de hoogte worden gesteld van de financiële gevolgen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkelingen van de voorjaarsnota naar de meerjarenbegroting.

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Saldo na Voorjaarsnota	-788.554	1.556.714	-1.228.050	-3.183.901
Begrotingswijzigingen na eerdere raadsbesluiten:				
Led verlichting sportverenigingen	-8.775	-8.775	-8.775	-8.775
IKC Remigius aanvulling voorbereidingskrediet		- 78.461	- 78.461	- 78.461
Meicirculaire 2023	356.528	97.293	-101.580	988.691
Saldo voor Begroting	**-440.801**	**1.566.771**	**-1.416.866**	**-2.282.446**
Aanpassingen voorcalculaties	-176.318	-202.575	-373.439	-507.425
Saldo na inbrengen cijfers	**-617.119**	**1.364.196**	**-1.790.305**	**-2.789.871**
Oplossingen:				
Herijken (vervangings-)investeringen	305.000			
OZB inflatiestijging	270.284	549.284	798.284	1.030.284
Stelpost BCF plafond	200.000			
Gevolgen septembercirculaire				
Begrotingssaldo	**158.165**	**1.913.480**	**-992.021**	**-1.759.587**

Het advies is om het overschot in 2024 van € 158.165 te storten in de Algemene Reserve en de intentie uit te spreken om het overschot in 2025 in de Algemene Reserve te storten. In de jaren daarna zal er dan onttrokken moeten worden uit de Algemene Reserve.

1-1-2023	€ 14.685.189
1-1-2024	€ 17.138.902
1-1-2025	€ 15.297.660
1-1-2026	€ 17.211.140
1-1-2027	€ 16.219.119
1-1-2028	€ 14.459.532

De stijging van de stand van de Algemene Reserve in 2023 wordt verklaard door onttrekkingen voor de dekking van de kosten voor de incidentele zaken uit de Voorjaarsnota 2023 verrekend met het jaarrekeningresultaat 2022.

Het college gaat uit van een stabiel beeld in meerjarig perspectief. Extreme schommelingen willen we voorkomen maar tegelijk willen we de lastendruk voor onze inwoners en bedrijven in deze lastige tijd zo laag mogelijk houden. De keuzes die we met deze begroting aan u voorleggen zijn gebaseerd op deze uitgangspunten.

Voor 2024 is er geen mogelijkheid om de lasten van onze inwoners te verlagen en is het noodzakelijk de inflatiecorrectie toe te passen op de tarieven voor OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing.

Met deze begroting geven we voor het komende jaar kleur aan de gemeente Duiven met het besef dat de onzekerheid die op veel vlakken speelt voor ons als gemeente gevolgen heeft en dat dat soms zal vragen om bij- of inkleuring of extra kleur.

Duiven, 03 oktober 2023.

Begroting in een notendop

Highlights per programma

BESTUUR	MAATSCHAPPIJ	OMGEVING
De gemeente wil bijdragen aan de positieve gezondheid van de inwoners. Vertrouwen in de overheid draagt bij aan de positieve gezondheid van inwoners. De gemeente wil inwoners het gevoel geven welkom te zijn. We zorgen voor laagdrempelige, vlotte en servicegerichte dienstverlening, laagdrempelige en vlotte contacten en heldere communicatie. En we komen afspraken na. Door inwoners actief te betrekken bij het vormgeven van hun eigen (veilige) leefomgeving, wordt de onderlinge verbinding en leefbaarheid in wijk en dorp versterkt. Ook deze betrokkenheid en verbinding dragen bij aan de positieve gezondheid van inwoners.	De gemeente draagt bij aan een vitale samenleving en een leefbare omgeving. Waardoor inwoners zo zelfstandig mogelijk een betekenisvol en veerkrachtig leven kunnen leiden. Waar nodig reiken handvatten aan voor zelfredzaamheid, elkaar ondersteunen en participatie. De leefwereld en omgeving van inwoners staan hierbij centraal. Zodat de gemeente - waar nodig - de juiste en passende ondersteuning biedt. De systematiek van positieve gezondheid is daarbij leidend. We gaan uit van wat iemand wel kan en belangrijk vindt en denken in mogelijkheden. We bedenken oplossingen bedenken die meedoen makkelijker maken en aansluiten bij de leefwereld van de inwoner.	In Duiven is het goed leven, wonen en werken. De gemeente wil werken aan een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Er is ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie. De aanwezigheid van werkgelegenheid, de kwaliteit van de werk-, woon- en leefomgeving, de mogelijkheid tot ontmoeting en het creëren van verbondenheid in de buurt, het realiseren en behouden van maatschappelijke voorzieningen, hebben uiteindelijk effect op het geluksgevoel van de inwoners. De gemeente zet hier steeds meer op in bij de werkwijze en aanpak en de belangrijke keuzes die gemaakt worden.
Speerpunten: Uitvoering en borging Participatiebeleid Integraal werken Implementatie Wet Open Overheid Digitale veiligheid Verbeteren van de dienstverlening Cyberveiligheid eigen organisatie	Speerpunten: Versterken en afstemmen van de verschillende toegangen, Poort voor de Poort Dorpsgesprekken t.b.v. Uitvoeringsagenda Samen Sterk Uitvoering op orde	Speerpunten: Implementatie nieuwe Omgevingswet Uitvoeren Woonvisie/ versnellen woningbouw Herontwikkeling Centrum Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete Liemerse Ambassade Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12 Natuur inclusieve gebiedsontwikkeling Duurzaamheid

Programma 1 Bestuur

1.1 Wat willen we bereiken?

De gemeente is een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief. Het is belangrijk dat inwoners kunnen vertrouwen op de lokale overheid. Dit vertrouwen willen we versterken door meer transparant en participatief te zijn.

Dit betekent dat de gemeente inwoners actief betrekt bij het vormgeven van hun eigen (veilige) leefomgeving, waarmee de onderlinge verbinding tussen inwoners en de leefbaarheid in de wijk en het dorp wordt versterkt. En dat het bestuur benaderbaar is en samen met partners en de samenleving naar ideeën en constructieve oplossingen zoekt.

De gemeente zorgt voor goede en tijdige communicatie en transparantie van informatie. Dit draagt bij aan meer begrip voor elkaar en voor gemaakte keuzes. Zoveel mogelijk stukken en beraadslagingen zijn openbaar en eenvoudig opvraagbaar. Alleen als het absoluut noodzakelijk is, wordt geheimhouding opgelegd.

De Visie op dienstverlening 2022-2026 geeft richting aan de ontwikkeling van de dienstverlening van de gemeente aan individuele inwoners en ondernemers. De missie daarbij is dat elk contact met de gemeente bijdraagt aan het welzijn van inwoners, het vestigingsklimaat voor bedrijven en het (herstel van) vertrouwen in de overheid. Dit betekent dat de inwoner centraal staat in het contact met de gemeente, bij de inrichting van processen en bij het maken van (beleids)keuzes. De inwoner kan rekenen op goede service, duidelijkheid en juiste en volledige informatie. De manier waarop het contact met de inwoner verloopt en de beleving van dat contact door de inwoner is daarbij minstens zo belangrijk als het resultaat van dat contact. Dit geldt voor alle takken van sport van de gemeente. Van het sociaal domein tot de fysieke leefomgeving en het klantcontactcentrum.

Veiligheid is één van de belangrijkste basisbehoeften van de mens. Daarom is het van belang dat inwoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente Duiven zich veilig voelen. Op lokaal niveau voert de gemeente de regie op veiligheid. De verantwoordelijkheid voor de veiligheid delen we echter met vele partners, waarvan de inwoners de belangrijkste zijn. Als regisseur brengt de gemeente deze partners samen en stimuleren we een actieve rol van onze inwoners. We geven onze eigen rol als overheid goed en actief vorm: we zetten waar nodig de veiligheidsinstrumenten in waarover wij beschikken, met de intensiteit die past bij de problematiek.

Externe ontwikkelingen

Dienstverlening

In de periode 2024-2028 zal er een piek zijn in het aantal aanvragen voor reisdocumenten. De oorzaak hiervoor is de verlenging van de geldigheidsduur van reisdocumenten vanaf 2014 van 5 naar 10 jaar. Om de piek op te kunnen vangen is een formatie-uitbreiding nodig van in totaal 1 fte. De kosten hiervoor staan opgenomen in het financieel overzicht in paragraaf 1.3.

Lokale democratie

Het experimenteren met nieuwe vormen van lokale democratie is een ontwikkeling die vanuit de rijksoverheid en de provincie gestimuleerd wordt. Er worden ondersteuningsprogramma's aan gemeenten aangeboden. Zo zijn steeds meer gemeenten met de burgerparticipatie aan het experimenteren. Het experimenteren komt voort uit de wens om te komen tot een grotere burgerbetrokkenheid bij de lokale politiek.

Informatisering en de digitale samenleving

Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet open overheid", de “Wet modernisering elektronisch bestuur”, de “Wet digitale overheid” en het “Besluit digitale toegankelijkheid” nopen tot het voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

De gemeente is in steeds grotere mate afhankelijk van ICT. De ICT omgeving is volop in beweging. Software zal steeds meer als een service geleverd worden (Software As A Service of SAAS). Deze te voorziene verandering in de ICT-architectuur heeft gevolgen voor de manier waarop de gemeente zich op dit vlak moet organiseren. De RID is naar aanleiding van de strategische sessies in 2022 en het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023 een verbetertraject gestart om klaar te zijn voor deze toekomst.

In het vervolgtraject zal ook gekeken worden naar de invulling van de opdrachtgevende rol van de gemeente en de digitale volwassenheid van de verbonden partijen. De digitale volwassenheid van de gemeente zal verhoogd moeten worden. In het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023 is digitale volwassenheid benoemd. De uitwerking op welke wijze de digitale volwassenheid vergroot zal gaan worden, is echter nog niet concreet uitgewerkt. De toename van de importantie van informatie(veiligheid) en ICT leidt hier op termijn waarschijnlijk tot hogere kosten.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren van de gemeente. Het bekendste voorbeeld van ‘Hof van Twente’ toont aan dat een gemeente kwetsbaar is. In de periode na dit voorbeeld zijn er vele andere voorbeelden bij gekomen. Verschillende maatregelen worden in verband met de toegenomen risico’s rondom met name ransomware genoemd. Gezien de toenemende mate van afhankelijkheid van ICT-middelen is het te verwachten dat er structureel beduidend meer financiële middelen nodig zijn in de komende periode.

Wet open overheid (Woo)
De Wet open overheid (Woo) heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. Daarmee is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervallen. Het grote verschil met de Wob is dat de Woo verplicht dat documenten in elf informatiecategorieën gefaseerd (5 jaar) actief openbaar worden gemaakt. In 2024 zal de implementatie van de Woo voortgang hebben, waarbij ook het op orde brengen van de informatiehuishouding en training en bewustwording van de medewerkers en bestuurders belangrijke doelstellingen zijn.

1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

A. “Krachtige overheid”: Een (veer)krachtige ambtelijke organisatie die bijdraagt aan een samenleving waar het goed wonen en werken is.

Dit zijn de speerpunten:

1.A.1	Uitvoering en borging Participatiebeleid
Doel	De implementatie van het in Q3 2023 vast te stellen beleidskader participatie uit te voeren en te borgen in de organisatie en de samenleving.

1.A.1	Uitvoering en borging Participatiebeleid
Toelichting	Als het beleidskader na de zomer is vastgesteld wordt een begin gemaakt met een structureel implementatie- en borgingstraject van het participatiebeleid voor de medewerkers, managers en bestuurders van 1Stroom. Het traject is gericht op het versterken van de participatie manier van denken in de organisatie. De implementatie en borging van het beleid heeft tot gevolg dat er meer tijd, capaciteit en financiële middelen nodig zijn voor het ontwikkelen van medewerkers, het begeleiden en ondersteunen van medewerkers en het opzetten en uitwerken van werkwijzen en -processen. Daarnaast is de verwachting dat de organisatie intensiever te maken gaat krijgen met initiatieven uit de samenleving (overheidsparticipatie), dat hiervoor een initiatievenloket zal moeten worden ontwikkeld en dat het inzetten van participatie ook vanuit deze insteek een investering vooraf zal vragen in tijd en geld. Uitvoering en borging van het beleidskader vraag om aan de voorkant bij elk werkproces altijd goed na te denken in hoeverre bewoners en externe partijen betrokken zijn of moeten worden. De ontwikkeling en uitvoering van een goed participatieplan is de volgende stap. Dit impliceert dat de besluitvormings- en uitvoeringsprocessen meer tijd vragen en dat daarvoor capaciteit en middelen beschikbaar moeten zijn.
Risico's	Participatieplannen kunnen onvoldoende worden ingericht, waardoor onduidelijkheid ontstaat tot hoever de geboden participatie reikt. De ontevredenheid van inwoners neemt daardoor toe. Invoering van het uitdaagrecht vormt een extra uitdaging en risico voor de organisatie, omdat elke uitdaging hoe dan ook begeleiding vraagt van meerdere afdelingen en daarmee de druk op de organisatie opvoert.
Planning	In september is het algemene Beleidskader Participatie vastgesteld door de raad. Daarna zullen we uitvoeringsrichtlijnen voor uitvoering en borging opstellen voor de organisatie. De uitvoering en borging van het participatiebeleid start na vaststelling van het beleidskader en loopt door naar volgende jaren.

1.A.1	Uitvoering en borging Participatiebeleid
Financiën	Omdat het beleidskader en de richtlijnen voor de uitvoering op het moment van dit schrijven nog niet zijn vastgesteld door beide gemeenteraden, kunnen we alleen nog een zeer grove inschatting maken van de benodigde middelen en fte's. Reden dat we hier toch al e.e.a. willen opnemen, is dat het beleidskader voor béide gemeenten is en we daarom besluitvorming over de financiën graag zoveel mogelijk in onderlinge stemming zouden willen laten plaatsvinden. *2023* Voor de uitvoering en borging vragen we de tot en met 2025 toegekende 1 fte senior participatiemedewerker toe te kennen voor de duur van deze coalitieperiode. Verder zullen we voor Q4 van 2023/ Q1 2024 naar verwachting € 25.000 projectbudget nodig hebben voor beide gemeenten samen (dus dat is € 15.750 voor Duiven) om een pilot uit te voeren met een digitale participatie tool die organisatie-breed gebruikt kan worden. Tenslotte vragen we specifiek voor Duiven t.b.v. de pilot participatieve aanpak VJN 2024 nog € 20.000 om hier de juiste expertise voor in te huren. Inwoners en partners worden actief betrokken bij de transformatie van het sociaal domein (programma 2). Dit doen we onder de werktitel Dorpsgesprekken. Dit betekent een omslag in werken. Om verdergaand participatief te werken is tijd, training en coaching nodig. Tijd om samen met partners en sleutel-inwoners vormen van participatief werken te ontdekken, uit te proberen en de geleerde lessen mee te nemen. Training en coaching, omdat de basis van de nieuwe route weer opnieuw gelegd moet worden in een team met bijna allemaal nieuwe medewerkers. De kosten hiervan zullen worden gedekt door het gereserveerde budget voor het Strategisch Opleidingsplan. *2024 (en verder tot einde van deze coalitieperiode)* Als het beleidskader wordt vastgesteld zal er mogelijk extra capaciteit nodig zijn binnen de verschillende afdelingen (naar verwachting bij RSO, R&B, Sociaal Domein). Voor de implementatie van het Beleidskader Participatie in de ambtelijke organisatie vragen we eind 2023/begin 2024 via een raadsvoorstel een budget aan (door middel van het voorleggen van implementatiescenario's met bijbehorend kostenplaatje per scenario aan de raad). Bij het vaststellen van het Beleidskader Participatie is door de raad ingestemd met het oprichten van een Initiatievenloket. De benodigde capaciteit en werkbudget hiervoor zullen ook onderdeel zijn van de genoemde aanvraag op basis van implementatiescenario's.
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van participatieve trajecten. De participatieverordening beoogt de kwaliteit van lokale democratische processen te vergroten, de samenwerking tussen gemeente en bewoners te versterken en helderheid te scheppen over proces en rolverdeling.

1.A.2	Integraal werken
Doel	Samenhang en afstemming op alle niveaus.

1.A.2	Integraal werken
Toelichting	Iedereen speelt in de processen zijn eigen rol. De onderlinge samenwerking tussen de gemeente en 1Stroom ligt vast en er is een duidelijke (overleg)structuur. Bestuurders en ambtenaren weten wat ze van elkaar kunnen en mogen verwachten. De duidelijke structuur biedt houvast en overzicht en bevat voldoende ruimte voor dialoog. Bestuurlijke (besluitvormings-)processen kunnen ingewikkeld zijn, waarbij meerdere afdelingen en belanghebbenden betrokken zijn. Met integrale adviezen wordt de kwaliteit en samenhang vergroot. Onderling zijn beleidsterreinen met elkaar verbonden. De verschillende onderdelen van programma 1 brengen de onderlinge verbinding aan. Processen en werkwijzen op een eenduidige manier doorvoeren vergroot de kwaliteit van de ambtelijke advisering. De bestuurlijke procesinformatie is vastgelegd, toegankelijk en overzichtelijk. Er wordt rust en stabiliteit ingebouwd in de processen. De ambtelijke organisatie is ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling 1Stroom. 1Stroom heeft in 2021 een nieuwe organisatiestructuur gekregen en maakt een verbetertraject door.
Risico's	Zonder goede afstemming tussen betrokken ambtenaren en bestuurders worden onderwerpen niet in de volle omvang behandeld. Dit kan leiden tot misverstanden en omissies in de besluitvorming.
Planning	Doorlopend.
Financiën	Beschikbare capaciteit voor de verbeteringen worden met bestaande capaciteit opgepakt.
Participatie	Op onderwerpen die betrekking hebben op derden, zullen zij betrokken worden.

1.A.3	Implementatie Wet Open Overheid (WOO)
Doel	Een transparante organisatie en gemeente, die zijn informatiehuishouding op orde heeft.
Toelichting	De Wet open overheid is bedoeld om overheden transparanter te maken en moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De WOO vervangt de Wob (Wet openbaarheid van bestuur). Het grote verschil tussen de WOO en de Wob betreft de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie (11 informatiecategorieën). Een belangrijk onderdeel van de WOO is het op orde brengen van de informatiehuishouding van de gemeente en 1Stroom. Beide zullen tot en met 2027 gefaseerd moeten gaan plaatsvinden.
Risico's	De Gemeenschappelijke Regelingen waarmee onze gemeente verbonden is moeten zich ook houden aan de Wet Open Overheid. GR's krijgen echter geen budget vanuit het Rijk. Uiteraard wordt de WOO bij de GR 1Stroom wel geïmplementeerd, gelijktijdig met de gemeente. Op het moment van schrijven wordt echter nog uitgezocht wat de precieze verdeling van verantwoordelijkheden en taken zou moeten zijn tussen de gemeente en de andere verbonden GR's. Risico is dat deze GR's ook in bepaalde mate aanspraak willen maken op ons vanuit het Rijk verkregen budget. De planning is dat hier uiterlijk in Q2 2023 meer helderheid over komt.
Planning	De implementatie van de WOO duurt nog tot en met 2027.

1.A.3	Implementatie Wet Open Overheid (WOO)
Financiën	Het op orde brengen van onze informatiehuishouding en het organiseren van actieve openbaarmaking van informatie hebben ervoor gezorgd dat er nieuwe applicaties en software aangeschaft moest worden. Door de installatie, implementatie en het beheer van deze nieuwe applicaties en het optimaliseren van onze huidige applicaties en systemen ligt er steeds meer werk bij de functioneel beheerders. Omdat dit naar de toekomst toe alleen maar zal groeien, is er structureel extra formatie (0,8fte) nodig als het gaat om functioneel beheer. Dit kan voorlopig (naar verwachting tot en met 2027) vanuit de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld voor de WOO. Ook de formatieruimte die voor de WOO-contactfunctionarissen vrij is gemaakt (0,2fte per gemeente) wordt betaald vanuit de van het Rijk verkregen middelen voor de WOO. Coördinatie en afhandeling van WOO-verzoeken door Juridische Zaken is structureel, ook nu de WOO-contactfunctionarissen zijn gestart. Zij vervullen wel een rol in het proces van het afhandelen van WOO-verzoeken, maar die rol is gericht op de dienstverlenende kant (ervoor zorgen dat de WOO-verzoeken naar tevredenheid geholpen wordt) en niet op de juridische kant. Ondersteuning bij afhandelen WOO-verzoeken is structureel. In 2022 zijn in totaal 10 WOO-verzoeken ontvangen. Gelet op het aantal verzoeken dat tot op heden is ingediend moet worden aangenomen dat dit aantal in 2023 (nog) hoger zal uitkomen. De WOO-verzoeken hangen veelal samen met ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente en omvatten nagenoeg altijd een groot aantal documenten dat geanonimiseerd moet worden. Ondanks dat inmiddels beschikt wordt over de daarvoor benodigde software, ontbreekt het aan formatie om de documenten te anonimiseren zodat deze taak (structureel) moet worden uitbesteed (ofwel aan een externe partij ofwel door inhuur van extra capaciteit). Hiervoor wordt een budget gevraagd van € 30.000.
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van de informatievoorziening aan inwoners. Daarnaast zullen inwoners ook actief bevraagd gaan worden over hoe zij de informatievoorziening van de gemeenten ervaren, bijvoorbeeld via een klankbordgroep.

B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers.

Dit zijn de speerpunten:

1.B.1	Digitale veiligheid
Doel	Inwoners en bedrijven bewust maken van de gevaren van digitale criminaliteit, zodat zij dat tijdig herkennen en weten wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen en zich ertegen kunnen wapenen.
Toelichting	Er vindt een verschuiving plaats van traditionele criminaliteit (woning-/auto-inbraken) naar cybercriminaliteit. Cybercrime is een verzamelterm geworden van alle delicten die met een computer en op internet worden gepleegd. Mensen van alle leeftijden worden het slachtoffer van oplichting via whatsapp of phishingmails. Criminelen kunnen bedrijfssystemen 'gijzelen' en losgeld eisen of belangrijke voorzieningen overnemen. En de digitale wereld draagt ook steeds vaker bij aan radicalisering, het creëren van maatschappelijke onrust en het aanjagen van ordeverstoringen. Verder zijn mensen zich er niet van bewust dat ze onbedoeld dader kunnen worden door bijvoorbeeld een gevoelig filmpje of foto's door te sturen. Gemeenten kunnen een rol spelen om te voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van cyber gerelateerde zaken. Met onder andere voorlichting moet de bewustwording vergroot worden.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie, enorme bedrijfsschade tot zelfs ontwrichting van de samenleving als bepaalde voorzieningen worden gehackt.

1.B.1	Digitale veiligheid
Planning	In het nieuwe integrale veiligheidsplan 2023-2026 is digitale criminaliteit als prioriteit opgenomen. In het plan is op hoofdlijnen aangegeven wat we willen gaan doen. De acties spreiden zich uit over meerdere jaren.
Financiën	Cyberveiligheid is een betrekkelijk nieuw onderwerp voor gemeenten. Langzaamaan komen er projecten en initiatieven op dit thema. Wat voor onze gemeente geschikt is, moet nog worden onderzocht of ontwikkeld. De kosten zijn op voorhand niet aan te geven.
Participatie	Het vergroten van de cyberveiligheid kan niet tot stand komen zonder de inwoners en ondernemers. Meer bewustwording bij inwoners en bedrijven over de gevolgen van cybercrime is een belangrijke eerste stap. Samenwerking met bijvoorbeeld ondernemersverenigingen en het Nationaal Cyber Security Centrum zal daarbij worden gezocht.

C. Het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening, die aansluit op de behoeften en verwachtingen van de inwoners.

Dit zijn de speerpunten:

1.C.1	Verbeteren van de dienstverlening
Doel	Verankeren van de vier uitgangspunten uit de Visie op dienstverlening in de gemeentelijke organisatie: “inwoner centraal’, ‘servicegericht’, ‘duidelijk’ en ‘kennis van zaken”. Hierdoor voelen inwoners en ondernemers zich welkom en merken zij in alles dat zij centraal staan in het contact met de gemeente.
Toelichting	Het is belangrijk dat de gemeentelijke organisatie werkt vanuit gemeenschappelijke waarden en uitgangspunten. Dit geeft duidelijkheid aan inwoners over wat zij van de gemeente kunnen verwachten. Dit komt tot uitdrukking in concrete normen en prestatieafspraken die de komende periode uitgewerkt zullen worden, op basis van input vanuit de samenleving en vanuit de ambtelijke organisatie.
Risico’s	Er zijn technische, procedurele, culturele en financiële uitdagingen om in lijn met de Visie op dienstverlening te kunnen werken. De gewenste ontwikkelingen kunnen omvangrijk zijn en de nodige tijd kosten. Er zullen slimme keuzes gemaakt moeten worden.

1.C.1	Verbeteren van de dienstverlening
Planning	De Visie op dienstverlening schetst de stip op de horizon. Het is een ambitie. Deze ambitie is niet van vandaag op morgen te realiseren. De implementatie van deze ambitie is ook dermate complex dat het niet mogelijk is om op voorhand een detailplanning te maken en concrete resultaten te benoemen. Het verbeteren van de dienstverlening heeft continu aandacht nodig en vraagt veel doorzettingsvermogen. Ook is het nodig om alert te zijn op (maatschappelijke) ontwikkelingen en deze steeds te vertalen naar de gemeentelijke dienstverlening. In Jaarplannen wordt per kalenderjaar de focus voor het betreffende jaar uitgewerkt. In 2023 ligt de focus op 3 onderdelen: 1. Het ontwikkelen van methoden om structureel inzicht te krijgen in de wensen, behoeften, eisen en kanaalgebruik van inwoners. Een van de signalen die hierbij al duidelijk en herhaald naar voren is gekomen, is de wens tot het verruimen van de openingstijden van het gemeentehuis. Dit is daarom in deze voorjaarsnota al als wens opgenomen. 2. Het ontwikkelen van instrumenten die nodig zijn om uitvoering te geven aan dienstverlening zoals beschreven in de Visie op dienstverlening 2022-2026. 3. Opstellen van een opleidingsplan om brede vaardigheden te ontwikkelen bij medewerkers om uitvoering te kunnen geven aan dienstverlening als beschreven in de Visie op dienstverlening 2022-2026. In het Jaarplan 2024 zal hierop worden voortgebouwd en zullen nadere acties worden opgenomen om de dienstverlening verder te verbeteren. Het Jaarplan 2024 zal worden gebaseerd op de resultaten van de acties in 2023 en wordt begin 2024 ter kennisgeving aan de gemeenteraad voorgelegd.

1.C.1	Verbeteren van de dienstverlening
	Een van de signalen die al langer duidelijk en herhaald naar voren komt, is de wens tot het verruimen van de openingstijden van het gemeentehuis. Sinds medio 2020 is het gemeentehuis op maandag-, dinsdag- en donderdagmiddag gesloten in het kader van een bezuinigingsmaatregel. Dit geeft veel onvrede en onduidelijkheid bij inwoners en bezoekers. Daarnaast bestaat met de huidige openingstijden het risico dat door de reisdocumentenpiek vanaf 2024 en de grotere toestroom van bezoekers in een beperkt tijdvak wachtrijen ontstaan voor het afhalen van reisdocumenten. Concreet wordt voorgesteld het gemeentehuis weer op de “oude” 4 middagen te openen voor bezoekers met en zonder afspraak, met uitzondering van de tijd tussen 12.00-13.00 uur in verband met de noodzakelijke pauze tussen twee diensten die door het werken op 2 locaties wordt bemoeilijkt. Dit betekent dat het gemeentehuis tijdens kantoortijden dan open is op: - maandag – vrijdag: 8.00 – 12.00 - maandag – donderdag: 13.00 – 16.00 Tijdens de sluiting tussen 12.00 – 13.00 uur worden bezoekers via de medio 2023 in gebruik genomen intercom te woord worden gestaan door het KCC (vanuit de telefooncentrale), van waaruit hun vragen kunnen worden beantwoord of collega’s met wie men een afspraak heeft, kunnen worden opgeroepen hun bezoek op te halen. Zo wordt de inwoner ook bij een dichte deur goed geholpen. Ter uitvoering van het bij de Voorjaarsnota aangenomen amendement van DOED en Lokaal Alternatief wordt verder voorgesteld de maandagavondopenstelling (van 18.00-20.00 uur), welke op dit moment alleen in de zogenaamde even weken plaatsvindt, voor 2024 bij wijze van pilot te verruimen naar een wekelijkse frequentie. In de Voorjaarsnota van 2024 zal een eerste terugkoppeling van de pilot worden opgenomen met een doorkijk naar 2025. Met het verruimen van de openingstijden wordt tegemoetgekomen aan de uitgangspunten “inwoner centraal”, “servicegericht” en “duidelijk” uit de Visie op dienstverlening.
Financiën	Om de voorgestelde verruiming van der openingstijden mogelijk te maken, is extra personele capaciteit nodig. De verruiming van de middagopenstelling geldt voor zowel Duiven als Westervoort en vraagt in totaal 0,6111 fte extra. De jaarlijkse personeelskosten hiervoor ten laste van de begroting van Duiven bedragen op basis van de verdeelsleutel € 25.235. De verruiming van de maandagavondopenstelling naar een wekelijkse frequentie geldt alleen voor Duiven. De kosten hiervoor bedragen € 19.885 voor een jaar. Voorgesteld wordt deze kosten voor het pilotjaar 2024 te dekken vanuit de bestemmingsreserve. De meeste overige investeringen voor dienstverlening zitten in bewustwording, training van vaardigheden en aandacht voor houding & gedrag van medewerkers. De kosten voor trainingen, bewustwording, onderzoeken en materiaal kunnen worden gedekt vanuit bestaande budgetten binnen 1Stroom. Als er aanvullende investeringen nodig zijn, dan zal dit in een apart voorstel worden voorgelegd.

1.C.1	Verbeteren van de dienstverlening
Participatie	Er is een klantpanel voor de gemeentelijke hoofdwebsite die fungeert als klankbordgroep bij de verbetering van de digitale dienstverlening. Zo heeft het klantpanel input geleverd bij de vernieuwing van de gemeentelijke hoofdwebsite medio 2022. Ook wordt klantgedrag gemonitord via web-statistieken en vanuit de data die vanuit de verschillende backoffice-applicaties beschikbaar is. Verder is in het Jaarplan dienstverlening 2023 de actie opgenomen om een methode te ontwikkelen om structureel inzicht te krijgen in de wensen, behoeften, eisen en kanaalgebruik van inwoners en hen hiermee een podium te geven om mee te denken over de verbetering van de dienstverlening. Op verschillende momenten en via diverse methoden zullen inwoners en ondernemers worden bevraagd over hun wensen en ideeën in het contact met de gemeente op basis waarvan verbeteracties worden voorgesteld.

1.C.2	Cyberveiligheid eigen organisatie
Doel	Cyberveiligheid in de organisatie van de gemeente vergroten.
Toelichting	Het is voor de gemeente en de gemeentelijke organisatie van belang om een goede weerbaarheid tegen cybercriminelen te hebben. Het aantal digitale producten en diensten groeit waardoor de digitale kwetsbaarheid toeneemt. Niet alleen is onze dienstverlening afhankelijk van goed werkende ICT-systemen, ook wordt er veel met privacygevoelige informatie gewerkt. Het gijzelen c.q. stilvallen van onze systemen heeft grote consequenties. Het snel signaleren en bestrijden van incidenten is belangrijk.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie, enorme bedrijfsschade tot zelfs ontwrichting van de samenleving als bepaalde voorzieningen worden gehackt.
Planning	De RID en 1Stroom werken voortdurend aan de veiligheid van de gemeentelijke ICT-systemen. De RID voert de benodigde technische wijzigingen uit. 1Stroom werkt aan het vergroten van het bewustzijn informatieveiligheid en de digitale vaardigheden van de organisatie door middel van opleidingen en cyberveiligheidsoefening.
Financiën	De kosten voor de cyberveiligheid van de gemeentelijke systemen zijn meegenomen in de begroting van de RID. Kosten voor het vergroten van het interne bewustzijn en het uitvoeren van een cyberveiligheidsoefening zijn gedekt vanuit de bestaande middelen.
Participatie	Participatie is niet van toepassing op het vergroten van de cyberveiligheid van de eigen organisatie.

1.3 Wat gaat het kosten?

Kosten bestaand beleid programma Bestuur

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	17.107	16.423	18.600	18.851	19.612	20.057
Baten	58.368	52.728	56.170	57.935	55.038	54.740
Saldo voor bestemming	**41.261**	**36.305**	**37.570**	**39.084**	**35.426**	**34.683**
Mutaties reserves	-167	-18	301	215	233	0
Saldo na bestemming	**41.094**	**36.287**	**37.871**	**39.299**	**35.659**	**34.683**
Incidentele baten en lasten	-806	-12	-55	25	20	18
Structureel saldo	**40.288**	**36.275**	**37.816**	**39.324**	**35.679**	**34.701**

Bedragen x € 1.000

Nieuwe activiteiten	2024	2025	2026	2027
Reeds verwerkt in de Voorjaarsnota:				
1fte dienstverlening	41.265	41.265	41.265	
Dekking Algemene Reserve	**-41.265**	**-41.265**	**-41.265**	
Kostenstijging SDL	165.000	165.000	165.000	165.000
Proceskostenvergoeding WOZ	20.000			
Dekking Algemene Reserve	-20.000			
VGGM	194.000	194.000	194.000	194.000
Groene Metropool Regio	13.000	13.000	13.000	13.000
Communicatie grote projecten	85.000	85.000	85.000	
Dekking Algemene Reserve	**-85.000**	**-85.000**	**-85.000**	
Werkbudget kinderburgemeester	5.000	5.000	5.000	5.000
Speerpunten:				
Uitvoering en borging Participatiebeleid	35.750		63.000	
Dekking Algemene Reserve	**-35.750**		**-63.000**	
Implementatie WOO 1,2 fte	93.000	93.000	93.000	93.000
Rijksgelden uitvoering WOO	**-93.000**	**-93.000**	**-93.000**	**-93.000**
Verbeteren van de dienstverlening	25.235	25.235	25.235	25.235
Amendement openingstijden gemeentehuis	19.885			
Dekking Algemene Reserve	**-19.885**			
Verwerkt in het saldo	**402.235**	**402.235**	**402.235**	**402.235**

Bedragen in €

1.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Samenwerking de Liemers
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht (met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid) door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor sociale dienst, ict en inkoop.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. De uitvoering en ontwikkeling van het beleid pakt de samenwerking op. Via periodieke overleggen op verschillende niveaus wordt afstemming met elkaar gezocht.
Onze inzet in 2024	In 2024 wordt het vervolg op het rapport Toekomstvisie RID van M&I verder uitgevoerd.

	1Stroom

Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: • Robuuster wordt (minder **kwetsbaar**). • Voldoende flexibel kan zijn om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (**kracht**). • Optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven, aan de raden en colleges (**kwaliteit**). • Interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid in staat is om strategische kansen te benutten (**kansen).** • Niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties gezamenlijk (**kosten**).
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. 1Stroom pakt de uitvoering en ontwikkeling van het beleid op. Via periodieke overleggen op bestuurlijk niveau zoeken de partijen afstemming met elkaar.
Onze inzet in 2024	Een evaluatie van de directie- en organisatiestructuur zal uitwijzen hoe de topstructuur van 1Stroom eruit zal zien in de toekomst. In 2024 zullen de punten die uit de evaluatie volgen opgepakt worden.

	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweerzorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.
Taak	• In stand houden van brandweer en geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR) • Voorzien in de meldkamerfunctie • Aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel • Inventariseren van en adviseren over risico's • Voorbereiden op de bestrijding van branden • Organiseren van de crisisbeheersing • Bevorderen van medisch milieukundige zorg, technische hygiënezorg en psychosociale hulp bij rampen • Het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders • Taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken is er een regionaal controllersoverleg. Dat heeft de afgelopen jaren tot forse besparingen geleid en tot beleidsarme begrotingen.
Onze inzet in 2024	Samen met VGGM zorgen we ervoor dat de brandweer- en gezondheidstaken goed worden uitgevoerd in onze gemeente en dat we voorbereid zijn op mogelijke crisissituaties. Voor 2024 betekent dat onder andere dat de interne bedrijfsvoering bij VGGM wordt versterkt, wat de gehele organisatie ten goede komt. Bij de GGD wordt onderzocht hoe de Jeugdgezondheidszorg en de Algemene Gezondheidszorg toekomstbestendig kunnen worden gemaakt. In 2024 worden daar incidentele middelen voor beschikbaar gesteld.

	Streekarchief

Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de bij het beheer van hun archiefbescheiden conform de Archiefwet.
Taak	Beheren en toezicht houden op de overgedragen en niet overgedragen archiefbescheiden van de deelnemers. Adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie uit de archiefbescheiden.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2024	Voorbereiding van het project voor aansluiting bij het e-depot van het ECAL, voor het mogelijk maken van de wettelijk verplichting om permanent te bewaren digitale archiefbescheiden duurzaam te bewaren.

	Euregio
Doel	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen in Nederland en Duitsland bevorderen.
Taak	Grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers ondersteunen en coördineren. De Euregio voert hiertoe projecten uit. Zij vraagt aan en ontvangt financiële middelen van derden. Zij adviseert de deelnemers bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Beleidsrisico's	Beperkt. De Euregio voert nauwelijks eigen beleid.
Onze inzet in 2024	We blijven lid van deze GR en waar mogelijk doet de gemeente mee in projecten en benutten we subsidiekansen.

Programma 2 Maatschappij

2.1 Wat willen we bereiken?

Hoofddoelen
Inwoners van Duiven, Loo en Groessen kunnen een gezond, betekenisvol en veerkrachtig leven leiden. Er wordt genoeg ruimte geboden om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Om dit te bereiken stelt gemeente Duiven zich open en aandachtig op richting haar inwoners. We willen middels dialoog én inspelend op de veranderingen in de maatschappij, komen tot beleid waarin de kansen en mogelijkheden van de burgers altijd het uitgangspunt vormen. Participatie, buurtbetrokkenheid en een positieve leefwereld staan hierin centraal.

Het programma maatschappij omvat alle beleidsvelden van het sociale domein. Naast de taken op het vlak van zorg voor kwetsbare inwoners, de jeugd en participatie gaat het ook om verantwoordelijkheid op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting. Begin 2023 heeft u als gemeenteraad kennisgenomen van het vervolg op de transformatie in het sociale domein. Daarbij zullen we op basis van 5 ontwikkellijnen de transformatie van alle beleidsvelden en gemeentelijke taken die onder dit programma vallen, verder vormgeven. Met transformeren bedoelen we dat we in ons beleid sturen op normaliseren, het bevorderen van de eigen kracht en zelfredzaamheid en wordt er ingezet op voorliggende en algemene voorzieningen. Dat zijn de informele netwerken en goedkopere vormen van ondersteuning die voor inwoners zonder indicatie beschikbaar zijn. Door die voorzieningen te versterken zal de verwijzing naar duurdere geïndiceerde zorg naar verwachting afnemen. Het doel van de transformatie is een toekomstbestendig sociaal domein dat bijdraagt aan de positieve gezondheid van inwoners.

De benaderingswijze vanuit positieve gezondheid is daarbij leidend. Het is een integrale benadering die alle facetten (en partners) van gezondheid verbindt. Denk aan gezond en fit voelen, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven en meedoen. En de benadering gaat uit van de mogelijkheden die inwoners en samenleving hebben om hun leven vorm te geven in plaats van uit te gaan van de beperkingen die er zijn.

We gaan werken met een doorlopende agenda (Samen Sterk) om deze transformatie verder in gang te zetten. Dat gaan we doen op basis van de volgende 5 lijnen:

1) Vitaal deelnemen
Deze lijn betreft de ondersteuning die geboden wordt aan volwassen inwoners om energiek en volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving. Doel van deze lijn is: inwoners van de gemeente voelen zich goed omdat ze volwaardig de koers van hun eigen leven bepalen, eventueel ondersteund door de kracht van de samenleving, laagdrempelige zorg en (welzijns-)voorzieningen.

Wettelijk kader voor deze lijn: Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Wet publieke gezondheid (Wpg), Wet langdurige zorg (Wlz), Woningwet.

2) Gezond en veilig opgroeien
Deze lijn beslaat de ondersteuning die aan alle gezinnen, kinderen en jongeren geboden wordt om veilig en gezond op te groeien. Doel van deze lijn is: gezinnen, kinderen en jongeren ondersteunen bij het lichamelijk- en psychisch gezond opgroeien in een veilig leefmilieu. Met als uitgangspunt: zo licht als het kan en zo zwaar als nodig is. Dit doet de gemeente door in samenwerking met professionele partners op preventie in te zetten binnen een dekkend zorgnetwerk.

Wettelijk kader van deze lijn : Jeugdwet, Wet Passend Onderwijs, Leerplichtwet, Wet publieke gezondheid (Wpg).

3) Beschermd Thuis/Beschermd Wonen

Deze lijn gaat over de ondersteuning die geboden wordt aan mensen met een psychische kwetsbaarheid en psychosociale problemen. Doel van deze lijn is: mensen met psychische of sociaal-maatschappelijke problemen zijn volwaardig onderdeel van de samenleving. Dit draagt bij aan voorspoedig herstel en het afnemen van problemen. Voorwaarden hiervoor zijn veilig en betaalbaar wonen, in of dicht bij de eigen woonplek, passende begeleiding en ondersteuning, zinvol werk, voldoende inkomen, een veilige en gezonde leefomgeving en een welwillende samenleving. Ofwel: een beschermd thuis.

Wettelijk kader van deze lijn: Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz), Wmo.

4) Integratie en vluchtelingen
Deze lijn beslaat de ondersteuning die geboden wordt aan mensen die in de gemeente integreren. Doel van deze lijn is: nieuwkomers zijn zelfredzaam. Dit stimuleren we door hen mee te laten doen in de maatschappij. Door het begrijpen en spreken van de Nederlandse taal, door een thuis te hebben, te participeren op werkgebied en op sociaal vlak deel te nemen in de maatschappij. Hierbij creëren we draagvlak bij de nieuwkomer en zijn omgeving, op deze manier vindt snelle juiste integratie plaats.

Wettelijk kader van deze lijn: Wmo, Wet Inburgering en toekomstige spreidingswet.

5) De dagelijkse basis op orde
Deze lijn beslaat de (financiële) ondersteuning die geboden wordt aan inwoners om het dagelijks leven op orde te hebben of te krijgen. Doel van deze lijn is: het vergroten van de (financiële) weerbaarheid van inwoners, zodat iedereen in staat wordt gesteld volop mee te doen in de samenleving.

Wettelijk kader van deze lijn: Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

Wat hierbij zijn onze uitgangspunten?

Inwoners van Duiven, Loo en Groessen kunnen een gezond, betekenisvol en veerkrachtig leven leiden. Gemeente Duiven faciliteert mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Om dit te bereiken stelt de gemeente zich open en aandachtig op richting haar burgers. We willen middels dialoog én inspelend op de veranderingen in de maatschappij, komen tot beleid waarin de kansen en mogelijkheden van de burgers altijd het uitgangspunt vormen. Participatie, buurtbetrokkenheid en een positieve gezondheid staan hierin centraal.

Externe ontwikkelingen

Arbeidsmarktproblematiek
Door natuurlijk verloop, de bewegingen binnen, en de krapte op de arbeidsmarkt, kunnen niet alle vacatures worden vervuld in het sociaal domein. Dit geldt zowel voor aanbieders, als ook voor de gemeente. Dat heeft een negatief effect op de aanwezige kennis, continuïteit, de hoeveelheid inzet en ruimte voor visievorming om getransformeerd te werken. Het gevolg hiervan is dat er wachtlijsten ontstaan voor hulp en ondersteuning. maar ook wachttijden bij de gemeente nadat een melding door een inwoner is gedaan.

Prijsstijgingen door inflatie
Hoewel de inflatie minder sterk zal zijn dan in 2023, is de verwachting dat de prijsstijging in het sociaal domein nog verder doorzet. Dit heeft te maken met de loonontwikkeling van personeel in de zorg en het welzijnswerk.

Woonzorgvisie
Woningnood, vergrijzing en de trend ‘langer thuiswonen’ vraagt om gerichte en op elkaar afgestemde acties op het gebied van wonen, zorg én welzijn. In de Nationale Woon- en Bouwagenda noemt minister de Jonge de noodzaak om de huisvestingsvraagstukken integraal

(wonen, zorg en welzijn) en regionaal op te pakken. En om de afspraken vast te leggen in lokale woonzorgvisies. Hierin staan de gezamenlijke lokale opgaven voor wonen en zorg.

Woningnood
Het landelijk beeld van woningschaarste speelt ook in deze gemeente. Het vinden van geschikte woningen voor doelgroepen zoals mensen die uitstromen uit bijvoorbeeld beschermd wonen en maatschappelijke opvang, voor statushouders en jongeren. Er is een zeer beperkt aanbod, of woningen zijn ongeschikt omdat de benodigde zorg er niet geleverd kan worden, de omgeving onvoldoende voorzieningen biedt en/of omdat het gedrag van deze inwoners op weerstand van de buurt stuit.

Vergrijzing
Nederland staat voor de uitdaging om de groeiende groep ouderen te faciliteren in hun woon-, zorg- en welzijnsbehoeften. Naar schatting zijn er in 2040 ongeveer twee keer zoveel 75plussers dan nu. Het aantal mantelzorgers en vrijwilligers groeit niet evenredig mee. In combinatie met het krapte op de woningmarkt en personeelstekort staan gemeenten voor een enorme uitdaging om de toekomstige ouderen in een veilige omgeving zo vitaal mogelijk deel te laten nemen aan de maatschappij.

Huisvesting statushouders en Wet inburgering
In 2023 is de taakstelling voor de huisvesting verdubbeld t.o.v. 2022. Ook voor 2024 geldt een hogere taakstelling, landelijk gaat het om 70.000-77.000 mensen. Hiervoor is meer capaciteit nodig in de uitvoering. Ook stijgen hiermee de inburgeringskosten omdat een groter aantal statushouders een inburgeringstraject zal (gaan) volgen.

Met de Wet inburgering is een uitgebreider takenpakket bij de gemeente belegd. Inburgering onder de nieuwe wet vraagt om een andere aanpak dan inburgering onder de oude wetgeving. Op dit moment lopen deze 2 stromen naast elkaar, waardoor het inburgeringsproces in de uitvoering bewerkelijker is.

Decentralisatie en extramuralisering zorg
De decentralisatie van de jeugdzorg en de extramuralisering van de Geestelijke Gezondheids Zorg (GGZ) en de ouderenzorg wordt verder doorgevoerd. Dit heeft tot gevolg dat jeugdigen en volwassenen met een zorgvraag steeds langer zelfstandig thuis wonen. Vanuit inwoners en partners krijgen we signalen dat de problematiek van de zelfstandig wonende jeugdige en volwassene met zorg- en ondersteuningsvraag, steeds verder toeneemt in aantal, maar ook complexer wordt.

Decentralisatie beschermd wonen naar beschermd thuis
De decentralisatie van beschermd wonen is uitgesteld van 2023 naar 2025. Doel van de decentralisatie is om inwoners met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk in de eigen omgeving op te vangen en te ondersteunen. Vanaf 2025 worden alle gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering en financiering van beschermd wonen. In 10 jaar tijd wordt het budget dat nu toegekend wordt aan centrumgemeente Arnhem op basis van een objectief verdeelmodel overgeheveld naar alle gemeenten. De toegang tot beschermd wonen wordt lokaal georganiseerd, en er worden verbindingen gelegd met voorliggende veld en de maatwerkvoorzieningen beschermd wonen.

Hervormingsagenda jeugd
Vanuit de Hervormingsagenda jeugd wordt ingezet op het zo dichtbij mogelijk organiseren van de zorg en ondersteuning voor jeugdigen. Het doel hiervan is jeugdigen zo lang mogelijk in de eigen omgeving te ondersteunen. Op gemeentelijk niveau zijn 4 basisfuncties benoemd voor de lokale uitvoering: oog houden voor een veilige leefomgeving, tijdig signaleren van de vraag, handelen vanuit een brede blik, en het vinden van bereikbare en toegankelijke hulp. Dit vraagt een integrale aanpak op lokaal niveau, waarbij een koppeling gelegd wordt tussen voorliggende voorzieningen

zoals schoolmaatschappelijk werk en het consultatiebureau, het sociaal loket en geïndiceerde jeugdhulp. De VNG en het rijk hebben na 1,5 jaar onderhandelen een financieel principeakkoord bereikt voor de Hervormingsagenda jeugd. Het rijk erkent de noodzaak van het aanpassen van het ingroeipad. De eerder ingeboekte bezuiniging van € 380 miljoen wordt met ingang van 2023 tot en met 2025 bevroren.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming
Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een gezamenlijk programma van de ministeries van Justitie & Veiligheid (J&V) en Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) en de VNG, waarin nauw samengewerkt wordt met de partners in het veld. De jeugdbescherming moet effectiever en slimmer worden georganiseerd. De planning hiervoor is 5-10 jaar. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor de lokale toegang. Vanuit de regionale samenwerking werken we mee aan deze ontwikkeling. De kern is dat gezinnen en kinderen beter en sneller worden geholpen. Daarbij wordt toegewerkt naar één vast gezicht vanuit de lokale uitvoering die hulp verleent aan een gezin. Indien nodig betrekt deze regievoerder een professional vanuit het op te richten regionale veiligheidsteam. In dat veiligheidsteam zijn de functies van de Gecertificeerde Instellingen (GI), Veilig Thuis (VT) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) samengebracht.

Mentale gezondheid
In de afgelopen jaren zien we een toenemende prestatiedruk bij de jeugd wat leidt tot vergroting van mentale klachten. We zien ook een hoger schoolverzuim en toename van de zorgvragen op school. Deze stijging houdt volgens onderzoek niet direct verband met Covid-19. De mentale gezondheid van jeugdigen heeft langdurig aandacht nodig binnen het beleid.

Breed offensief
Het breed offensief is een brede agenda van het Rijk en bevat maatregelen om de arbeidsmarktkansen voor mensen me een arbeidsbeperking te vergroten. Met het breed offensief worden maatregelen voorgesteld om mensen met een beperking aan een baan te helpen en aan het werk te houden. Concreet bevat het breed offensief maatregelen om:
- De loonkostensubsidie voor werkgevers makkelijker te krijgen;
- Hulp op maat aan te vragen voor de werknemer;
- Meer duidelijkheid over welke re-integratiemiddelen een werkgever kan krijgen en gebruiken;
- Het voor jongeren met een arbeidsbeperking mogelijk maken te maken dat een aanvraag voor er bijstandsuitkering meteen wordt behandeld en dat zij arbeidsondersteuning krijgen;
- Mogelijk maken dat het inkomen uit deeltijdwerk niet meer volledig af gaat van de bijstandsuitkering van de werknemer die werkt met loonkostensubsidie;
- De kostendelersnorm is gewijzigd zodat jongeren tot 27 jaar niet meetellen als kostendeler voor hun huisgenoten (al ingevoerd per 1 januari 2023).

Om deze wijzigingen door te voeren wordt de participatiewet gewijzigd. Aangezien de genoemde wijzigingen van invloed zijn op het lokaal beleid, wordt de re-integratieverordening aangepast en ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

Opvang Oekraïners
De oorlog in Oekraïne brengt een ongekende hoeveelheid leed met zich mee. Sinds april 2022 is de opvang van ontheemden een wettelijke taak van de gemeente. In 2022 zijn veel inwoners van Oekraïne het geweld ontvlucht en de verwachting is dat de stroom in 2023 aanhoudt. Dit betekent dat de beide noodopvangen in samenwerking met de KerkvoorNu de komende jaren noodzakelijk blijven. Om aan de landelijke afspraken per 1 juli 2023 te voldoen moeten nog circa 60 opvangplekken gerealiseerd worden, boven op de 24 plekken in de Boomgaard en de 58 plekken in de Groene Ring. Dit vereist aanvullende ambtelijke inzet.

Komst Procesopvanglocatie COA (40-100 bedden)
In de begroting voor 2023 werd nog uitgegaan van een mogelijk AZC+ voor de huisvesting van 200 reguliere asielzoekers en 100 lokale spoedzoekers. Eind 2022 is deze opgave gesplitst in

flexwonen en kleinschalige asielopvang. Momenteel vindt voor beide opgaven nader onderzoek plaats, waarbij de prioriteit bij flexwonen ligt. Voor de kleinschalige asielopvang hebben het COA en gemeente Duiven momenteel de huisvesting van alleenreizende minderjarige vreemdelingen (AMV) voor ogen. Tussen december 2021 en mei 2022 hebben we 50 AMV-ers in Regina Pacis aan de Rijksweg kunnen huisvesten. Het benodigde ruimtebeslag voor deze kleinschalige procesopvanglocatie bedraagt tussen de 850m^2 en 2.500m^2 (inschatting COA).

2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Om ons doel te bereiken geven we de opgave uit het coalitieakkoord "transformatie van het sociaal domein" verder vorm. Dat doen we onder de titel Samen Sterk. We hebben drie speerpunten geformuleerd om hier vorm aan te geven:
1. Versterken en afstemmen van de verschillende toegangen, Poort voor de Poort
2. Dorpsgesprekken ten behoeve van de uitvoeringsagenda Samen Sterk
3. Uitvoering op orde

Deze drie speerpunten gelden voor alle (eerdergenoemde) 5 lijnen van Samen Sterk. Onder ieder speerpunt geven we aan hoe op elke lijn inhoud wordt gegeven aan het speerpunt.

2.2.1 Speerpunten

2.2.1.A	Versterken en afstemmen van de verschillende toegangen, Poort voor de Poort
Doel	Ketenpartners en de gemeente hebben hun toegang tot en processen voor maatschappelijke ondersteuning adequaat op elkaar afgestemd, zodat hulpvragen op de juiste plek binnenkomen en snel (binnen de wettelijke termijnen) worden opgepakt.
Toelichting	Door de toegang goed te regelen werken we aan de transformatie. Als de verwijzingen bij de eerste hulpvraag goed plaatsvindt, worden meer mensen geholpen in de sociale basis en is verwijzing naar het vangnet minder vaak nodig. De eigen kracht van inwoners wordt vertrekt doordat ze sneller en adequaat ondersteund worden. Daarbij worden de wachtlijsten korter doordat inwoners sneller adequate ondersteuning krijgen. We werken hieraan door de verschillende toegangen binnen het welzijnswerk, onderwijs, de zorg en de gemeente op elkaar af te stemmen. Hiervoor wordt tijdelijk een procesbegeleider ingezet. We kijken integraal naar de vraag van de inwoner en vinden slimme oplossingen doordat we door verschillende (financiële) schotten van welzijn en zorg heen gaan. De inwoner (zowel kinderen als volwassenen) komt meteen op de juiste plek voor de hulpvraag, en komt niet onnodig op een wachtlijst te staan. We zoeken slimme oplossingen als overbruggingszorg vanwege wachtlijsten. Denk bij verschillende toegangen aan Mikado, Sociaal Loket, rechterlijke macht, medisch specialisten, onderwijs, huisartsen en woningbouwcorporaties.
Risico's	• Personele krapte bij de gemeente en ketenpartners vanwege krapte op de arbeidsmarkt; • Hoge inflatie waardoor aanbod mogelijk onbetaalbaar wordt en de ketenpartners bezuinigen op dat aanbod; • Maatschappelijke ontwikkelingen zoals armoede, woningtekort, toenemende polarisatie waardoor hulpvragen zwaarder/ duurder worden en waardoor individuele voorzieningen toenemen; • Mogelijk staan bij de verschillende netwerkpartners niet alle neuzen dezelfde kant op om de benodigde verbinding tussen voorliggende voorzieningen en het Sociaal Loket te leggen. Dit kan ertoe leiden dat de procesbegeleider een langere periode actief dient te zijn.

2.2.1.A	Versterken en afstemmen van de verschillende toegangen, Poort voor de Poort
Planning	Om de diverse toegangen van ketenpartners en de gemeente optimaal op elkaar aan te laten sluiten wordt een procesbegeleider ingezet. Deze start in 2023 en de planning is om aan het einde van 2024 samenwerkingsafspraken gemaakt te hebben. Via pilots doen we ervaring op en optimaliseren we de samenwerkingsafspraken. Vanaf 2025 wordt deze nieuwe werkwijze definitief. Voor deze werkwijze is een bijdrage aan het preventieplan van Candea en een versterking van de leerplichtfunctie en algemene voorzieningen nodig en opgenomen in de plannen.
Financiën	Procesleider: opgenomen onder speerpunt uitvoering op orde Versterking Leerplicht: 23.734 (jaarlijks van 2024 t/m 2025) Versterking toegangen: 50.000 (jaarlijks van 2024 t/m 2025) Bijdrage aan preventieplan Candea: 50.000 (jaarlijks van 2024 t/m 2025)
Participatie	Ketenpartners zijn betrokken in de plannen in deze begroting en worden betrokken bij de uitvoering. Via verschillende vormen van klankbordgroepen zijn inwoners betrokken bij de plannen en uitvoering.

2.2.1.B	Dorpsgesprekken t.b.v. Uitvoeringsagenda Samen Sterk
Doel	We stellen participatief de uitvoeringsagenda 2024-2026 Samen Sterk op. We werken hierbij volgens een op te stellen vernieuwde werkwijze (vindplaatsgerichte participatie) met als werktitel dorpsgesprek.
Toelichting	De hoofdopgave voor het sociaal domein is verder transformeren (Samen Sterk). Transformeren is een proces dat wij als gemeente niet alleen vorm willen geven. Omdat we willen inzetten op normaliseren, bevorderen van de eigen kracht en zelfredzaamheid en omdat we inzetten op voorliggende en algemene voorzieningen (de sociale basis), hebben we onze inwoners en partners nodig. Daarom gaan we in 2023 met inwoners en partners in gesprek over de toekomst van het sociaal domein. Dit noemen we ‘het dorpsgesprek’. Het resultaat van strategische keuzes en de uitkomsten van de dorpsgesprekken worden vertaald in een uitvoeringsprogramma. Doel van dit uitvoeringsprogramma is om strategische keuzes te maken waar we als gemeente op in zetten. Hiermee geven we vorm en inhoud aan de transformatie van het sociaal domein. Vanaf 2024 gebruiken we de aanpak dorpsgesprekken om inwoners en partners te betrekken bij het uitvoeren van de uitvoeringsagenda. We vernieuwen met de dorpsgesprekken onze manier van participeren in het sociaal domein. Door het perspectief van inwoners als uitgangspunt te nemen in onze beleidsontwikkeling, werken we aan de transformatie in het sociale domein. Want als mensen regie over hun eigen leven ervaren, kunnen ze van betekenis zijn voor anderen, de wijk of een vereniging. En als we meer naar elkaar omkijken en samenbouwen aan een rijk verenigingsleven, bouwen we samen aan een stevige sociale basis.
Risico’s	• Verwachtingen worden onvoldoende gemanaged aan de voorkant; • Formele participatieorganen zijn onvoldoende in staat om hun rol en positie te vervullen; • Communicatie tussen de gemeente, inwoners en ketenpartners verloopt niet goed; • Onvoldoende kennis, kunde en capaciteit van ambtenaren.
Planning	In het najaar van 2023 voeren we dorpsgesprekken om de uitvoeringsagenda Samen Sterk op te stellen die begin 2024 af is. In 2023 en 2024 experimenteren we met de methode dorpsgesprekken, ontwikkelen deze door, leiden medewerkers op en verankeren deze in werkprocessen.
Financiën	Voor deze aanpak is eenmalig een impuls van € 17.000 nodig in 2024. Deze kosten worden gedekt uit het Strategisch Opleidingsplan (programma 1).
Participatie	Inwoners en ketenpartners worden via de dorpsgesprekken betrokken bij het opstellen en het uitvoeren van de uitvoeringsagenda Samen Sterk.

2.2.1.C	Uitvoering op orde
Doel	De afdeling sociaal domein heeft haar capaciteit op orde, wachtlijsten onder controle of kan meebewegen met de fluctuaties in hulpvragen en het personeel handelt eenduidig volgens de missie en kernwaarden van Samen Sterk.
Toelichting	Maatschappelijke organisaties, buurten en verenigingen vormen met elkaar de Sociale Basis in de gemeente. Ze richten zich breed op de positieve gezondheid van alle inwoners. Wij richten de gemeentelijke uitvoering in het sociaal domein op de meest kwetsbare inwoners die een specifiek vangnet nodig hebben om zelfstandig deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Denk hierbij aan jeugdhulp, leerlingenvervoer, doelgroepenvervoer, woningaanpassingen, maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo, schulphulpverlening of een uitkering. Om deze kwetsbare inwoners goed te kunnen ondersteunen en het gesprek goed te kunnen voeren, hebben wij als gemeente de uitvoering op orde. Voor het goed organiseren (uitzoeken wat nodig is en medewerkers in hun kracht zetten zodat ze hun professionele rol pakken) van de ‘uitvoering op orde’ en ‘poort voor de poort’ wordt een procesbegeleider ingezet. Daarnaast wordt de capaciteit van consulenten uitgebreid om wachtlijsten te beperken. Middels bijeenkomsten, werkbezoeken, scholing en trainingen stellen we medewerkers in staat om volgens de visie van onze transformatieagenda Samen Sterk te handelen.
Risico’s	• Krapte op de arbeidsmarkt: wellicht kunnen we onvoldoende geschikt personeel vinden. Dat geldt ook voor ketenpartners; • Door capaciteitsproblemen bij de gemeente en de ketenpartners lukt het mogelijk niet om af te stemmen en aan de wettelijke termijnen te voldoen; • Als de tendens van steeds zwaardere zorgvrager toeneemt, zijn de interventies mogelijk niet voldoende.
Planning	In 2024 brengen we de capaciteit consulenten op orde. De formatie consulenten wordt uitgebreid. In 2023 start de procesbegeleider die ook in 2024 zal werken aan het optimaliseren van werkprocessen, zowel binnen de gemeente als in de afstemming met de ketenpartners (poort voor de poort). Ook na 2024 continueren we het ondersteunen van medewerkers bij getransformeerd werken.
Financiën	Procesbegeleider: € 50.000 (2024) Jeugdconsulent: € 66.000 (jaarlijks van 2024 t/m 2026) Toegang beschermd wonen: € 60.000 (jaarlijks van 2024 t/m 2026) Consulent leerlingenvervoer: € 40.000 (jaarlijks van 2024 t/m 2026)
Participatie	Personeel wordt betrokken bij het op orde brengen van de uitvoering. Het college en de gemeenteraad worden meerder malen per jaar geïnformeerd over voortgang bij de presentaties sociaal domein. De ervaringen van inwoners worden via klankbordgroepen meegenomen.

Bestuursopdracht Regionale Sociale Dienst ‘de Liemers 2024-2026
Sinds 2018 geven de gemeenteraden van Duiven, Westervoort en Zevenaar eens in de drie jaar een opdracht met duidelijke geformuleerde doelstellingen en vooraf afgesproken resultaatafspraken mee. Dit in samenhang met de steeds actuele (maatschappelijke) ontwikkelingen op lokale economie en arbeidsmarkt. Hierdoor wordt door de gemeenteraden focus aangebracht in de dienstverlening van de RSD, is de RSD wendbaar en verder geprofessionaliseerd.

De RSD heeft gemiddeld genomen zo’n 2.000 inwoners waarvoor zij een traject naar werk, meedoen naar vermogen en/of inkomen verzorgt.

De huidige opdracht, gestart op 1 juli 2021 en loopt tot 1 januari 2024. Nu de huidige opdracht ten einde loopt, wordt een nieuwe opdracht voorbereid. Deze opdracht zal in het 2e halfjaar van 2023 in de gemeenteraad worden behandeld.

De nieuwe bestuurlijke opdracht “investeer in onbenut arbeidspotentieel” start op 1 januari 2024 en loopt door tot en met 31 december 2026.

De huidige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, waarbij krapte meer regel dan uitzondering is, biedt kansen voor inwoners die al langer in de uitkering zitten en in de vorige twee opdrachten minder prioriteit hebben gekregen.

Juist deze tijd vraagt dat iedereen meedoet. De RSD zal daarom, in de nieuwe opdracht, volop investeren op het arbeidspotentieel dat (op den duur) de stap naar werk kan maken. Het is van belang, bij deze krappe arbeidsmarkt, om de lokale economie en arbeidsmarkt draaiende te houden en werkgevers met personeelstekorten te helpen waar de RSD dat kan.

Nieuw Registratiesysteem
In 2023 is gestart met de implementatie van het nieuwe registratiesysteem ZorgNed voor het sociaal domein. Dit systeem voorziet in de verwerking van de WMO en jeugdvragen. De verwerking van de aanvragen Bijzondere bijstand en Schuldhulpverlening zullen in andere systemen plaats gaan vinden. De verwachting is dat de systemen in januari 2024 operationeel zijn.

2.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Maatschappij

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	40.118	38.805	41.972	41.432	40.946	39.816
Baten	8.304	7.596	8.125	8.127	8.046	7.242
Saldo voor bestemming	**- 31.814**	**- 31.209**	**- 33.847**	**- 33.305**	**- 32.900**	**- 32.574**
Mutaties reserves	671	591	703	398	303	0
Saldo na bestemming	**- 31.143**	**- 30.618**	**- 33.144**	**- 32.907**	**- 32.597**	**- 32.574**
Incidentele baten en lasten	-1.238	-217	125	65	45	0
Structureel saldo	**- 32.381**	**- 30.835**	**- 33.019**	**- 32.842**	**- 32.552**	**- 32.574**

Bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Reeds verwerkt in de Voorjaarsnota:				
Fietsenplan via st. Leergeld	10.000	10.000	10.000	
Dekking Algemene Reserve	**-10.000**	**-10.000**	**-10.000**	
Plusbus	5.000	5.000	5.000	5.000
Gelrepas	34.000	34.000	34.000	34.000
Beschutte huiskamer	25.000	25.000	25.000	
Dekking Algemene Reserve	**-25.000**	**-25.000**	**-25.000**	
Inzet MEE	13.000	13.000	13.000	
Dekking Algemene Reserve	**-13.000**	**-13.000**	**-13.000**	
Projectleider Blijfwijk	25.000			
Dekking Algemene Reserve	**-25.000**			
Hondenloslooopterrein Kemmelaan	1.400	1.400	1.400	1.400
Strategis beheerplan spelen	30.000			
Dekking Algemene Reserve	**-30.000**			
Gevolgen speerpunten:				

	2024	2025	2026	2027
Versterken en afstemmen van de toegangen	50.000	50.000	50.000	
Dekking Algemene Reserve	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	
Leerplichtambtenaren	23.734	23.734	23.734	
Dekking Algemene Reserve	**-23.734**	**-23.734**	**-23.734**	
Gezond en veilig opgroeien	50.000	50.000	50.000	
Dekking Algemene Reserve	**-50.000**	**-50.000**	**-50.000**	
Gezond en veilig opgroeien/jeugdconsulent	66.000	66.000	66.000	
Dekking Algemene Reserve	**-66.000**	**-66.000**	**-66.000**	
Toegang beschermd wonen	60.000			
Dekking Algemene Reserve	**-60.000**			
Procesbegeleider	50.000			
Dekking Algemene Reserve	**-50.000**			
Amendement maatwerk Leerlingenvervoer	30.000	30.000	30.000	
Dekking Algemene Reserve	**-30.000**	**-30.000**	**-30.000**	
Verwerkt in het saldo	**40.400**	**40.400**	**40.400**	**40.400**

Bedragen in €

2.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Gemeenschappelijke regeling huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)
Doel	Het adequaat en doelmatig inrichten van het voortgezet onderwijs in de Liemers en de kosten beheersbaar te houden.
Taak	Het zorgdragen voor een gevarieerd aanbod voortgezet onderwijs.
Beleidsrisico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en kan geen eigen besluiten nemen. Het risico is daarom nihil.
Onze inzet in 2024	Het bewaken van een stabiele financiering van het voortgezet onderwijs in De Liemers.

	Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen
Doel	Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer. BVO DRAN dient al aanvullend vervoer, de Plusbus Liemers is voorliggend.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Op financieel gebied: onvoorziene kostenstijgingen door inflatie, loonkosten en verhoogde NEA-indexatie.
Onze inzet in 2024	Behouden van kwalitatief en betaalbaar passend vervoer voor verschillende doelgroepen in combinatie met een groene, duurzame blik op de toekomst.

	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland

Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein in de vorm van drie programma's: 1. Zorg: op de gebieden Jeugd en Wmo zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang taken uitvoeren. 2. Onderwijszaken: het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking voor volwasseneducatie, leerplicht en RMC (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie). 3. Participatie: werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening. In het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen. Het (formeel) werkgeverschap zoals dat is gedefinieerd in de regeling vorm geven voor de ruim 2.000 SW-medewerkers die sinds 1 januari 2019 een aanstelling hebben bij de MGR.
Taak	1. Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. De inkoop en contractering van bovenregionale jeugdzorg. 2. Het zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. 3. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden uit omschreven doelgroepen. Vorm en inhoud geven aan het werkgeverschap voor SW medewerkers.
Beleidsrisico's	1. De organisatie heeft een eigen begroting en kan eigen besluiten nemen. Daardoor kan de gemeente achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. 2. Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente. 3. Er is een verschil in de verdeelsleutel van de module Werkgeverschap SW, door verschil in uitstroom van SW medewerkers. Dit kan gevolgen hebben voor de bijdrage aan deze module.
Onze inzet in 2024	Onlangs is het nieuwe Toezicht- en handhavingskader opgesteld, deze zal ten uitvoer worden gebracht en de processen eromheen worden ingericht. De rol van contractmanagers en handhavers binnen de Inkoopdsg/toezichthouders zullen beter worden neergezet. Hierdoor verbetert de controle op de kwaliteit van de ingekochte zorg en zo kunnen we inwoners nog beter kwaliteit van zorg bieden.

VGGM Zie programma 1

Programma 3 Omgeving

Programmadoel

In Duiven is het goed leven, wonen en werken. De gemeente wil werken aan een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Er is ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

De thema's uit de omgevingsvisie sluiten aan bij dit programmadoel.

Toelichting
De aanwezigheid van werkgelegenheid, de kwaliteit van de werk-, woon- en leefomgeving, de mogelijkheid tot ontmoeting en het creëren van verbondenheid in de buurt, het realiseren en behouden van maatschappelijke voorzieningen, hebben uiteindelijk effect op de positieve gezondheid van de inwoners. De gemeente zet hier steeds meer op in bij de werkwijze en aanpak en de belangrijke keuzes die gemaakt worden. De gemeente wil de bestaande economische structuur behouden en versterken op zowel de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Zo is de gemeente in staat om te zorgen voor behoud en uitbreiding van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. Het is daarbij belangrijk om de regionale vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het beroepsonderwijs op elkaar af te stemmen. Ook is het streven om potenties in de vrijetijdseconomie verder te benutten. Voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid van Duiven belangrijke randvoorwaarden.

De gemeente wil bijdragen aan een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in Duiven, Groessen, Loo en het buitengebied. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de bestaande kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau, het benutten van bestaande (natuur-)waarden en een (aanvullend) woonaanbod dat is gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

De gemeente stimuleert en faciliteert en is hiervoor uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Duiven. Hierbij heeft de gemeente een verbindende rol.

Hoofddoelen

De hoofddoelen van programma 3 hebben samenhang in de Omgevingswet. De Omgevingswet is als het ware de kapstok. Het proces rondom de omgevingswet is weergegeven in het eerste speerpunt. De thema's uit de omgevingsvisie vormen de basis voor de overige speerpunten. Deze thema's zijn:
A. Een Duurzaam thuis;
B. Gezonde, sociale en veilige leefomgeving;
C. Vitale economie;
D. Bereikbaarheid;
E. Klaar voor de toekomst.

3.1 Wat willen we bereiken?

De gemeente Duiven streeft naar het behouden en versterken van een gezonde, veilige, vitale, duurzame, leefbare en aantrekkelijke leefomgeving. Voor nu én voor de toekomst. Om dit te bereiken heeft de gemeente een omgevingsvisie opgesteld als stip op de horizon voor de fysieke leefomgeving van Duiven, Groessen en Loo in 2040.

De omgevingsvisie sluit aan bij nationaal, regionaal en lokaal beleid. De inhoudelijke basis voor deze omgevingsvisie bestaat uit vier onderdelen:
- Historie: de gemeente Duiven heeft een rijke geschiedenis waar we op voortbouwen.
- Richtinggevende waarden: belangrijk zijn onder andere de vitale, sterk onderling verbonden inclusieve gemeenschap, de aantrekkelijke leefomgeving en de uitstekende voorzieningen van de gemeente Duiven
- Ruimtelijke kwaliteiten: de kenmerken van het landschap, het erfgoed en de manier van wonen in Duiven, Groessen en Loo dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente.
- Ontwikkelingen & toekomstperspectief: leidraad voor de toekomst is dat we ruimte willen bieden aan ontwikkelingen, recht doen aan ruimtelijke kwaliteiten, maatwerk leveren op basis van de leefomgevingskwaliteiten en zorg dragen voor natuur en milieu. Dit doen we samen met alle gebruikers van de leefomgeving.

Deze onderdelen zijn vertaald in een vijftal ambities met bijbehorende doelen 2030-2040. Deze thema’s zijn:
- Een Duurzaam thuis;
- Gezonde, sociale en veilige leefomgeving
- Vitale economie
- Bereikbaarheid
- Klaar voor de toekomst.

Een duurzaam thuis

De lokale woonvraag en bovenlokale vraag uit de regionale woningmarkt Arnhem, waar Duiven onderdeel van uitmaakt, leiden tot de vraag naar nieuwe woonlocaties. In de eerste plaats streven we naar inbreiding. Gelet op de grote woonbehoefte zijn inbreidingslocaties echter niet meer

voldoende. Naast het benutten van de inbreidingslocaties is het noodzakelijk om op korte termijn woningen op uitbreidingslocaties te ontwikkelen.

Een duurzaam woningaanbod dat aansluit op de wensen en behoeften van de inwoners van de gemeente vraagt om een ander type woningen dan er op dit moment beschikbaar zijn in Duiven, Groessen en Loo. De verduurzaming van de woonomgeving zal door het Klimaatakkoord verder gestalte krijgen. Concreet betekent dit het terugdringen van de energiebehoefte en het benutten van duurzame warmtebronnen. Ook klimaatadaptatie zal invloed hebben op de woningen en de openbare ruimte. Dit vraagt om rekening houden met droogte, piekbuien en de behoefte aan koelte. Dit is lokaal gekoppeld aan het programma duurzaamheid met daarin de drie programmalijnen Klimaat adaptatie, Circulariteit, Energie transitie.

Gezonde, sociale en veilige leefomgeving

Gezondheid is een randvoorwaarde voor het handelen, de ontwikkelingen en de plannen in de fysieke leefomgeving. We willen in het fysieke domein de gezondheid en veiligheid van inwoners beschermen, bewaken en waar mogelijk bevorderen en versterken. Ons uitgangspunt is dat een ieder die wil maximaal gezond kan leven en wonen in de gemeente Duiven. We streven naar een aantrekkelijke leef omgeving die de inwoners herkennen en waar ze zich thuis voelen. Dit doen we samen met inwoners en andere maatschappelijke partners.

Daarnaast vinden we het belangrijk dat er aandacht is voor de medemens. Voor het fysieke domein gaat het dan om thema’s als toegankelijkheid van gebouwen, openbare ruimte en bereikbaarheid.

Door de groene leefomgeving te verbinden aan andere maatschappelijke vraagstukken, zoals klimaatadaptatie en het vergroten van biodiversiteit, is het mogelijk om een win-winsituatie te creëren.

Vitale Economie

Duiven heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een vitaal-economische gemeente die veel bijdraagt aan de lokale en regionale werkgelegenheid. Kwaliteiten dienen behouden te blijven. Dit vereist permanente aandacht voor uitstraling en bereikbaarheid. Het versterken van de lokale economie en voorzieningen houdt de gemeente Duiven vitaal. Zo blijft de herontwikkeling van het centrum van Duiven, de spoorzone en de locaties voor de combinatie van wonen en werken ook de komende jaren op de agenda staan om de vitaliteit van de gemeenschap en voorzieningen verder

te versterken. Hierbij leggen we verbindingen met de ontwikkelingen in de agrarische sector, vrijetijdseconomie, natuur, biodiversiteit en klimaat.

Bereikbaarheid

Op lokaal niveau zetten we in op duurzaamheid door te richten op meer lopen, fietsen en gebruik van het openbaar vervoer. Verbeteringen kunnen onder andere worden gezocht op het gebied van verkeersveiligheid, weginrichting, maar ook herkenbaarheid van routes en de bereikbaarheid van het buitengebied. Daarnaast hebben we aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van voorzieningen voor verkeersdeelnemers met een beperking.

We houden als gemeente ook de doorstroming van het verkeer in de gaten. Op de doorgaande wegen in Duiven en Westervoort is het druk (intensiteiten zijn hoog). Bij de ontwikkeling van inbreidings- en uitbreidingslocaties voor bijvoorbeeld woningen en bedrijven hebben we aandacht voor de impact op de bereikbaarheid en de benodigde ruimte voor aanpassing of uitbreiding van de infrastructuur. Vanuit duurzame mobiliteit en de energietransitie willen wij ontwikkelingen stimuleren. Voor de langere termijn volgen we de nationale plannen voor transitie naar duurzame mobiliteit. Op deze wijze behouden we een kwalitatieve, schone, duurzame en gezonde leefomgeving.

Klaar voor de toekomst

Als gemeente staan we voor tal van uitdagingen. We moeten CO2-uitstoot vergaand reduceren, ons aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering, er is een grondstoffentransitie nodig naar een circulaire economie en de biodiversiteit staat onder druk. Met andere woorden: we staan voor complexe opgaven die bij voorkeur integraal en in samenhang aangepakt moeten worden. Onze inzet is dat de gemeente in 2050 energieneutraal is in aansluiting op regionaal en nationaal beleid en wetgeving (Klimaatakkoord/Klimaatwet). Dat vraagt enerzijds om vergaande energiebesparing en anderzijds meer opwek van duurzame (hernieuwbare) energie.

Ook in onze gemeente merken we al de gevolgen van klimaatverandering. Denk alleen maar aan de toename van hoosbuien, periodes van stijgende temperaturen en toenemende droogte. Hoewel onze bijdrage als gemeente aan de klimaatcrisis maar relatief bescheiden is, willen we onze ogen niet sluiten voor onze verantwoordelijkheid en de gevolgen voor ons landschap en onze samenleving. Onze aanpak is gericht op het realiseren van een veerkrachtig en duurzaam water-, natuur, - en bodemsysteem. Een belangrijke waarde van onze inzet is om daarbij de biodiversiteit te behouden. Als gemeente geven we het goede voorbeeld door steeds natuur-inclusief te denken

bij alle beslissingen en investeringen. Naast de energietransitie en klimaatadaptatie hebben we een grote opgave in het realiseren van een circulaire economie en het sluiten van de kringlopen. We streven naar minder afval, meer recycling en hergebruik.

Gezien integrale ruimtelijke ordening steeds belangrijker wordt, dienen er in relatie tot bodem en ondergrond verschillende disciplines bij projecten betrokken te zijn. Daarnaast moeten beheer en uitvoering van de openbare ruimte veel meer met het beleid van het fysiek domein verbonden worden. Kansen en risico's in de ondergrond worden zo eerder benut en/of gesignaleerd en betrokken worden bij de plan- of beleidsvorming.

Externe ontwikkelingen

Economische ontwikkeling
De gemeente wil de lokale en regionale economie verstevigen. Om dat te bereiken wordt er binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan de verschillende opgaven samengewerkt. Binnen de Liemerse Ambassade werkt de gemeente met de andere Liemerse gemeenten samen op terreinen als economie, arbeidsmarkt en onderwijs. En wordt er verder uitvoering gegeven aan de thema's logistiek, maakindustrie, vrijetijdseconomie en regionale ontwikkelagenda in de Liemerse Economische Visie.

De laatste kavels op bedrijventerrein De Nieuweling en Synergiepark InnoFase worden uitgegeven. Op InnoFase werkt de gemeente, samen met 16 andere partijen, aan een Smart Energy Hub als oplossing voor het volle elektriciteitsnetwerk. Op bedrijventerrein 't Holland wordt gekeken hoe de samenwerking tussen gemeente, ondernemers, provincie en Groene Allianties de Liemers kan worden voortgezet.

De gemeenteraad heeft in 2022 ingestemd met de uitbreiding van de bedrijventerreinen Centerpoort-Noord met circa 15 hectare bruto oppervlakte en Graafstaete met circa 5,5 hectare bruto oppervlakte. De gemeente werkt aan de realisatie van deze uitbreidingen. Daarbij is veel aandacht voor ruimtelijke inpassing, bereikbaarheid, klimaatadaptatie en duurzaamheid. De gemeente zet daarnaast in op het verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen.

De woningmarkt
Voor veel mensen is het lastig om een woning te vinden die aansluit bij hun wensen en (financiële) mogelijkheden. Ook groeit het aantal huishoudens de komende jaren fors. Daarom moeten er snel meer woningen bij komen. Daarnaast staat Nederland grote demografische veranderingen te wachten, zoals de blijvende groei van het aantal huishoudens, de verdergaande vergrijzing waardoor het aandeel ouderen in de totale bevolking toeneemt en een blijvende immigratie. Het aantal huishoudens blijft door de gezinsverdunning (toename van het aantal 1 en 2 persoonshuishoudens) groeien. Zo zijn er tot 2040 zo'n 60.000 extra woningen nodig in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Ook in de Liemers en in Duiven blijft het aantal huishoudens groeien en zijn er veel extra woningen nodig. Het kunnen laten bouwen van deze aantallen woningen is een stevige opgave waar ook in regionaal verband hard aan wordt gewerkt. In 2020 zijn gemeenten binnen de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en Rijk een langjarig partnerschap aangegaan voor een beter werkende woningmarkt. Landelijk heeft deze opgave sindsdien steeds meer aandacht en prioriteit gekregen. Het Rijk heeft in 2022 met alle provincies afspraken gemaakt over de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030, met als streven dat hiervan minimaal 2/3e deel betaalbaar is. Om dat te realiseren neemt het Rijk de regie op de volkshuisvesting en de woningbouw met de Nationale Woon en Bouwagenda en het programma een thuis voor iedereen. Er zijn prestatieafspraken gemaakt met provincies en corporaties er zijn nieuwe woondeals afgesloten met de regio's. Er wordt ook gewerkt aan nieuwe wetgeving (Wet versterking regie volkshuisvesting). De opgaven voor de versnelling van de woningbouw zijn dus groot maar onder meer door de oorlog in Oekraïne, de verder stijgende bouwkosten, een blijvend

gebrek aan personeel, en het ontbreken van middelen om onrendabele toppen af te dekken maakt het realiseren van de noodzakelijke stevige betaalbare woningbouwopgave tot een grote uitdaging.

Vermindering Legesinkomsten vanwege invoering Wet kwaliteitsborging
Op 14 mei 2019 is in de Eerste Kamer de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) voor het bouwen aangenomen. De bedoeling is dat deze wet gelijktijdig met de Omgevingswet (Ow) in werking treedt, nl op 1 januari 2024. Recentelijk zijn hierover kanttekeningen geplaatst of deze datum haalbaar is.

In de Ow wordt geregeld dat er een knip gemaakt wordt in de huidige omgevingsvergunning voor bouwen: ruimtelijke regels en technische regels. Onder de Ow worden meer bouwwerken vergunningvrij voor de technische bouwactiviteit. Of dit ook gaat gelden voor de ruimtelijke regels, dat is aan de gemeenten zelf, dit kunnen zij bepalen in het Omgevingsplan.

De Wkb regelt dat de aanvrager van een omgevingsvergunning primair verantwoordelijk is om aan te tonen dat een bouwwerk voldoet aan de eisen uit het Bouwbesluit 2012. Dit betekent dat gemeenten niet meer het bevoegde gezag zijn om te toetsen en toe te zien op de naleving van de bouwtechnische voorschriften in de vergunning- en realisatiefase bij bepaalde bouwwerken. Hiervoor in de plaats komt een stelsel van private kwaliteitsborging.

Met de inwerkingtreding van de Ow en Wkb zullen de taken van de gemeenten onder gevolgklasse 1 gedeeltelijk veranderen. Tevens zal het invloed hebben op de legesinkomsten (immers, meer vergunningvrije bouwwerken en op een bepaald deel van de technische bouwwerken kunnen geen leges in rekening gebracht worden terwijl er wel inspanning vanuit zowel vergunningverlening en handhaving wordt vereist).

Uit een reeds eerder uitgevoerde scan op de effecten van de inwerkingtreding Wkb is voor Duiven een afname van € 84.000 aan derving van legesinkomsten te verwachten vanwege deze invoering. Deze afname aan legesinkomsten komt met name voort uit vermindering in te zetten uren vergunningverlening en toezicht op deze taken. Echter, de invoering brengt weer een nieuwe taak met zich mee zoals het beoordelen van de meldingen die bij de gemeente ingediend worden voor de gevolgklasse 1 bouwwerken en handhaving op afwijkingen in de uitvoering. Voor deze werkzaamheden kunnen echter geen leges in rekening gebracht worden.

Met het opstellen van de nieuwe legesverordening is de intentie om de derving op de leges zoveel mogelijk te compenseren door een nivellering in de gehele legesverordening. Dit kan tot gevolg hebben dat bepaalde tarieven bijgesteld moeten worden. Deze nieuwe legesverordening zal met de raad (voordat deze ter besluitvorming voorgelegd wordt) besproken worden.

Doortrekking A15 en verbreding A12
Het project “ViA15” is een ontwikkeling die de komende jaren de grootste impact heeft op de leefomgevingskwaliteit van Duiven, Groessen en Loo. Op 7 september 2021 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat het Tracébesluit uit 2017 en 2019 gewijzigd vastgesteld. Het dossier ligt na de tweede tussenuitspraak van 5 april 2023 nog steeds bij de Raad van State. Naar verwachting volgt in Q3 2023 de definitieve einduitspraak. In 2022-2023 is relatief weinig gemeentelijke inzet geweest.

Wijziging inkomsten zwerfafval door einde Raamovereenkomst verpakkingen 2013-2022 Financiële bijdrage opruimkosten zwerfafval

Sinds 1 januari 2023 zijn de producenten van bepaalde typen zwerfafval verplicht om bij de dragen aan de opruimkosten van zwerfafval die gemeenten en andere gebiedsbeheerders maken. De Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) op wegwerpplastic komt voort uit de Europese richtlijn voor “Single-Use Plastics” (SUP). Ook kosten voor bewustwording en gedragsbeïnvloeding voor bijv. sigarettenfilters vallen onder de regeling. Gemeenten ontvangen

vanaf 2024 een bijdrage in de kosten die zij maken, voor het eerst in het derde kwartaal van 2024. De systematiek werkt zo dat de bijdrage bedoeld is voor het voorgaande jaar. Op basis van onderzoeken naar de samenstelling van het zwerfafval en de opruimkosten en de gebiedskenmerken van de gemeente wordt de bijdrage bepaald. Vanaf 2013 ontving de gemeente Duiven voor de extra aanpak van zwerfafval jaarlijks een vergoeding op basis van de Raamovereenkomst verpakkingen 2013-2022. Deze werd besteed aan o.a.: ondersteuning GoClean, het Rijnjutten, Landelijke Opschoondag, vuurwerkactie, monitoring, afvallessen op basisscholen en het ondersteunen van schoonwandelaars. De resterende middelen van de zwerfafvalvergoeding worden uitgekeerd aan de gemeenten in 2023.

Nieuwe regels voor wegwerpplastic

Vanaf 1 juli 2023 mogen drank- en voedselverpakkingen die plastic bevatten niet langer gratis worden verstrekt. Voor consumptie ter plaatse zijn deze verpakkingen per 1 januari 2024 verboden. Deze regels gelden zowel in de horeca, als op evenementen, op kantoren, bedrijven en instellingen, in de detailhandel en bij verenigingen. De nieuwe maatregelen komen voort uit de Europese Single Use Plastics (SUP) dat als doel heeft: de impact van wegwerpplastic op het milieu verminderen en meer plastic hergebruiken en recyclen.

Elke dag gooien we in Nederland 19 miljoen wegwerpbekers- en bakjes weg die plastic bevatten. Na eenmalig gebruik. Een daarvan komt als zwerfafval in het milieu terecht. Daarom wordt hergebruik de nieuwe norm. Doel is dat het gebruik van wegwerpbekers en-bakjes die plastic bevatten in Nederland in 2026 met 40% is verminderd.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)/ Gelders Programma Landelijk Gebied (GPLG)
Het Rijk wil eind 2023 met alle provincies afspraken maken over hoe wij opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, goed ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt hiervoor een ruimtelijk voorstel van de provincie. De provincie Gelderland heeft besloten haar ruimtelijk voorstel vanuit haar zeven regio’s op te bouwen op basis van een Regio Arrangement per regio. Een van de regio’s is onze Groene Metropoolregio. In het Regio Arrangement worden door provincie, regio’s, gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt over het gezamenlijk perspectief voor hoe we al deze opgaven in samenhang aanpakken voor de komende 20 tot 30 jaar. Verder heeft het Rijk per provincie doelen gesteld voor natuur, stikstof, water en klimaat in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De opdracht van het Rijk aan de provincies is om voor 1 juli 2023 te komen met een plan over hoe deze doelen bereikt gaan worden. De Provincie Gelderland gaat dit doen via het gebiedsprogramma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). In dit Gelderse gebiedsprogramma (VLGG) zijn naast de NPLG-thema’s een vitale en duurzame landbouw en duurzame verstedelijking van essentieel belang, denk aan economie (bedrijvigheid), bouwen, wonen en mobiliteit. Hier ligt voor de Groene Metropoolregio (de GMR) dan ook de verbinding met de Verstedelijkingsstrategie en het Regio Arrangement. De verstedelijkingsstrategie, verstedelijkingsconcept en verstedelijkingsafspraken zijn een belangrijke basis voor het Regio Arrangement. Het Regio Arrangement kent echter drie belangrijke verdiepingen op de Verstedelijkingsstrategie, het Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland, Energie-infrastructuur en -transitie en Circulaire economie. De verstedelijkingsstrategie wordt in 2023 uitgewerkt richting gebiedsprogramma’s. Het Regio Arrangement, VLGG en de gebiedsprogramma’s Verstedelijkingsstrategie moeten vervolgens aangevuld met de Regionale Energie Strategie (RES) en de Gelderse Energie Infra Structuur (GEIS) leiden in 2024 tot een Verstedelijkingsprogramma en ontwikkelperspectief voor de Groene Metropoolregio waarin ook afspraken zijn gemaakt met Rijk en Provincie over het realiseren van dit verstedelijkingsprogramma (NOVEX). Dit gebeurt via Regio-arrangementen met de Provincie en het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL en Meerjaren Infrastruur (BO-MIRT) met het Rijk.

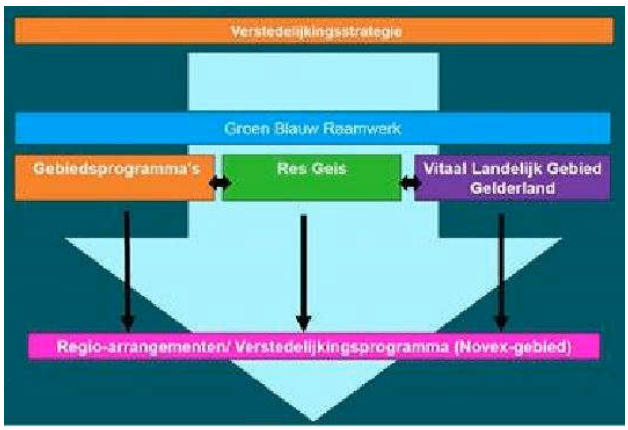

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

	Implementatie nieuwe Omgevingswet
Doel	Doorontwikkeling van de verdere implementatie van de Omgevingswet.
Toelichting	Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet inwerking. Tegelijkertijd zal de Wet Kwaliteitsborging Bouwen inwerking treden. Na diverse besluiten tot uitstel met name in verband met knelpunten in het DSO (Digitale Stelsel Omgevingswet) acht de eerste kamer de voorbereiding van de wet voldoende robuust om tot invoering over te gaan. Alle decentrale overheden draaien mee in de diverse integrale testrondes die georganiseerd worden. Binnen onze organisatie ligt de focus op: • het werken met een tijdelijk omgevingsplan • het oefenen met onderdelen die de basis vormen voor een definitief omgevingsplan (moet klaar zijn in 2029) • het werken met een Omgevingstafel • het toepassen van het participatiebeleid specifiek voor de Omgevingswet en het voorbereiden en implementeren van de werkprocessen • Het opleiden van de medewerkers
Risico's	Het risico van onvoldoende voorbereiding op met name het terrein van de DSO blijft groot. Na de invoering zal blijken hoe groot de knelpunten zijn die nog moeten worden opgelost. Dit kan een grote impact hebben op het werken met de Omgevingswet voor inwoners/ initiatiefnemers/de organisatie.
Planning	In 2024 zal de belangrijkste focus liggen op de doorontwikkeling van het DSO en het werken aan het definitieve omgevingsplan. Ook zal vanaf de datum van de inwerkingtreding van de wet het werken met een Omgevingstafel definitieve vorm krijgen.
Financiën	• Het budget in de meerjarenbegroting voor 2024 is: € 126.630. • De bedragen die de gemeente ontvangt vanuit Rijkswege worden voor de komende jaren opgenomen in de meerjarenbegroting.
Participatie	Het in 2023 vast te stellen participatiebeleid specifiek voor de Omgevingswet vormt de basis voor het participatief werken onder de vigeur van de Omgevingswet.

3.A.1	Uitvoeren Woonvisie/ Versnellen woningbouw
Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven sluiten aan bij de hedendaagse behoefte en initiatieven en ontwikkelingen vanuit de samenleving. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving
Toelichting	Een actievere en proactieve houding vanuit het gemeentelijke woonbeleid heeft met het opstellen van de Woonvisie 2021 vorm gekregen. De noodzaak hiertoe is inmiddels via de Nationale Woon en Bouwagenda, het programma een duurzaam thuis en de nieuwe Woondeals ook op rijks-, provinciaal- en regioniveau vorm gekregen voor het langer zelfstandig thuis wonen, de grote (betaalbare) woningbouwopgave, de grote druk op de woningmarkt, de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, de toenemende regionale samenwerking en taken, een actievere rol richting woningbouwcorporaties en een aantal urgente vragen binnen het taakveld wonen, zoals huisvesting Rijkskader woonwagenstandplaatsen. De voor woningbouw ingezette versnelling moet dus worden doorgezet om aan de behoefte te voldoen. Daarvoor zijn zowel de al bekende inbreidingslocaties als uitbreidingslocaties nodig. De gemeente wil de juiste woningen realiseren rekening houdend met de geconstateerde woningbehoefte en met doorstroming uit de bestaande voorraad. De grootste opgave ligt in de kern Duiven. De nieuwbouw wordt daarom vooral in en bij de kern van Duiven gerealiseerd. In Loo en Groessen wordt naar behoefte gebouwd met extra aandacht voor lokale kenmerken als woonmilieus en sociale binding. De gemeente stelt voor nieuwe woningen eisen op het gebied van betaalbaarheid en betaalbaar houden, energie, duurzaamheid, klimaatadaptatie en levensloopbestendigheid. Met de Woondeal 2023 is geconstateerd dat er voor de regio nog een grotere woningbehoefte is dan tot nu toe berekend. Dit betekent dat er dus met blijvende prioriteit uitvoering gegeven moet worden aan woningbouw op de nu bekende locaties en dat er nog ruimte is om de komende jaren te zoeken naar aanvullende locaties.
Risico's	Onvoldoende kunnen inzetten op monitoring, continuering van gemaakte afspraken, inzet op beleid en of woningbouwprojecten en andere woningbouwinitiatieven. Het beleid of de woningbouwprojecten zijn daardoor onvoldoende effectief of de realisatie van de woningbouw en de woonagenda schuiven daardoor in de tijd op.
Planning	Uitvoering geven aan de Woonvisie 2021, de Woonagenda 2023-2024 en de Woondeal 2023, waaronder de woningbouwversnelling (huidige korte termijn plannen voor de komende twee tot vier jaar). De Woonvisie en woningbouwversnelling zijn gecombineerd met de Woondeal 2023 meerjarige processen die de komende jaren blijvend om grote inzet vragen. Voor de middellange termijn start deze raadsperiode de visievorming voor mogelijke nieuwe woningbouwlocaties op basis van de nieuwste prognose cijfers.
Financiën	Voor de uitvoering van dit speerpunt is met de voorjaarsnota 2021 gelet op de ambities uit de nieuwe Woonvisie, de Woonagenda en de Woondeal meerjarig extra middelen aan extern advies-, onderzoek, ondersteuning of facilitering van initiatieven structureel € 50.000 per jaar opgenomen. Dit bedrag wordt met ingang van 2024 structureel verhoogd met € 10.000 tot € 60.000. Voor de uitvoering urgentie, bezwaar en beroep van onze Huisvestingsverordening wordt met ingang van 2025 een andere kostenverdeling tussen corporaties en gemeenten. Zodat deze wat meer in balans is. Dit leidt tot een verhoging van het benodigde budget van € 10.000. Voor de woningbouwversnelling van de Ploen-Noord, Plakse Weide en de inbreidingslocaties zijn de bestaande (extra) middelen vooralsnog voldoende (vanuit de huidige ambtelijke formatie, de voorbereidingskredieten, grondexploitaties en anterieure overeenkomsten). Voor de verdere uitwerking en uitvoering is aanvullende ambtelijke capaciteit nodig. Met de programmabegroting 2022-2026 is voor de realisatie van de plannen tot 1 oktober 2026 aanvullend budget vastgelegd. In 2023, 2024 en 2025 ieder jaar € 300.000 en in 2026 tot 1 oktober 2026 nog eens € 200.000. Deze middelen worden gedekt uit de Algemene Reserve.

3.A.1	Uitvoeren Woonvisie/ Versnellen woningbouw
Participatie	Afhankelijk van het onderwerp, de situatie en de ontwikkeling bepaalt de gemeente hoe en in welke mate participatie wordt ingezet.

B: Gezonde, sociale en veilige leefomgeving

Speerpunten en acties behorende tot dit thema zijn zowel in programma 1, programma 2 en programma 3 opgenomen. In deze voorjaarsnota 2023 is nog geen specifieke koppeling gemaakt tussen dit thema en een speerpunt vanuit programma 3. In de aanloop naar de begroting 2024-2027 zal, in samenhang met programma 1 en 2, het thema gezonde, sociale en veilige leefomgeving integraal binnen dit programma benaderd worden.

C: Vitale Economie

3.C.1	Herontwikkeling Centrum
Doel	Het realiseren van een aantrekkelijk "Vitaal Centrum Duiven (VCD)"
Toelichting	In 2023 worden de plannen van Woonzorg Nederland (WZN) en WP Retail Invest (WPRI) uitgewerkt. Naar verwachting kan na de zomer een integraal plan voor woningbouw, winkels en buitenruimte aan het Remigiusplein worden gepresenteerd. Als de gemeenteraad instemt met dit plan kan het woningbouwplan van Woonzorg worden uitgewerkt zodat start bouw begin 2024 kan plaatsvinden. Aansluitend hierop wordt het ontwerp van het plein ter hand genomen De gedeeltelijke vervreemding van het opstal fase 2 maakt onderdeel uit van deze opgave. In vervolg op de besluitvorming over fase 2 wordt een tender in de markt gezet om een nieuwe exploitant voor het zwembad te vinden. Het bestemmingsplan voor IKC Remigius is inmiddels door de Raad vastgesteld.
Risico's	Voor het Droopad en het IKC Remigius vormt de planologische procedure een risico voor de termijn waarop ontwikkeling kan plaatsvinden. Voor de plannen van WPRI en WZN bestaat nog geen overeenstemming tussen partijen en naar verwachting zal ook de gemeenteraad zich hier nog over moeten uitspreken.
Planning	De planning voor het vitaal centrum loopt door tot en met 2028.
Financiën	De laatste plannen voor de diverse deellocaties zijn verwerkt in de grondexploitatie VCD welke in februari 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld.
Participatie	In 2023 wordt een participatie en communicatieplan opgesteld waarin per deelplan wordt beschreven hoe geparticipeerd wordt. Uitgangspunt is het collegebesluit waarin is vastgelegd dat voor alle deellocaties op trede 1 en 2 wordt geparticipeerd (informeren en raadplegen), behoudens het Remigiusplein waarvoor trede 3 (adviseren) geldt.

3.C.2	Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete
Doel	Twee (wijzigingen van de tijdelijke) omgevingsplannen opstellen, in procedure brengen en laten vaststellen door college en gemeenteraad. Het gaat om de omgevingsplannen voor de uitbreiding van de bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete met respectievelijk Centerpoort-Noord 2 en Graafstaete 2. Verdere duurzaamheidsuitgangspunten en -doelstellingen bepalen en in uitvoering brengen. En een uitgiftestrategie ontwikkelen en uitvoeren. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2024. Derhalve wordt voor Graafstaete 2 niet langer gewerkt aan een omgevingsplan, maar wordt hiervoor een (ontwerp van een) bestemmingsplan voorbereid. Voor Centerpoort-Noord 2 wordt een omgevingsplan opgesteld.
Toelichting	Door de economische groei van de afgelopen jaren zijn er in Duiven nagenoeg geen bedrijfskavels meer beschikbaar voor uitgifte. Het ontwikkelen van bedrijventerreinen is voor Duiven een belangrijk onderdeel van het economisch vestigingsbeleid. Met name vanwege de uitstekende ligging langs de economisch aantrekkelijke A12-as, om combinatie met de mogelijke doortrekking van de A15. Hierdoor is Duiven een gewilde vestigingsplaats voor bedrijven. De bedrijventerreinen zijn van groot belang voor verdere economische ontwikkeling en leveren veel banen op voor Duiven en de regio.
Risico's	Risicomanagement is een dynamisch proces dat per projectfase verschilt. De risico's worden per fase benoemd en waar nodig worden beheersmaatregelen getroffen.
Planning	<u>Centerpoort-Noord 2</u> Tender aanbesteding – Q2 en Q3 2023 Participatie Q3 - Q4 2023 Opstellen omgevingsplan of bestemmingsplan Q 2023- Q1 2024 Start procedure omgevingsplan / bestemmingsplan eind Q4 2023 of Q1 2024 Vaststelling omgevingsplan / bestemmingsplan door gemeenteraad - Q2 2024 <u>Graafstaete 2</u> Participatie - 12 december 2022 - Q2 2023 Opstellen bestemmingsplan Q2 - Q3 2023 Start procedure omgevingsplan - Q4 2023 Vaststelling omgevingsplan door gemeenteraad - Q1 - Q2 2024
Financiën	De gemeenteraad heeft op 10 maart 2022 een krediet van € 5.760.000 beschikbaar gesteld voor de aankoop van gronden voor Centerpoort-Noord 2. Daarnaast is er een voorbereidingskrediet van € 150.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een omgevingsplan voor Centerpoort-Noord 2. Tevens is een voorbereidingskrediet van € 150.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een bestemmingsplan voor Graafstaete 2.

3.C.2	Uitbreiding bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete
Participatie	Participatie is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet. Met participatie bedoelt de Omgevingswet ‘het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden (burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden) bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit om tijdig belangen, meningen en creativiteit op tafel te krijgen’. Er wordt gewerkt aan de hand van een participatieplan.

(1)De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2024

3.C.3	Liemerse ambassade
Doel	Optimale regionale samenwerking tussen de Liemerse gemeenten met onderwijs en ondernemers.
Toelichting	De Liemerse Ambassade geeft onder meer uitvoering aan de Liemerse Economische Visie met als speerpunten vrijetijdseconomie, logistiek en maakindustrie. Deze visie is opgesteld door de gemeenten Duiven, Westervoort, Zevenaar, Montferland en Doesburg. Daarnaast is de Liemerse Ambassade indiener van de LEADER-aanvraag 2023-2027 voor de vijf Liemerse gemeenten. In het najaar volgt hierover besluitvorming door de provincie.
Risico’s	De meerwaarde van de Liemerse Ambassade moet door alle betrokkenen gezien blijven worden en door de Liemerse Ambassade worden aangetoond. De Liemerse Ambassade bestaat naast vertegenwoordigers van onderwijs en ondernemers formeel uit de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar en per 1 januari 2023 ook uit de gemeente Montferland.
Planning	De Liemerse Ambassade is opgericht in september 2020 en geeft sindsdien onder meer uitvoering aan de Liemerse Economische Visie, één van hun belangrijkste taken. In 2023 dient de bestaande visie te worden geëvalueerd en zal er gewerkt worden naar een nieuw uitvoeringsprogramma voor 2024-2026.
Financiën	In de programmabegroting staat voor de Liemerse Ambassade voor 2024 en verder een bedrag van jaarlijks € 25.000 opgenomen. Voor uitvoering van de Liemerse Economische Visie 2024-2026 staat een bedrag opgenomen van jaarlijks € 31.000. Bijstelling is wellicht nodig wanneer het uitvoeringsprogramma voor 2024-2026 bekend is.
Participatie	Projecten die door de Liemerse Ambassade worden opgepakt, komen veelal vanuit de samenleving en er wordt in gezamenlijkheid uitvoering aan gegeven. Zoals het promoten van de logistiek en de vrijetijdseconomie, het Techniekpact en Perspectief in Zorg en Techniek.

D: Bereikbaarheid

3.D.1	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Doel	Een zo goed mogelijke inpassing van de doortrekking van de A15 en verbreding van de A12 voor de gemeenschap van de gemeente Duiven

3.D.1	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Toelichting	In 2024 is het Tracébesluit ViA15 naar verwachting onherroepelijk en is de (fysieke) voorbereiding van de realisatie van het project ViA15 weer opgepakt. De gemeente blijft inzetten op een pro-actieve en constructieve grondhouding. Samen met de regiopartners en de Stichting BOG A15 met Rijkswaterstaat, aannemersconsortium GelreGroen en andere opdrachtnemers blijft de gemeente zich hard maken voor meekoppelkansen en maatwerkoplossingen. Maatwerk kan ook betekenen dat afgeweken kan worden van bestaande gemeentelijke (planologische) beleidskaders.
Risico's	De definitieve uitkomst van de beroepsprocedure tegen het Tracébesluit volgt naar verwachting Q3 2023. De uitslag kan gevolgen hebben voor de planning van Rijkswaterstaat en GelreGroen. Wanneer de planning en/of realisatie van het infraproject uitloopt dan heeft dit ook gevolgen voor onze planning en inzet van middelen.
Planning	De inzet loopt minimaal totdat de A15/A12 wordt opgeleverd. De planning voor de openstelling loopt steeds verder uit. Naar verwachting blijft de komende vier jaar ambtelijke inzet nodig in het kader van de nazorg en afronding van het Project ViA15 richting de gemeente over bijvoorbeeld het onderliggende wegennet. Zodra het Tracébesluit onherroepelijk is moet dit door de gemeente binnen één jaar vertaald worden in een Omgevingsplan. In 2024 wordt gestreefd om het afstemmingstraject tussen de verschillende landschapsplannen af te hebben. Dit traject houdt een gebiedsproces met de verschillende stakeholders waaronder bewoners en de aanplant van extra omgevingsmaatregelen in.
Financiën	Voor de meest actuele stand van zaken zie de meest recente Jaarrekening. Een extra krediet aanvraag ten behoeve van vervangende inhuur bij onder andere de afdeling Realisatie & Beheer kan niet worden uitgesloten mocht blijken dat de gelden uit de voorziening en bestemmingsreserve onvoldoende zijn.
Participatie	Er volgen regelmatige overleggen met de Stichting Bewonersoverleg Groessen A15, hierin zijn alle kernen en buurtschappen langs het tracé verenigd. De participatieladder wordt naar gelang de situatie ingezet.

E: Klaar voor de toekomst

3.E.1	Natuur inclusieve gebiedsontwikkeling
Doel	Een natuurinclusieve gebiedsontwikkeling op gang helpen waarbij een 'groenblauw raamwerk' tot stand komt in combinatie met ontwikkel mogelijkheden voor landbouw, geclusterde sport- en recreatieve functies eventueel aangevuld met kleinschalige woonfuncties. Eén en ander in gezamenlijk opdrachtgeverschap met de gemeente Westervoort.
Toelichting	In de programmabegroting/jaarschijf 2023 is budget toegekend voor het opstellen van een zogenaamd koers document. Dat behelst een ruimtelijk kwaliteitskader dat richting geeft aan de gewenste ontwikkeling voor het gehele gebied in het licht van de opgaven. Het biedt ook een ontwikkel perspectief voor concrete en kansrijke uitwerkingen.
Risico's	Het betreffende gebied bevat ook potentiële locaties voor de bouw van flexwoningen. Hierover loopt in 2023 een parallel project.

3.E.1	Natuur inclusieve gebiedsontwikkeling
Planning	De finale besluitvorming door de raad over het koers document is voorzien in Q1 2024. De verdere plan uitwerking en realisatie zal zich daarna over meerdere jaren uitstrekken.
Financiën	Na genoemde besluitvorming door de raad is er zicht op de ambities en vervolgacties en daarmee gepaard gaande gemeentelijke kosten. Gelet op de bestaande strategische grondposities van de gemeente in het gebied zijn er ook mogelijkheden voor het starten van een (sluitende) grondexploitatie.
Participatie	Het opstellen van het koersdocument vindt plaats in gezamenlijk opdrachtgeverschap met het college van Westervoort. Bij het gebiedsproces zullen de relevante stakeholders en belanghebbenden worden geconsulteerd, onder andere d.m.v. workshops. Bij de vaststelling van het koersdocument komt de wijze van participatie tijdens het vervolg van het gebiedsproces aan de orde.

3.E.2	Duurzaamheid
Doel	Doelstellingen per programmalijn zijn: • Energietransitie: 95% CO2 reductie in 2050 ten opzichte van 1990 en een CO2 neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. • Klimaatadaptatie: Klimaatbestendig en water robuust in 2050. • Circulariteit: 100% circulair in 2050
Toelichting	Het programma Duurzaamheid bestaat uit drie samenhangende programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie). Dwars door deze programmalijnen heen ontwikkelen we een integrale aanpak voor bedrijven(terreinen).
Risico's	Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat samenwerking tussen inwoners, bedrijven, onderwijs en overheid onvoldoende van de grond komt en er onvoldoende stappen gezet worden richting de programmadoelstellingen. Voor het behoud en versterking van draagvlak voor maatregelen en acties is consistente communicatie van belang. Zo heeft de gemeente de afgelopen jaren gezien dat met name landelijke ontwikkelingen enorme impact hebben op draagvlak en de afkalving hiervan. Inhoudelijk is E-netcongestie een groot risico. Als gevolg hiervan is het wellicht niet mogelijk om tijdig gewenste ontwikkelingen te implementeren, zoals bijv. het aansluiting van zonneweides, realisatie zon op dak van bedrijventerreinen maar ook het aardgasvrij maken van wijken.

3.E.2	Duurzaamheid
Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt blijft de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht vragen. Wettelijke doelstellingen, ambitiedocumenten en onderliggende programmeringen moeten meer concrete activiteiten geven voor de komende 4 jaar en een programmering op hoofdlijnen richting 2050. Aandachtspunt hierbij is dat externe ontwikkelingen regelmatig leiden tot bijsturing van planningen. Dit vereist flexibiliteit in de programmering. Belangrijke actiepunten voor 2024 en verder: • Herijken programmering ‘energietransitie’ • In uitvoering brengen van de uitvoeringsagenda’s ‘Circulariteit/grondstoffentransitie’ en ‘Klimaatadaptatie’ • Opstellen beleidskader- en uitvoeringsagenda ‘biodiversiteit’ • Ontwerpen monitoringsdashboard voor het programma • Wijkuitvoeringsplan de Vergert door ontwikkelen • Ruimtelijke inpassing zonneparken rondom InnoFase • Vestigen juridische entiteit Smart Energy Hub InnoFase en het ontwerpen van het virtueel netwerk • Verduurzamingsaanpak ’t Holland evalueren en door vertalen naar een kostenefficiënte aanpak voor de verduurzamingsopgave op de bedrijventerreinen in de A-12 zone. • Vervolg aanpak energie armoede
Financiën	Voor het de uitvoering van de programmalijn Energietransitie heeft de gemeente in totaal en structureel ca € 140.000/jaar procesgeld beschikbaar gesteld (excl. Bedrijfsvoeringskosten). Voor de uitvoering van de programmalijn Circulariteit heeft de gemeente ca € 28.000/jaar procesgeld beschikbaar gesteld tot en met 2025 (excl. Bedrijfsvoeringskosten). Voor de uitvoering van de programmalijn Klimaatadaptatie is totaal € 1.042.510 ter beschikking gesteld t/m 2027.
Participatie	De gemeente kan de ambities voor alle drie programmalijnen alleen realiseren met grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Om hen actief te betrekken is communicatie & participatie in het ‘hart’ van het programma geplaatst. Hiertoe is een Communicatiestrategie, het beeldmerk en platform ’Samen1Nergie’ en een Participatie strategie ontwikkeld. Daarnaast werkt de gemeente met ondernemersverenigingen samen om te komen tot een gedragen aanpak richting bedrijven(terreinen), bereidt de gemeente samen met de klankbordgroep en juniorklankbordgroep nieuw beleid voor en haalt nieuwe ideeën op en zijn er stappen gezet richting verenigingen en maatschappelijke organisaties.

Aanvullende wens

3.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Omgeving

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2022	2024	2025	2026	2027
Lasten	16.333	15.352	17.340	16.331	14.639	13.362
Baten	12.431	10.128	10.658	10.294	9.207	8.295
Saldo voor bestemming	**-3.902**	**- 5.224**	**- 6.682**	**- 6.038**	**- 5.432**	**- 5.067**

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2022	2024	2025	2026	2027
Mutaties reserves	604	938	1.339	1.010	580	124
Saldo na bestemming	**-3.298**	**- 4.286**	**- 5.343**	**- 5.028**	**- 4.852**	**- 4.943**
Incidentele baten en lasten	- 1033	-129	190	95	-22	0
Structureel saldo	**- 4.331**	**- 4.415**	**- 5.153**	**- 4.933**	**- 4.874**	**- 4.943**

Bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Reeds verwerkt in de Voorjaarsnota:				
Leader 2023-2027	24.000	24.000	24.000	24.000
Ontwikkelopgave woningbouw Openbare Ruimte	170.000	170.000	170.000	
Dekking Algemene Reserve	**-170.000**	**-170.000**	**-170.000**	
Duurzaamheid/extra formatie VTH	57.700	57.700	57.700	57.700
Groene Metropool Regio	22.800	22.800	22.800	22.800
Containers luierinzameling	0	0	0	0
Uitbreiding bedrijventerreinen lange termijn	0	0	0	0
Voorbereidingskrediet schoollocaties	80.000			
Herinrichting Eilandplein		43.411	43.111	43.111
Compensatie verenigingen papierinzameling	0	0	0	0
Herinrichting Schuttersplein Groessen		5.333	5.333	5.333
Diverse maatregelen Horsterpark	8.567	8.567	8.567	8.567
Verwerkt in het saldo	**193.067**	**161.811**	**161.811**	**161.811**

Bedragen in €

3.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Omgevingsdienst Regio Arnhem
Doel	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers als het gaat om van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht. De ODRA bundelt de krachten. Zo is er minder versnippering, meer deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.
Taak	Het uitvoeren van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en Provincie Gelderland. Ook is Omgevingsdienst Regio Arnhem voor deze overheden het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico's zijn dan ook zeer beperkt. Het uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2024	Er komen meer bodemtaken vanuit de provincie naar de gemeente toe in verband met de in werking treding Omgevingswet. Het werkprogramma zal hiertoe groter van omvang zijn dan de afgelopen jaren.

	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, zowel nationaal als internationaal.
Taak	Overleg voeren gericht op afstemming van beleid voor wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.

Beleidsrisico's	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Het beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2024	Eind 2023 zal de evaluatie van de Groene Metropoolregio een feit zijn. Na een analyse hierop biedt het een denklijn voor het kunnen en willen intekenen op de meerjarige opgaveagenda GMR voor 2024-2027. Hieraan hangt ook de financiële bijdrage aan de verschillende opgaven. Belamgrijk hierbij is de overweging dat bij grote, complexe vraagstukken het belangrijk is om samen te werken om voldoende slagkracht te kunnen bereiken. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is het belangrijk om aangesloten te zijn bij de diverse opgaveteams en speerpunten.

VGGM – Zie programma 1.

Algemene Dekkingsmiddelen

In de nieuwe opzet van onze programmabegroting zijn de meeste onderdelen van de Algemene Dekkingsmiddelen vooral onder Programma 1 Bestuur opgenomen. De Toeristenbelasting is verwerkt in Programma 3 Omgeving. Omdat de opsomming van Algemene Dekkingsmiddelen een verplicht onderdeel van de BBV is hebben we deze als aanvullend hoofdstuk in het Programmaplan opgenomen. Tevens zijn in dit hoofdstuk verplichte onderdelen over de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting opgenomen.

Als Algemeen Dekkingsmiddel worden de volgende onderdelen aangemerkt:
- Belastingen.
- Uitkering uit het Gemeentefonds.
- Beleggingen.
- Overige Algemene Dekkingsmiddelen.

Algemene Dekkingsmiddelen

	2024	2025	2026	2027
Belastingen				
- Toeristenbelasting	168.833	168.833	168.833	168.833
- Reclamebelasting	62.250	62.250	62.250	62.250
- OZB	6.404.823	6.431.951	6.459.079	6.486.207
Uitkering uit het Gemeentefonds				
- Algemene Uitkering	45.340.766	47.352.009	44.516.143	44.296.145
- Integratie-uitkering Participatie	1.862.925	1.720.403	1.630.893	1.512.550
- Decentralisatie-uitkeringen	263.888	254.888	254.776	240.022
Beleggingen	108.000	108.000	108.000	108.000
Overige Algemene Dekkingsmiddelen				
- Rente interne financiering	278.345	278.345	278.345	278.345
Totaal	**54.489.830**	**56.376.679**	**53.478.319**	**53.152.352**

Bedragen in €, zie voorcalculaties (incl. voorgestelde verhogingen)

Belastingen

Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, voor zover zijnde Algemene Dekkingsmiddelen. In Duiven zijn dat de onroerende-zaakbelastingen, de toeristenbelasting, de reclamebelasting en eerder de hondenbelasting. De toelichting op deze belastingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Uitkering uit het Gemeentefonds

Uit het Gemeentefonds worden betaald de Algemene Uitkering, Integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen.

Algemene Uitkering
Het belang van de meicirculaire is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Stijgende accressen, ontwikkeling van de uitkeringsbasis, financiering 3D-taken en veranderingen in het verdeelstelsel. Ook in de meicirculaire 2023 zitten alle elementen weer opgenomen.

	2024	2025	2026	2027
Totaal Algemene Uitkering	**45.340.766**	**47.352.009**	**44.516.143**	**44.296.145**

Bedragen in €

Ten opzichte van de septembercirculaire 2022 zijn er de volgende mutaties:

Uitkeringsjaar	2023
Accresontwikkeling meicirculaire 2023	333.620
Plafond BTW-compensatiefonds afrekening 2022	-3.626
Uitkeren verdeelreserve	36.263
Afronding uitkeringsfactor	-3.626
Hoeveelheidsverschillen	-149.256
Ontwikkeling uitkeringsbasis	-181.315
Wet nieuwe procedure verkiezingsuitslag	5.537
GDI voorzieningen	-11.086
Wet goed verhuurderschap	22.292
Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten Jeugd	-53
Uitvoeringskosten SVB PGB tekkingsrechten Wmo	-125
Flankerend beleid Energiearmoede	56.562
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	45.249
Loon- prijsbijstelling 2023 Voogdij 18+	69.293
Werkdrukverlaging jeugdbeschermng	-13.706
Voorschoolse educatie	2.179
Leerlingenvervoer Oekraine	24.654
Taal voor ontheemden uit Oekraine	6.546
Maatschappelijke begeleiding	4.740
Einde lening inburgeringsplicht	1.516
Inkomstenderving 2020 en 2021	45.000
IPS-regeling	-84
Loon- prijsbijstelling Participatie	7.581
Handhaving energielabel C kantoren	921
Compensatieregeling Voogdij 18+	-40.486
Suppletieregeling Bommenregeling	90.933
WOZ-waarden mutaties	111.354
Totaal	**461.058**

Bedragen in €

In de meicirculaire 2023 zijn nieuwe ramingen verwerkt van de ontwikkeling van de uitkeringsbasis. De accres-ontwikkeling levert een extra bedrag van € 333.620 op. De afrekening van het BCF 2022 kost Duiven € 3.626. Het uitdelen van de verdeelreserve levert een bedrag van € 36.263 op terwijl de afronding van de uitkeringsfactor € 3.626 kost. Als gevolg van het wijzigen van diverse aantallen bij de maatstaven in de berekening daalt de Algemene Uitkering voor Duiven met € 149.256. De ontwikkeling van de uitkeringsbasis levert een nadeel op van € 181.315. Verder zijn er aantal kleine taakmutaties en worden de eerder beschikbare bedragen voor taken licht bijgesteld. Voor de inkomstenderving tijdens de coronaperiode in 2020 en 2021 ontvangen we een bedrag van € 45.000 en naar aanleiding van een ingediende declaratie in het kader van de Bommenregeling ontvangen we een bedag van € 90.933. De mutaties van de WOZ waarden zorgt voor een extra bedrag van € 111.534.

Integratie-uitkeringen
De integratie-uitkeringen zijn bestemd om middelen via het Gemeentefonds te verdelen op een wijze die afwijkt van de bestaande verdeelsleutels. Het zijn uitkeringen met een tijdelijk karakter. Opzet is dat deze uitkeringen op korte of middellange termijn worden opgenomen in de reguliere Algemene Uitkering. Voor 2023 gaat het in Duiven alleen nog om de Integratie-Uitkering Participatie. De Integratie-Uitkering Voogdij/18+ en de Integratie-Uitkering Inburgering zijn in 2023 aan de Algemene Uitkering toegevoegd. Voor de Participatie ontvangen we in 2023 € 148.096 meer vanwege loon- en prijsindexatie.

Overzicht Integratie-uitkeringen

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Participatie	1.862.925	1.720.403	1.630.893	1.512.550
Totaal	**1.862.925**	**1.720.403**	**1.630.893**	**1.512.550**

Bedragen in €

Decentralisatie-uitkeringen
De decentralisatie-uitkering (DU) is een variant op de integratie-uitkering. Het tijdstip van overheveling hoeft in het geval van een decentralisatie-uitkering nog niet bekend te zijn en daarnaast kan het ook om tijdelijke middelen gaan. De DU Combinatiefuncties is een specifieke uitkering (SPUK) geworden en uit het Gemeentefonds gehaald. Dat levert een nadeel op van € 73.208. Voor DU Jeugdhulp aan kinderen in een AZC ontvangt de gemeente vanaf 2023 € 14.769 meer. Voor de DU Wet Kwaliteitsborging bouw is een kleine bijstelling van -€ 640 gedaan. Voor de DU Voorschoolse voorziening peuters wordt € 5.311 minder uitgekeerd en voor de DU Armoedebestrijding kinderen vanaf 2024 € 306 minder.

Overzicht Decentralisatie-uitkeringen

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
DU Armoedebestrijding kinderen	89.027	89.027	89.027	89.027
DU decentralisatie provinciale taken VTH	63.236	63.236	63.236	63.236
DU Voorschoolse voorziening peuters	39.192	39.192	39.192	39.192
DU Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	15.562	15.562	15.562	15.562
DU Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	9.000			
DU extra capaciteit BOA's	33.005	33.005	33.005	33.005
DU Kwaliteitsborging bouw	14.866	14.866	14.754	
Totaal	**263.888**	**254.888**	**254.776**	**240.022**

Bedragen in €

Decentralisatie Uitkering Armoedebestrijding kinderen
Vanaf 2017 stelt het kabinet structureel gelden beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Verdeling vindt plaats via door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. Voor Duiven een bedrag van € 89.027. Onder het taakveld 6.3 Inkomensregelingen zijn lasten van gelijke hoogte opgenomen.

Decentralisatie Uitkering provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving
Vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij provinciale inrichtingen is in 2023 € 63.236 toegevoegd. De raming voor de kosten voor VTH wordt gelijk aan deze decentralisatie-uitkering verhoogd (budgettair neutraal).

Decentralisatie Uitkering Voorschoolse voorziening peuters
Rijk en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over een aanbod voor alle peuters. Met deze afspraken wordt alle peuters de mogelijkheid gegeven om naar een voorschoolse voorziening te gaan. Via de afspraken zetten gemeenten zich actief in om een aanbod te realiseren voor de groep peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaat.

Decentralisatie Uitkering Jeugdhulp aan kinderen in een AZC
In de septembercirculaire 2018 zijn gemeenten geïnformeerd dat zij vanaf 2019 volledig verantwoordelijk zijn voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC.

Decentralisatie Uitkering Versterking Omgevingsveiligheidsdiensten

De middelen zijn bedoeld voor lokale versterking omgevingsveiligheid. Dit geeft gemeenten de ruimte om te komen tot lokale prioriteiten bij de uitvoering van omgevingsveiligheidsbeleid. Op die wijze wordt omgevingsveiligheid goed lokaal ingebed. De raming voor de kosten wordt gelijk aan deze decentralisatie uitkering verhoogd.

Decentralisatie Uitkering Extra capaciteit BOA's
Om de capaciteit van (wijk)agenten en BOA's in de openbare ruimte te vergroten heeft het Rijk extra gelden beschikbaar gesteld. In de openbare ruimte verrichten BOA's belangrijk werk in specialistische en complexe beleids- en wetsgebieden. In de afgelopen jaren zijn BOA's binnen hun bevoegdheid ook steeds meer taken gaan uitvoeren.

Decentralisatie Uitkering Wet Kwaliteitsborging bouw
De wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is per 1 januari 2023 gefaseerd in werking getreden. Er wordt gestart met de eenvoudigere bouwprojecten, daarna volgen eventueel de meer complexere projecten. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Onder deze wet zullen kwaliteitsborgers zorgdragen voor het voldoen aan de bouwtechnische regels. Deze taken vervallen hiermee bij gemeenten die overigens wel het bevoegd gezag blijven houden. Tegelijkertijd wijzigen bepaalde wettelijke taken en krijgen gemeenten er extra wettelijke taken bij, zoals registratie en beoordeling van de Wkb-meldingen. Hieronder vallen onder andere bouwmeldingen, gereed meldingen en informatieverstrekking van de start en einde van bouwwerkzaamheden. Voor de invoering en de uitvoering van de wet wordt via deze decentralisatie uitkering geld beschikbaar gesteld.

Septembercirculaire

De financiële gevolgen van de septembercirculaire kunnen van groot belang zijn voor deze begroting. Door de stijging van de accressen, het eerder invoeren van de opschalingskorting, de ontwikkeling van de uitkeringsbasis en aanpassingen van de maatstaven of het niet toekennen van eerder toegezegde extra gelden voor Jeugdzorg ontstaan in alle jaren grote verschillen. Het is dit jaar niet gelukt de septembercirculaire in deze begroting te verwerken. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad nog voor de begrotingsbehandeling op de hoogte worden gesteld van de financiele gevolgen. De septembercirculaire zal in de Najaarsnota worden verwerkt.

Beleggingen

Betreft het rendement van deelname in maatschappelijk kapitaal van instellingen en ondernemingen. Het productie- en leveringsbedrijf van de Nuon is verkocht. Het netwerkbedrijf van de Nuon is niet verkocht en heeft de naam Alliander gekregen.

Overige Algemene Dekkingsmiddelen

Dit gaat om de rente interne financiering. Specifiek om de rente die we nu nog bijschrijven op de voorzieningen.

Onvoorzien

Deze post dient ter dekking van de in de loop van het begrotingsjaar optredende onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare niet geraamde uitgaven. Dit budget is niet per programma verdeeld, maar als totaalpost in de begroting opgenomen. Voor 2024 is geen bedrag geraamd.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten voor een aantal activiteiten, zoals de grondexploitatie, vennootschapsbelastingplichtig. Voor de jaren tot en met 2018 is inmiddels een definitieve aanslag ontvangen. De aangifte voor het jaar 2021 is in april 2023 verstuurd. De aangifte kwam uit op een verlies van € 2.287.457. Verwacht wordt dat de aangifte over het jaar 2022 in de tweede helft van 2023 zal worden verstuurd. Hiervoor is door de belastingdienst uitstel verleend tot 1 mei 2024. Vooralsnog wordt niet verwacht dat er in de komende jaren een daadwerkelijke betaling moet worden gedaan.

Beleidsbegroting - Paragrafen

Paragraaf 1	Lokale heffingen
Paragraaf 2	Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
Paragraaf 3	Onderhoud Kapitaalgoederen
Paragraaf 4	Financiering
Paragraaf 5	Bedrijfsvoering
Paragraaf 6	Verbonden partijen
Paragraaf 7	Grondbeleid
Paragraaf 8	Rechtmatigheid
Paragraaf 9	Duurzaamheid

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 Algemeen

Deze paragraaf bevat informatie over gemeentelijke belastingen. De gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden in drie typen belastingen. De algemene belastingen, de bestemmingsheffingen en de retributies. Na de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds zijn dit de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Het aandeel van de gemeentelijke belastingen in het totaal van de inkomsten op basis van de begroting 2024 is 22%.

Algemene belastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten ten goede komen aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet voor een specifiek en wettelijk bepaald doel maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen mogen worden ingezet. De onroerende-zaakbelastingen (hierna: OZB), en de toeristenbelasting behoren tot deze categorie. De reclamebelasting feitelijk ook maar daar is in de gemeente Duiven wel een specifiek doel aan gekoppeld.

Bestemmingsheffingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Retributies zijn belastingen die worden geheven als er door of namens de gemeente een specifiek product of een specifieke dienst wordt verleend. De leges, de lijkbezorgingsrechten en de marktgelden behoren tot deze categorie.

Voor bestemmingsheffingen en retributies geldt dat er geen winst mag worden gemaakt. De opbrengst mag daarom niet hoger zijn dan de kosten die worden gemaakt om het product of de dienst te verlenen.

In de gemeente Duiven worden diverse belastingen geheven, te weten OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting, reclamebelasting en rechten (o.a. leges).

1.2 Belastingopbrengsten

In onderstaand overzicht zijn de geraamde belastingopbrengsten voor het jaar 2024 opgenomen. De geraamde opbrengsten voor 2023 zijn ter vergelijking bijgevoegd.

	Begroting 2024	Begroting 2023
OZB	6.404.823	6.274.055
Afvalstoffenheffing	3.061.293	2.771.044

	Begroting 2024	Begroting 2023
Rioolheffing	2.280.814	2.544.766
Hondenbelasting	0	187.461
Toeristenbelasting	168.833	168.833
Reclamebelasting	62.250	61.295
Lijkbezorgingsrechten	60.000	62.479
Marktgelden	2.639	2.575
Leges omgevingsvergunning	785.971	785.971
Leges	360.173	214.930
Huuropbrengst sport	256.494	261.394
Totaal	**13.443.290**	**13.334.803**

Bedragen in €

1.3 Ontwikkeling tarieven

De inwoners van de gemeente krijgen jaarlijks een aanslag gemeentelijke belastingen. Voor de beoordeling van de lastendruk zijn de tarieven dan ook van groot belang.

De ramingen en de tarieven in de voorcalculaties zijn gebaseerd op de tarieven 2023. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in de financiële begroting. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre tariefstijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds een efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Uitzonderingen hierop zijn de ramingen voor afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges omgevingsvergunning. Deze ramingen zijn gebaseerd op de geraamde kosten voor 2024 en de berekende tarieven voor 2024. Er is voor deze werkwijze gekozen omdat het voor genoemde heffingen en rechten noodzakelijk is om de kostendekkendheid voor 2024 te bepalen. Het is namelijk wettelijk niet toegestaan dat deze heffingen en rechten meer dan kostendekkend zijn.

Naast kostenontwikkelingen (bijvoorbeeld inzameling- en verwerkingsprijzen afval) wordt normaal gesproken uitgegaan van een indexering van de tarieven 2023 met 4,2% voor loon- en prijsontwikkelingen overeenkomstig het percentage BBP (Bruto Binnenlands Product) uit de meicirculaire gemeentefonds 2023 (voor 2025 4,2%, voor 2026 3,6% en voor 2027 3,2%).

Verder wordt het uitgangspunt gehanteerd dat afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges omgevingsvergunning en leges kostendekkend zijn. Voor lijkbezorgingsrechten en marktgelden is het uitgangspunt om zoveel mogelijk kosten te verhalen.

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2024 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijk, de tarieven voor 2023 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Belastingsoort	Tarief 2024	Tarief 2023
OZB eigenarenbelasting:		
- woningen, % van vastgestelde waarde	0,1053	0,1010
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0.2002	0,1921
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1532	0,1470
Afvalstoffenheffing vastrecht	208,36	179,00
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	8,61	7,40
- per lediging 240 liter container restafval	15,33	13,17

- per storting ondergrondse container	2,41	2,07
Rioolheffing, per m3	1,88	1,80
Toeristenbelasting:		
- hotel, hostel, pension en B&B	2,00	2,00
- kampeerterrein en camperplaats	1,10	1,10
Reclamebelasting, Centrum Duiven	750,00	750,00

Bedragen in €

In de meicirculaire 2023 is aangegeven dat er een landelijk gemiddelde waardestijging van 3% voor woningen en 2% voor niet-woningen wordt verwacht. De gemiddelde waardestijgingen voor Duiven zijn nog niet bekend. Daarom is voor de berekening van de OZB-tarieven 2023 uitgegaan van de oude Duivense waarden. Alle OZB-tarieven worden nog herzien op basis van de daadwerkelijke waardeontwikkeling in de gemeente Duiven. Een wijzigingsvoorstel hiertoe wordt in december 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd.

1.4 Regelgeving

Gemeenten kennen een gesloten belastingstelsel. Dit betekent dat een gemeente een belasting alleen kan heffen als een wet daar nadrukkelijk de bevoegdheid toe geeft. Het beleid betreffende de gemeentelijke belastingen is opgenomen in landelijke wet- en regelgeving.
De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.
- "Verordening onroerende-zaakbelastingen 2024".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2024".
- "Verordening rioolheffing 2024".
- "Verordening toeristenbelasting 2024".
- "Verordening reclamebelasting 2024"
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2024".
- "Verordening marktgelden 2024".
- "Verordening leges omgevingsvergunning 2024".
- "Legesverordening 2024".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

1.5 Beleidsvoornemen

Onroerende-zaakbelastingen
Onroerende-zaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2023 worden alle onroerende zaken in de gemeente Duiven voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2023. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2024 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde

rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief. Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2024 zijn 0,0890% voor OZB woningen eigenaren, 0,2933% voor OZB niet-woningen eigenaren en 0,2231% voor OZB niet-woningen gebruikers.

Bij de berekening van de OZB-tarieven voor 2023 voor woningen is abusievelijk een onjuiste berekening toegepast. Dat betekent dat het bij verordening vastgestelde tarief voor 2023 (0,0977% van de vastgestelde waarde) te laag was. Bij de berekening van het tarief voor 2024 is uitgegaan van het tarief dat voor 2023 eigenlijk had moeten worden vastgesteld (0,1010% van de vastgestelde waarde). De financiele consequenties hiervan zijn reeds opgenomen in de Voorjaarsnota 2023.

Afvalstoffenheffing
Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Voor 2024 wordt bij een 140-liter container voor restafval wordt uitgegaan van een gemiddelde van 8 ledigingen (2023: 10 ledigingen) per jaar, voor een 240-liter container gemiddeld 10 ledigingen per jaar en een gemiddelde van 28 stortingen per jaar. De kosten van kwijtschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd.

Voor 2024 is er sprake van een stijging van de inzamel- en verwerkingskosten en het containermanagement. Verder is het gemiddeld aantal ledigingen van een 140-liter container voor restafval van 10 keer per jaar naar 8 keer per jaar verlaagd. Deze verlaging vindt plaats vanwege het feit dat een 140-liter container voor restafval gemiddeld minder vaak ter lediging wordt aangeboden. Tot slot wordt er voor 2024 geen bedrag uit de voorziening 'Afvalinzameling' ingezet voor het matigen van de tarieven afvalstoffenheffing. Vorig jaar is dit wel gebeurd vanwege de hogere kosten bij de nieuwe aanbesteding voor afvalinzameling. Dit alles resulteert in een stijging van 61,8% van de variabele tarieven (ledigingen en stortingen) van de afvalstoffenheffing.

Rioolheffing
Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m^3 waterverbruik. In 2023 heeft de gemeenteraad het Watertakenplan 2022–2026 vastgesteld. In het plan zijn de exploitatiekosten en de kosten voor de investeringen van de riolering en de gemalen alsmede de DPRA maatregelen opgenomen. Al deze kosten worden gedekt uit de rioolheffing. Het tarief wordt verhoogd met 0,7% voor de investeringen vanuit het WaterTakenPlan. Daarnaast worden de tarieven aangepast met de voor 2024 verwachte inflatie van 4,2%.

Hondenbelasting
Per 1 januari 2023 is de hondenbelasting in de gemeente Duiven afgeschaft.

Toeristenbelasting
Toeristenbelasting wordt geheven op overnachtingen in verblijfsaccommodaties in de gemeente. Voor campinghouders geldt een lager tarief voor overnachtingen dan voor hotels en bed and breakfast accommodaties. De belasting wordt geheven op basis van het aantal overnachtingen. In Duiven werd het toeristenbelasting tarief jaarlijks minimaal verhoogd met het indexcijfer. Dit bedrag werd na de verhoging afgerond op € 0,05. De Liemerse Ambassade voert de Liemers Economische Visie uit. Het tarief van de toeristenbelasting is een onderdeel hiervan. Het streven is éénzelfde tarief voor toeristenbelasting in de Liemers. Aangezien de gemeente Duiven van de deelnemende gemeenten het hoogste toeristenbelasting tarief hanteert, is er in de Voorjaarsnota 2021 besloten om het tarief voorlopig te bevriezen. Dit betekent dat voor de komende jaren geen inflatiecorrectie zal worden toegepast. Het tarief voor 2024 is dan ook niet verhoogd en blijft dus

gelijk aan het tarief voor 2023. De verhuur van hotelkamers aan het COA heeft geen effect op de opbrengst van de Toeristenbelasting.

Reclamebelasting
Reclamebelasting wordt geheven voor het hebben van reclame-uitingen in het Duivense centrum. Het verzoek tot het heffen van de belasting komt van de centrumondernemers (OCD). Het doel van OCD is het probleem van freeriders uit te bannen en daardoor extra financiële middelen te genereren om het centrum van Duiven aantrekkelijker te maken voor bezoekers en winkelend publiek. Daarvoor is de Stichting Promotie Centrum Duiven in het leven geroepen. De belasting wordt geheven door de gemeente en komt, na aftrek van de perceptiekosten, in de vorm van een subsidie ter beschikking van de stichting. In de tussen de gemeente en de stichting gesloten overeenkomst is vastgelegd waar de gelden voor kunnen worden aangewend. In overleg met de stichting is een gelijkblijvend tarief voor de reclamebelasting bepaald. Het tarief voor 2024 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2023.

Lijkbezorgingsrechten
Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2024 verwachte inflatie van 4,2%.

Marktgelden
Marktgelden worden geheven voor het uitstallen van goederen of verkoopwaren tijdens de wekelijkse markt op de daarvoor aangewezen plaatsen en tijden en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de wekelijkse markt. Het aantal ingenomen strekkende meters bepaalt de tarieven. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2024 verwachte inflatie van 4,2%.

Leges omgevingsvergunning
Leges omgevingsvergunning betreft leges die de gemeente kan heffen voor aanvragen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Er is gekozen voor het toepassen van kruissubsidiëring. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten (bijvoorbeeld dakkapellen) laag te kunnen houden. De inwerkingtreding van de Omgevingswet zal op 1 januari 2024 plaatsvinden. Er wordt dan ook een nieuwe legesverordening opgesteld waarin de financiële gevolgen van de Wet kwaliteitsborging worden verdisconteerd. De nieuwe verordening met daarin de nieuwe tarieven wordt in december 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd. Voor alsnog wordt er uit gegaan van 100% kostendekkendheid

Leges
Leges zijn rechten die worden geheven voor het door de gemeente verrichten van diensten. De diensten zijn opgenomen in de tarieventabel behorende bij de verordening. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2024 verwachte inflatie van 4,2%.

Tarieven binnensportaccommodaties
De tarieven worden aangepast met de voor 2024 verwachte inflatie van 4,2%.

1.6 Kostendekkende tarieven

Hieronder staan de lasten- en batenoverzichten van de kostendekkende tarieven. Er is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Dit is gedaan voor de tarieven van de belastingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn. Voor legestarieven, anders dan leges

omgevingsvergunning, zijn de berekeningen niet gemaakt. Dit zal gebeuren bij de begroting voor het jaar 2025.

Afvalstoffenheffing

TV2.1 Reiniging openbaar gebied (33% van de kosten)	106.995		
TV2.1 Doorbelasting 1Stroom openbaar gebied (33% van de kosten)	61.362		
TV7.3 Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	1.754.660		
TV7.3 Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-319.874		
TV7.3 Doorbelasting 1Stroom	675.040		
TV7.3 Afvalaanbiedstation	412.580		
TV7.3 Opbrengsten afvalaanbiedstation	-233.960		
TV7.3 Lasten heffing en invordering	11.881		
TV2.1 BTW	20.790		
TV7.3 BTW	442.868		
TV7.3 Kwijtschelding	104.300		
TV7.3 Oninbaar/leegstand	30.000		
Totale lasten		3.066.642	
TV7.3 Opbrengst belastingen			
Totale baten		3.061.293	
Dekking			99,8%

Bedragen in €

Rioolheffing

TV 2.1 Wegen	50.000		
TV 2.1 te compenseern BTW	10.500		
TV 7.2 Riool	930.432		
TV7.2 Doorbelasting 1Stroom	545.946		
TV7.2 Rioolgemalen en randvoorzieningen	474.074		
TV7.2 Lasten heffing en invordering	30.631		
TV7.2 - te compenseren BTW	573.207		
TV7.2 onttrekking aan voorziening	-222.215		
Totale lasten		2.392.574.	
TV7.2 Baten rioolheffing			
Totale baten		2.392.574	
Dekking			100%

Bedragen in €

Lijkbezorgingsrechten

TV7.5 Begraafplaatsen	59.112		
TV7.5 Doorbelasting 1stroom	135.056		
Totale lasten		194.168	
TV7.5 Overige leges			
Totale baten		60.000	
Dekking			31%

Bedragen in €

Marktgelden

TV3.3 Kosten markten	7.835		
TV3.3 Doorbelasting 1Stroom	35.221		
Totale lasten		43.055	
TV3.3 Opbrengst marktgelden	2.639		

Totale baten		2.639	
Dekking			6%

Bedragen in €

Leges omgevingsvergunning

TV8.3 Kosten omgevingsvergunning	62.830		
TV8.3 BTW	12.701		
TV1.1 Kosten omgevingsvergunning	62.100		
TV8.3 Doorbelasting 1Stroom	648.340		
Totale lasten		785.971	
TV8.3 Opbrengst omgevingsvergunning			
Totale baten	785.971		
Dekking		785.971	100%

Bedragen in €

1.7 Lokale lastendruk

In de begroting 2024 wordt een lastendrukstijging voorzien van 9,4%. In onderstaande overzichten zijn, onder andere, de voornaamste lasten voor een gemiddeld huishouden in het jaar 2024 op een rij gezet, waarbij de procentuele stijging ten opzichte van het jaar 2023 is weergegeven.

Aannames

Waarde woning	€ 233.000
Ledigingen 140-liter container restafval	8 keer
Waterverbruik gezin (vier personen)	140 m3

Ontwikkeling lastendruk 2024

	2021	2022	2023	2024	Ontwikkeling t.o.v 2023
OZB-eigenaar	318,05	286,36	227,64	245,26	7,7%
Afvalstoffenheffing	230,20	229,00	238,20	277,45	16,5%
Rioolheffing	246,40	250,60	252,00	262,95	4,3%
Totaal	**794,65**	**765,96**	**717,84**	**785,66**	**9,4%**

Bedragen in €
Bij OZB is gerekend met in rekening gebrachte tarief 2023 van 0,0977% van vastgestelde waarde

Meerjarige ontwikkeling lastendruk

	2024	2025	2026	2027
OZB-eigenaar	245,26	255,51	264,66	273,18
Afvalstoffenheffing	277,45	279,76	287,28	290,46
Rioolheffing	262,95	275,80	287,00	298,20
Totaal	**785,66**	**811,07**	**838,94**	**861,84**
Stijgingspercentage t.o.v. voorgaand jaar	**9,4**	**3,2**	**3,4**	**2,7**

Bedragen in €

Vergelijking lastendruk per huishouden binnen Gelderland

	2019	2020	2021	2022	2023
Gemeente Duiven	392,00	419,00	450,00	465,00	469,00
Liemerse gemeenten (incl. Duiven)*	384,00	410,00	447,00	458,00	470,00

	2019	2020	2021	2022	2023
Gemeente Westervoort	370,00	380,00	422,00	436,00	452,00
Gemeente Zevenaar	390,00	430,00	468,00	474,00	489,00
Gelderland (incl. Duiven)	419,00	441,00	464,00	448,00	494,00

Bedragen in €

* Liemerse gemeenten: Duiven, Westervoort en Zevenaar.

Bron: Provincie Gelderland, afd. KOB/IBT. Zie hiervoor de tabel Belastingdruk totaal per inwoner.

Bij de lastendruk worden de volgende opmerkingen gemaakt. Het is voor de afvalstoffenheffing lastig een vergelijk te maken aangezien iedere gemeente een eigen systeem heeft van tariefberekening. Voor wat betreft de rioolheffing worden er in Duiven, in tegenstelling tot andere gemeenten, bedragen gereserveerd voor toekomstig onderhoud aan de rioleringstelsels. Deze bedragen worden verdisconteerd in het tarief rioolheffing. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld bij de bepaling van de lastendruk.

1.8 Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Duiven kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht, de afvalstoffenheffing ledigingen/stortingen (maximaal 8 ledigingen 140-liter container, of maximaal 10 ledigingen van 240-liter container, of maximaal 28 stortingen) en zeer incidenteel onroerende-zaakbelastingen (eigenaren woningen). Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Ligt het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Voor 2024 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 111.000 voor kwijtscheldingen. Hieronder is de splitsing van de kwijtschelding naar belastingsoort weergegeven.

	Begroting 2024	Begroting 2023
Afvalstoffenheffing	110.000	110.000
Onroerende-zaakbelastingen eigenaren woningen	1.000	1.000

Bedragen in €

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate een gemeente in staat is tegenvallers op te vangen. Het bestaat uit twee componenten, de risico's en de weerstandscapaciteit. Door een goed inzicht in het weerstandsvermogen kan voorkomen worden dat elke financiële tegenvaller onmiddellijk dwingt tot bezuinigingen.

Er zijn twee soorten weerstandsvermogen, statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Als het weerstandsvermogen betrekking heeft op een specifiek jaar spreekt men van statisch weerstandsvermogen. Gaat het om het weerstandsvermogen op middellange termijn, dan spreekt men van dynamisch weerstandsvermogen. De gemeente Duiven kiest ervoor om de focus op het dynamische weerstandsvermogen te leggen.

Hieronder wordt eerst de weerstandscapaciteit van de Gemeente Duiven toegelicht, waarna de risico's in kaart gebracht worden. Aan het einde van de paragraaf wordt het weerstandsvermogen bepaald. Om deze in een context te plaatsen, worden vervolgens de kengetallen weergegeven.

Weerstandscapaciteit
Er wordt onderscheid gemaakt in de structurele en incidentele weerstandscapaciteit, vergelijkbaar met de verschillen binnen het weerstandsvermogen. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de resterende belastingcapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, onbestemde reserves en stille reserves.

Structurele weerstandscapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is te berekenen door de maximaal mogelijke belastingopbrengst te verminderen met de huidige belastingopbrengst. Berekening van de onbenutte belastingcapaciteit kan beperkt blijven tot de onroerende-zaakbelastingen (OZB), aangezien andere heffingen in principe kostendekkend zijn. Deze heffingen mogen niet verhoogd worden of het is niet realistisch deze te verhogen.

Er is geen wettelijk maximum voor de OZB. Als referentie voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit maken we de vergelijking met artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (Fvw) en het hierin gegeven tarief. Dit tarief wordt berekend door 120% te nemen van het gemiddelde tarief van twee jaar geleden. Het tarief wordt jaarlijks in de meicirculaire meegedeeld aan de gemeente via de meicirculaire. Voor 2024 is het percentage vastgesteld op 0,1614% van de WOZ-waarde. Het gemiddelde tarief van gemeente Duiven ligt onder het artikel 12 Fvw tarief. Op basis van deze vergelijking is er in 2024 een vrije ruimte van € 2.108.185. In 2023 was de vrije ruimte € 1.186.582.

Berekening onbenutte capaciteit

	Geraamde opbrengsten 2024	Opbrengsten obv artikel 12	Onbenutte capaciteit 2024
OZB woningen (eigenaren)	3.759.332	6.007.487	2.248.155
OZB niet-woningen (eigenaren)	1.582.547	1.329.636	-252.911
OZB niet-woningen (gebruikers)	1.062.945	1.175.886	112.941
Totaal	**6.404.823**	**8.513.009**	**2.108.185**

Bedragen in €, excl. oninbaarheid en leegstand

De conclusie van het bovenstaande is dat de Duivense tarieven onder het artikel 12 tarief liggen. Aanpassing naar het artikel 12 tarief schept een budgettaire ruimte van € 2.108.185.

Incidentele weerstandscapaciteit

Stille reserves

Stille reserves zijn bezittingen die beneden de marktwaarde in de boeken staan en die zonder bezwaar direct te verkopen zijn. De gemeente bezit geen panden en gronden waar stille reserves op rusten. De gemeente bezit een klein aantal aandelen die voor de aanschafprijs in de balans

staan. Dat zijn aandelen van Vitens, de BNG en Alliander. Deze aandelen mogen niet verkocht worden. De conclusie is daarom dat de gemeente geen stille reserves heeft.

Algemene Reserve

Stand Algemene Reserve

	Stand
Stand per 1 januari 2023	14.685
Stortingen 2023	6.765
Onttrekkingen 2023	-4.311
Stand per 31 december 2023	17.139
Stortingen 2024	0
Onttrekkingen 2024	1.999
Prognose stand per 31 december 2024	**15.140**

Bedragen x € 1.000

Omvang incidentele weerstandscapaciteit
De incidentele weerstandscapaciteit is bedoeld om ondanks tegenvallers het beleid te kunnen handhaven. Bestemmingsreserves zijn gevormd om een bepaald doel te realiseren en zijn dus onderdeel van het beleid en geen onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

Structureel:	
Onbenutte belastingcapaciteit	2.108
Incidenteel:	
Algemene Reserve	15.140
Totaal	**17.248**

Bedragen x € 1.000

Risico's
De risico’s die relevant zijn voor het weerstandsvermogen moeten materieel zijn en niet op andere wijze zijn af te dekken. Denk hierbij aan het treffen van een voorziening, het vormen van een reserve, het afnemen van een verzekering of het nemen van beheersmaatregelen.

Er wordt een schatting gemaakt van de kans dat een risico zich voordoet en de financiële impact die dit zal hebben. Dat is per definitie een subjectieve beoordeling. Om die onzekerheid nadrukkelijk tot uitdrukking te brengen, wordt gewerkt met minimum- en een maximumwaarden.

Kans	Score	Kansscore
Komt gemiddeld meermalen per jaar voor	5	100%
Komt gemiddeld eenmaal per jaar voor	4	80%
Komt gemiddeld eenmaal per twee jaar voor	3	60%
Komt gemiddeld eenmaal per vijf jaar voor	2	40%
Komt gemiddeld minder dan eenmaal per vijf jaar voor	1	20%

In de navolgende inventarisatie zijn de risico’s in vier categorieën verdeeld:
- Risico’s van de bedrijfsvoering.
- Risico’s op eigendommen.
- Aansprakelijkheidsrisico’s.
- Financiële risico’s.

Risico's van de bedrijfsvoering

a. Apparaatskosten Grondexploitatie
Het aandeel door te belasten ambtelijke uren vanuit 1Stroom aan de grondexploitaties zal op termijn afnemen indien op de nog op te starten woningbouwlocaties gekozen wordt voor een inactieve exploitatie. Op korte termijn is er nog een opgave als het gaat om uitgifte van bedrijventerreinen.

Minimum: 2 fte	**€ 160.000**
Maximum: 4 fte	**€ 320.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 144.000**

b. Deskundigheid personeel
Er wordt binnen de organisatie van 1Stroom bewust gewerkt aan de kwaliteit van het personeel. Jaarlijks zijn er opleidingsfaciliteiten beschikbaar.

Minimum:	**€ 10.000**
Maximum:	**€ 50.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 6.000**

c. Wachtgeld ambtenaren
Op dit moment is er geen sprake van wachtgeld binnen de ambtelijke organisatie van 1Stroom. Ambtenaren hebben echter in bepaalde gevallen recht op wachtgeld.

Minimum: 1 fte	**€ 70.000**
Maximum: 2 fte	**€ 140.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 63.000**

d. Bovenformatieven
Op dit moment is er geen sprake van boventallig personeel.

Minimum: 0 fte	**€ 0**
Maximum: 1 fte	**€ 70.000**
Kansscore: 2	**40%**
Gemiddeld:	**€ 14.000**

e. Vennootschapsbelasting (VPB)
Overheidslichamen zijn met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig voor de VPB. Duiven loopt hierdoor het risico om belasting te gaan betalen over de fiscale winst die zij in enig jaar behaalt. Vooraf is moeilijk in te schatten wat de belastingclaim zal zijn in enig jaar. Die claim is sterk afhankelijk van de interpretatie van de fiscus alsmede het verloop van baten en lasten op specifieke onderdelen. Voor een VPB claim is nu nog geen budget opgenomen in onze begroting.

Minimum:	**€ 0**
Maximum:	**€ 500.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 50.000**

f. Algemene risico's
Bij de risico-inventarisatie gaat het om risico's met een materieel belang. Dat neemt niet weg dat veel kleine risico's samen toch een substantieel bedrag kunnen worden. Daarom is in de kwantificering een bedrag opgenomen voor algemene risico's. Daarbij wordt uitgegaan van de norm van 6% van de Algemene Uitkering en de belastingcapaciteit die door de toezichthouder wordt gehanteerd voor de vrij aanwendbare reserve. Een negatief jaarrekeningresultaat zal moeten worden opgevangen door dit algemene risico.

Minimum: 6% Algemene Uitkering/Belastingcap.	**€ 2.848.000**
Maximum:	**€ 2.848.000**
Kansscore: 5	**100%**
Gemiddeld:	**€ 2.848.000**

g. Renterisico
Het gaat hier om het risico op stijging van de rentekosten. De rente is op dit moment al aan het stigen. Dat geldt voor zowel de korte als de lange rente. Een verdere stijging na 2023 is niet uit te sluiten. Doordat de liquiditeitsprognose aangeeft dat er voorlopig geen geld hoeft te worden aangetrokken is het risico beperkt. Het risico wordt geschat op 0% tot 4% van € 10 miljoen.

Minimum: 0% van € 10 mln	**€ 0**
Maximum: 4% van € 10 mln	**€ 400.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 120.000**

Risico's op eigendommen
a. Grondexploitatie
Inleiding
De actieve grondexploitatie is voor de gemeente een bedrijfsmatig proces, dat zich over de langere termijn voltrekt. Kenmerkend is het doen van omvangrijke voorinvesteringen die later in de tijd vooral door gronduitgifte worden terugverdiend. Gelet op de planperiode (einddatum van het langstlopende complex is ultimo 2026) en de geprognosticeerde omzetten zijn aan het exploiteren van gronden risico’s verbonden. Te onderscheiden zijn:
- Algemene economische risico’s.
- Projectgebonden risico’s.

Uitgangspunt is dat de risico’s zoals nu gepresenteerd, worden meegenomen in het gemeentelijk weerstandsvermogen. Hierna worden deze “bedrijfsrisico’s” beschreven en nader gekwantificeerd. Bij de kwantificering wordt ook betrokken de mate waarin zich een eventueel risico kan voordoen.

Algemene economische risico’s
Vooral bij het in exploitatie nemen van redelijk omvangrijke uitleg- en uitbreidingslocaties loopt de gemeente vanwege de relatief lange looptijd en hoge omzetten financiële risico’s.
In het algemeen zijn aan het exploiteren van ruimtelijke plannen de volgende risico’s verbonden:
- De uitgifte van bouwgronden start later, terwijl de voorinvesteringen al wel (deels) zijn gedaan. De fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor er renteverliezen optreden.
- Er dient zich een rentestijging aan, die niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop.

Een deel van deze risico’s (o.a. de rentebijschrijving op de boekwaarde) is niet of nauwelijks beïnvloedbaar. De overige risico’s zijn enigszins beïnvloedbaar door het bepalen van de investering- en uitgiftemomenten.

Uit bedrijfseconomisch oogpunt is het verstandig om uit te gaan van een “reëel en behoedzaam scenario”, dat zich kenmerkt door de volgende zaken:
- Een stijging van het rentepercentage met 1,0 procentpunt.
- Stagnering in de gronduitgifte met twee jaar in de bedrijventerreinen, De Timp en het VCD.
- Inflatie blijft hoog (gemiddeld 5% over rest looptijd).

Projectgebonden risico’s
Hierna worden de specifiek projectgebonden risico’s van de in exploitatie genomen gronden nader toegelicht en waar mogelijk gekwantificeerd.

Toereikendheid plankostenbudgetten
Het is reëel te veronderstellen dat er een risico bestaat dat noodgedwongen programmawijzigingen optreden. Ook kan sprake zijn van langere doorlooptijden van de in exploitatie genomen complexen. De ervaring leert dat er hierdoor een reële kans is dat in de complexen geraamde plankostenbudgetten niet toereikend zijn.

Bodem- en/of grondwaterverontreiniging en archeologische bodemschatten
In het traject van het opstellen van een ontwerp-bestemmingsplan wordt uitvoerig onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de bodem en het grondwater. Voor aangetroffen verontreinigingen worden de saneringskosten in de calculaties meegenomen. Er is echter bepaald geen zekerheid dat alle te saneren verontreinigingen bekend zijn. Hetzelfde geldt voor de mogelijke aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische bodemschatten.

Vitaal Centrum Duiven
Voor het Vitaal Centrum Duiven is een keuze gemaakt ten aanzien van de programmatische invulling van drie laatste ontwikkellocaties in het centrum van Duiven. Deze keuzes zijn verwerkt.

Doordat deze ontwikkelingen een lange tijdsperiode in beslag nemen, zijn hier ook risico’s mee gemoeid. Bij de risicobepaling voor het project Vitaal centrum Duiven is het volgende meegenomen bij de berekening van het risico:
- Ontoereikend plankostenbudget grex-complexen
- Bodem-/grondwaterverontreiniging/ archeologie
- Grondwaarde Vitaal Centrum Duiven Elshofpassage 22a
- Twee jaar vertraging gronduitgifte Vitaal Centrum Duiven

Op basis van de bovengenoemde risico’s is per project een analyse gemaakt. Hierbij is onderscheid gemaakt in de algemene risico’s en de projectgebonden risico’s.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat de risico’s het grootst zijn door een rentestijging. Daartegenover staat een positief risico bij Innofase. Het is bij de bedrijventerreinen mogelijk dat er een hogere opbrengst wordt gerealiseerd dan waar nu rekening mee wordt gehouden. Onderaan de streep blijft er een financieel risico staan van € 251.606.

Tabel risico's grondexploitatie

	Min. risico	Max. risico	Kans	Gewogen max. risico	Gewogen gem. risico
Algemene risico's					
Rentestijging (+1%)	0	467.035	80%	373.628	186.814
Inflatie blijft hoog (gemiddeld 5% over rest looptijd)	0	168.319	60%	100.991	50.496
Twee jaar vertraging gronduitgifte	0	476.919	60%	286.151	143.076
Projectgebonden risico's					
Ontoereikend plankostenbudget grex-complexen	0	232.000	80%	185.600	92.800
Bodem-/grondwaterverontreiniging/ archeologie	0	100.000	60%	60.000	30.000
Grondwaarde VCD Elshofpassage 22a	0	200.000	80%	160.000	80.000

Grondprijs hoger bij inschrijving tender	0	-1.798.128	40%	-719.251	-359.626
Vertraging restwerkzaamheden met 1 jaar	0	93.485	60%	56.091	28.046
Totalen				**503.211**	**251.606**

Bedragen in €

b. Bodemverontreiniging
Voor de bekende bodemverontreiniging is een voorziening opgenomen. Maar er is bepaald geen zekerheid dat alle verontreinigingen al geïnventariseerd zijn. Het gaat hier om bodemverontreinigingen die niet binnen een complex van de grondexploitatie opspelen.

Minimum: 1 sanering € 100.000
Maximum: 5 saneringen € 500.000
Kansscore: 2 40%
Gemiddeld: € 120.000

Aansprakelijkheidsrisico's
a. Gewaarborgde geldleningen
Per 1 januari 2023 stond de gemeente garant voor het betalen van rente en aflossing voor een totaalbedrag van € 18,4 miljoen. Er is voor € 18,1 miljoen via zogenaamde achtervangovereenkomsten overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Sinds de zogenaamde bruteringsoperatie van de woningbouwleningen is de rol van de gemeente bij geldleningen van de woningbouwcorporaties minimaal geworden. Slechts als de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, zijn het Rijk (50%) en de gemeenten (50%) verplicht het risicovermogen renteloos aan te vullen. Het resterende gedeelte (€ 0,3 miljoen) is voor met name lokale organisaties. De gemeente staat voor dit gedeelte voor 100% borg.

Minimum: € 100.000
Maximum: € 1.000.000
Kansscore: 2 40%
Gemiddeld: € 220.000

b. Schadeclaims
Het algemene beeld is dat de burgers vaker de overheid aansprakelijk stellen en schade claimen. De afgelopen vier jaar was er geen stijging in het aantal claims en ook geen stijging van het geclaimde bedrag. De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid en voor het eigen risico is in de begroting een budget opgenomen. Toch kunnen zich schadeclaims voordoen waarvoor we niet verzekerd zijn.

Minimum: € 10.000
Maximum: € 1.000.000
Kansscore: 2 40%
Gemiddeld: € 202.000

c. Gemeenschappelijke regelingen
De gemeente Duiven participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Eventuele tekorten kunnen ten laste komen van de participerende gemeenten.

Minimum: € 25.000
Maximum: € 1.000.000
Kansscore: 3 60%

Gemiddeld:	**€ 307.500**

Financiële risico's
a. Open-einderegelingen
Wij kennen de volgende open-einderegelingen:
- Jeugdzorg
Uitgaven voor de Jeugdzorg zijn de afgelopen jaren flink toegenomen. De uitkomsten van de arbitragezaak die VNG en gemeenten tegen het Rijk hadden aangespannen leveren voor 2023 een bedrag van (landelijk) ruim € 1 miljard aan extra geld op. Voor de overige jaren zal nog een uitspraak moeten worden gedaan. Gemeenten mogen in hun cijfers voor de jaren 2024 en verder 75% van het toegezegde bedrag meenemen. Het Rijk heeft aan de toezegging echter wel allerlei maatregelen verbonden ter beheersing van de uitgaven voor Jeugdzorg. Bovendien worden mogelijke bezuinigingsvoorstellen bekeken waarin het Rijk de extra gelden toch niet toe zou kennen. Gezien het open karakter van de regeling blijft er sprake van aanzienlijke risico's.

Minimum:	**€ 1.000.000**
Maximum:	**€ 3.000.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 1.600.000**

- Bijzondere bijstand (incl. langdurigheidstoeslag).

Minimum: 1% van budget	**€ 4.007**
Maximum: 10% van budget	**€ 40.070**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 13.223**

- Leerlingenvervoer

Minimum: 1% van budget	**€ 4.557**
Maximum: 10% van budget	**€ 45.572**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 15.039**

Met name binnen het speciaal onderwijs zien we ontwikkelingen die meerkosten met zich mee kunnen brengen: verdere specialisatie van scholen, die zich op specifieke stoornissen gaan toeleggen. Dit betekent dat de afstand tot een geschikte school groter kan worden.

- Verstrekkingen van voorzieningen aan gehandicapten (onderdeel van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007). Het risico bestaat dat er in één jaar meerdere dure aanpassingen aan woningen plaats moeten vinden.

Minimum: 1% van budget	**€ 9.797**
Maximum: 10% van budget	**€ 97.967**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 43.106**

- RSD.
Door een toename van het aantal uitkeringen kunnen de uitvoeringskosten van de RSD toenemen.

Minimum:	**€ 50.000**
Maximum:	**€ 100.000**
Kansscore: 5	**100%**
Gemiddeld:	**€ 75.000**

b. Algemene Uitkering
De herverdeling van de Algemene Uitkering is doorgevoerd. Het Rijk blijft volop verantwoordelijkheid naar gemeenten doorschuiven of wegnemen. Bovendien rekent het Rijk met investeringsplannen die zeer ambitieus zijn. Verder is het Gemeentefonds een veelgenoemd onderwerp voor bezuinigingen door het Rijk. Door dit alles fluctueert de algemene uitkering per jaar en bestaat het risico dat er in enig jaar een lagere uitkering wordt ontvangen.

Minimum:	**€ 200.000**
Maximum:	**€ 1.200.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 560.000**

c. Beleggingen
Gestreefd wordt naar een stabiel dividendniveau. Toch kan het jaarlijkse dividend mee- of tegenvallen. Jaarlijks wordt dividend ontvangen van de BNG, Alliander en Vitens.

Minimum: 10% van geraamd dividend	**€ 10.800**
Maximum: 25% van geraamd dividend	**€ 27.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 11.340**

d. Afvalinzameling
In de nieuwe manier van afval inzamelen schuilen financiële risico's. Als er in de gemeente meer gescheiden zou worden dan is aangenomen in de ramingen kan dit betekenen dat het aantal ledigingen en dus de variabele opbrengst lager is. Bovendien kan een verhoging van het poorttarief bij het AAS ervoor zorgen dat er minder wordt aangeboden dan in de ramingen opgenomen.

Minimum:	**€ 0**
Maximum:	**€ 225.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 90.000**

e. Referendum
In onze gemeente is de mogelijkheid geschapen om een referendum te houden. De kosten hiervan worden geraamd op € 70.000. Bij het combineren met verkiezingen kan een besparing ontstaan van ongeveer € 6.000.

Minimum:	**€ 64.000**
Maximum:	**€ 70.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 13.400**

f. Inburgering nieuwkomers

Voor de inburgering van nieuwkomers zijn geen kosten geraamd. Het risico bestaat dat er wel kosten gemaakt worden voor de inburgering, waardoor deze gedekt worden uit de Algemene Reserve.

Minimum: **€ 50.000**
Maximum: **€ 100.000**
Kansscore: 1 **20%**
Gemiddeld: **€ 15.000**

Als alle risico's die we tot nu toe hebben gekwantificeerd zich ook daadwerkelijk zouden voordoen, dan zou er sprake zijn van minimaal € 4,7 miljoen en maximaal € 12,7 miljoen schade (ongewogen risico's). Maar de kans dat dit zich allemaal in één jaar voordoet is nihil. Vandaar dat uit wordt gegaan van een gewogen risico: de kans dat een risico zich voordoet maal de hoogte van het bedrag dat daarmee gemoeid is. Deze kwantificering van risico's waarbij rekening is gehouden met de kans dat een risico zich voordoet, komt uit op een bedrag van € 6,8 miljoen. Waarbij opgemerkt moet worden dat het hier gaat om het gemiddelde van het minimumrisico (€ 4,1 miljoen) en het maximumrisico (€ 9,4 miljoen).

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
Risico's omtrent de bedrijfsvoering							
Apparaatskosten grondexploitatie	2fte-4fte	160.000	320.000	60%	96.000	192.000	144.000
Deskundigheid personeel		10.000	50.000	20%	2.000	10.000	6.000
Wachtgeld ambtenaren	1fte-2fte	70.000	140.000	60%	42.000	84.000	63.000
Bovenformatieven	1fte	0	70.000	40%	0	28.000	14.000
Vennootschapsbelasting		0	500.000	20%	0	100.000	50.000
Algemeen risico	norm Gld 6% au / bel.cap.	2.848.000	2.848.000	100%	2.848.000	2.848.000	2.848.000
Renterisico	10 mln rente 0%-4%	0	400.000	60%	0	240.000	120.000
Risico's omtrent eigendommen							
Grondexploitatie rente	0-1%	0	467.035	80%	0	373.628	186.814
Inflatie blijft hoog (gem. 5%)		0	168.319	60%	0	100.991	50.596
Twee jaar vertraging gronduitgifte		0	476.919	60%	0	286.151	143.076
Ontoereikend plankostenbudget grex-complex		0	232.000	80%	0	185.600	92.800
Bodem-/ grondwaterverontreiniging/ archeologie		0	100.000	60%	0	60.000	30.000
Grondwaarde VCD Elshofpassage 22a		0	200.000	80%	0	160.000	80.000
Grondprijs hoger bij inschrijving tender		0	-1.798.128	40%	0	-719.251	-359.626
Vertraging restwerkzaamheden met 1 jaar		0	93.485	60%	0	56.091	28.046
Bodemverontreiniging (onbekende)	1-5 saneringen	100.000	500.000	40%	40.000	200.000	120.000

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
Aansprakelijkheids risico's							
Gewaarborgde geldleningen		100.000	1.000.000	40%	40.000	400.000	220.000
Schadeclaims		10.000	1.000.000	40%	4.000	400.000	202.000
Gem. regelingen		25.000	1.000.000	60%	15.000	600.000	307.500
Financiële risico's							
Open-einde regelingen:							
-Jeugdzorg		1.000.000	3.000.000	80%	800.000	2.400.000	1.600.000
-Bijzondere bijstand	1-10% budget	4.007	40.070	60%	2.404	24.042	13.223
-Leerlingenvervoer	1-10% budget	4.557	45.572	60%	2.734	27.343	15.039
-Wmo	1-10% budget	9.797	97.967	80%	7.837	78.374	43.106
-RSD	50-100%	50.000	100.000	100%	50.000	100.000	75.000
Algemene Uitkering		200.000	1.200.000	80%	160.000	960.000	560.000
Beleggingen	10-25% dividend	10.800	27.000	60%	6.480	16.200	11.340
Afvalinzameling		0	225.000	80%	0	180.000	90.000
Referendum		64.000	70.000	20%	12.800	14.000	13.400
Inburgering nieuwkomers		50.000	100.000	20%	10.000	20.000	15.000
						bovengrens	ondergrens
Totaal		**4.716.161**	**12.673.240**		**4.139.256**	**9.425.170**	**6.782.213**

Weerstandsvermogen

De berekening van het weerstandsvermogen vindt plaats via de formule: weerstandscapaciteit / risicobedrag = weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen

> 2	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

De incidentele weerstandscapaciteit bestaande uit de Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2025 € 15.139.495.

Het ratio is bij een maximaal risico op basis van de kansscore: 15.139.495 / 9.425.170 = 1,61.
Het ratio is bij een gemiddeld risico op basis van de kansscore: 15.139.495 / 6.782.213 = 2,23.

Bij een maximaal risico is de ratio ruim voldoende en bij een gemiddeld risico is de ratio uitstekend. Uitgangspunt is een weerstandscapaciteit die ligt tussen 1,4 en 2,0 bij een gemiddeld risico.
De stand van de Algemene Reserve per 1 januari 2023 kan het gemiddelde risico uitstekend opvangen. De onbenutte belastingcapaciteit biedt nog ruimte om eventuele structurele tekorten in de exploitatie te kunnen dekken.

Boven- en ondergrens Algemene Reserve

Grenzen	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Ondergrens	6.100.000	6.400.000	6.800.000
Bovengrens	9.000.000	9.000.000	9.400.000

Bedragen in €

Conclusie
De ondergrens van de Algemene Reserve is becijferd op € 6,8 miljoen. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt veroorzaakt doordat het risico in de Algemene Uitkering is toegenomen. Het risico binnen de grondexploitatie is afgenomen.

De Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2025 € 15.139.495. Dit ligt nog boven de bovengrens. De Algemene Reserve wordt nu vooral gebruikt om mogelijke structurele effecten van ingezet beleid op te vangen. De grootste risicofactor blijft de stand van zaken rond de grondexploitatie (zie hiervoor de paragraaf grondbeleid), de Jeugdzorg en de Algemene Uitkering.

Kengetallen

In onderstaande tabel ziet u het verloop van de kengetallen. Deze geven een objectief beeld van de financiële positie van gemeente Duiven en zijn vergelijkbaar met andere gemeenten.

Verloop van de kengetallen	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	-3,67%	43,7%	29,0%	26,1%	11,9%	2,3%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-7,63%	30,6%	29,6%	26,8%	12,6%	3,0%
Solvabiliteitsratio	40,6%	34,0%	34,3%	36,5%	38,5%	39,5%
Structurele exploitatieruimte	4,52%	2,3%	2,6%	4,2%	-0,9%	-3,7%
Grondexploitatie	1,8%	8,5%	4,2%	9,3%	0,7%	0,7%
Belastingcapaciteit	98,6%	87,8%	83,9%	87,4%	90,5%	93,4%

Beoordeling financiële positie

De netto schuldquote zegt iets over de financiële vermogenspositie van de gemeente. De schulden van de gemeente worden hier afgezet tegen de middelen die de gemeente heeft. Heeft een gemeente ruimte om te investeren of moet het juist voorzichtig zijn? Bij een score onder de 100% is er financiële ruimte, bij een score boven de 130% moet de gemeente voorzichtig zijn met haar financiën. Duiven scoort in 2024 met een verwachte netto schuldquote van 29,02% goed.

Bij netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen worden schulden die de gemeente heeft gecorrigeerd met gelden die zijn doorgeleend aan scholen, woningstichtingen of verenigingen. Dit zorgt voor een beter beeld van de financiële vermogenspositie van de gemeente dan de ongecorrigeerde netto schuldquote omdat de gemeente schulden op de balans heeft staan waar tegenover vorderingen staan op deze organisaties. Deze schulden hebben namelijk geen invloed op de beoordeling of de gemeente in staat is te investeren of dat ze juist moeten oppassen. De verwachte netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is voor gemeente Duiven 29,6% in 2024. Dit is een redelijke score.

De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van de gemeente. De verwachting voor gemeente Duiven is dat deze ratio uitkomt op 34,3% in 2024. Het streven is een solvabiliteitsratio te hebben van 35%.

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoeveel ruimte er is in de jaarrekening tussen structurele uitgaven en structurele inkomsten van gemeenten. Dit getal zegt iets over of de gemeente in staat zal zijn aan haar verplichtingen te voldoen. Dit zal stijgen van 2,6% in 2024 naar 4,2% in 2025. In de jaren erna wordt de ruimte negatief met als belangrijkste reden het "Ravijnjaar" waardoor de uitkering uit het Gemeentefonds veel lager wordt.

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding weer tussen de bouwgronden in de balans en de totale baten van de gemeente Duiven. Hiermee wordt inzicht gegeven in de mate van afhankelijkheid in de baten omtrent de grondexploitatie. Deze ratio stijgt in 2025 ten opzichte van 2024 met ongeveer 5% vanwege grondaankopen. In de opvolgende jaren neemt het percentage vervolgens weer af aangezien er diverse verkopen gepland staan.

De belastingcapaciteit is de verhouding tussen de belastingen die binnen de gemeente Duiven geheven worden over de begrotingsjaren ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan woonlasten. Het landelijk gemiddelde betreft de situatie over 2023, ofwel het voorgaande begrotingsjaar. De belastingcapaciteit stijgt van 83,9% in 2024 naar 87,4% in 2025.

Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Integraal beleidskader

In december 2022 is het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte 2023-2032 (IBOR) vastgesteld door de Raad en beschrijft het strategische kader voor de integrale aanpak van de openbare ruimte voor een periode van 10 jaar. Het IBOR heeft als doel effectief en efficiënt te kunnen werken aan grote opgaven als een toekomstbestendige leefomgeving en een openbare ruimte die bijdraagt aan een inclusieve samenleving en uitnodigt tot een gezonde en sociale levensstijl. Dit in combinatie met de grootschalige vervangingsopgaven waar de gemeente voor staat. Het IBOR zorgt daarnaast voor het beheersbaar houden van de aanleg en onderhoudskosten, duurzaam financieel beleid en een grotere betrokkenheid van de samenleving door hier met elkaar aan te werken.

Binnen het IBOR staan de volgende ambities centraal; basis op orde, betrokken samenleving, toekomstbestendig, aantrekkelijk en uitnodigend.

Naar verwachting zal eind 2023 het integrale beheerplan openbare ruimte worden vastgesteld door het college

In 2050 moet de grond -weg en waterbouw circulair zijn. Binnen programma duurzaamheid zijn lijnen uitgezet om dit te bereiken. Circulariteit en duurzaamheid wordt daarom nu al meegenomen in aanbestedingen.

Wegen

Beleidskader
De gemeenteraad heeft door vaststelling van IBOR het onderhoudsniveau voor wegen en civiele kunstwerken vastgesteld op onderhoudsniveau B conform het CROW.

Uitvoering wegonderhoud
De weginspectie wordt om het jaar uitgevoerd op alle verhardingen. De laatste weginspectie is in 2023 uitgevoerd. Naast het uitvoeren van groot onderhoud zal er steeds meer een verschuiving optreden naar vervangen. Dit komt vooral voort uit ouderdom en slechte kwaliteit, integraal afgestemd.

Het daaruit gebleken noodzakelijke geprognotiseerde ‘groot’ onderhoud voor 2024 en 2025 wordt getoetst op maatregel en wordt ook uitgevoerd. Naast het uitvoeren van groot onderhoud wordt er geconstateerd dat er steeds meer een verschuiving optreedt naar vervanging. Dit komt overeen met de leeftijd van het areaal.

Het bij de inspectie geconstateerde klein onderhoud is in het inspectiejaar opgelost. Het bij de inspectie, Fixi en /KCC gemelde klein onderhoud wordt zo snel mogelijk opgelost. Naast het uitvoeren van groot onderhoud zal er steeds meer een verschuiving optreden naar vervangen. Dit komt vooral voort uit ouderdom en slechte kwaliteit, integraal afgestemd.

De inspectie en schouw van de kunstwerken gaat volgens een inspectieplan. Een houten brug wordt afwisselend om het jaar geschouwd of geïnspecteerd. Voor beton, staal en overige is dit 1 keer per 3 jaar. De inspectie of schouw van 2023 bepaalt het noodzakelijke onderhoud voor 2023, en dat wordt ook uitgevoerd. Voor de latere jaren is het onderhoud berekend..

Kwaliteitsniveau verhardingen
Het kwaliteitsniveau van de verhardingen wordt getoetst aan de normen van het CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). De kwaliteit van het asfalt is bij de laatste inspectie iets gedaald en aan de lage kant. Het is belangrijk asfalt op redelijk niveau te houden om kapitaalvernietiging te voorkomen. De kwaliteit van de elementen verharding is gestegen opzichte van de vorige inspectie. De verklaring is dat onderhoud aan verhardingen die aangelegd zijn in de groeikernperiode nu stevig toeneemt, dat vooral bij asfaltwegen steeds meer schade door droogte optreedt en dat meer onderhoud aan elementen is uitgevoerd.

Een aandachtspunt is dat uit de inspectie en berekeningssystematiek blijkt dat vanaf 2029 erg hoge onderhoudsbedragen worden berekend.de kosten voor het groot onderhoud enorm gaan toenemen. In het integrale beheerplan gaan we hier uitwerking aan geven.

Na de laatste inspectie in 2023 zijn diverse onderhoudsmaatregelen uitgevoerd, op moment van schrijven in uitvoering of nog gepland. Hierbij houden we rekening met de aanleg van glasvezel. Wel een aandachtspunt blijven de gevolgen van aanhoudende droogte op asfalt wegen en fietspaden. Voor de planning van het groot onderhoud zal er in 2024 rekening worden gehouden met de aanleg van de glasvezel.

Van de civiele kunstwerken wordt bij de inspectie per hoofdonderdeel de schade in beeld gebracht. Per schade wordt een herstel advies gegeven. Dit kan ook een renovatie of vervanging zijn als daar aanleiding toe is. Indien nodig volgt nader onderzoek. Het aangetroffen kwaliteitsniveau voldoet aan de verwachtingen en de leeftijd van het areaal.

Voorziening onderhoud wegen	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	10.277	10.519	10.967	11.578

Voorziening onderhoud wegen	2024	2025	2026	2027
Toevoeging aan de voorziening	1.431	1.435	1.444	1.457
Onttrekking aan de voorziening	1.189	987	833	1.035
Stand per 31 december	**10.519**	**10.967**	**11.578**	**12.000**

Bedragen x € 1.000

Riolering, gemalen en randvoorzieningen, water

Riolering, gemalen en randvoorzieningen

Beleidskader
De Raad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022-2026 vastgesteld. In het Watertakenplan 2022-2026 is zowel het beleid als de financiële onderbouwing opgenomen voor het in stand houden van het riool en watersysteem. Het Watertakenplan is input voor het IBOR waarmee het watertakenplan geborgd is binnen het beleidskader IBOR. Daarnaast zijn in 2022 het uitvoeringsprogramma DPRA, de rioolaansluit- en hemelwaterverordening door de Raad vast gesteld. De bekostiging van het uitvoeringsprogramma DPRA is opgenomen in het Watertakenplan. De beleidsstukken zijn opgesteld in samenwerking met de Liemerse gemeenten en Waterschap Rijn en IJssel.

Uitvoering
Met het vaststellen van het uitvoeringsprogramma DPRA gaat de gemeen inzetten op het klimaatadaptief maken van de openbare ruimte. In 2024 worden de eerste locaties opgepakt zoals het Eilanplein, Mondriaanplein en Schuttersplein in Groessen.

Om te voldoen aan de herziene Europese eisen omtrent de waterkwaliteit start de gemeente met onderzoek naar de kwaliteit en de werking van de zuiverende voorzieningen, Het onderzoek richt zich op de kwaliteit van de bodem van de zandfilters en de wadi's.

In 2024 gaat de gemeente de bergbezinkbasin in Loo en meerdere drukunits en iba's renoveren. Ook gaat de gemeente de Everstraat afkoppelen, het riool vervangen en de openbare ruimte klimaatadaptief inrichten.

De gemeente gaat in 2024 het verbeterd gescheiden rioolsysteem van Centerpoort Noord optimaliseren zodat er minder hemelwater afgevoerd word naar de zuivering en meer hemelwater in het gebied behouden word. Dit draagt bij aan het principe om schoonwater niet naar de zuivering te verpompen en draagt bij aan de bestrijding van droogte.

Voorziening Riolering artikel 44 lid 2 BBV	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	12.644	12.422	12.546	12.707
Toevoeging aan de voorziening		124	161	266
Onttrekking aan de voorziening	222	0	0	0
Stand per 31 december	**12.422**	**12.546**	**12.707**	**12.973**

Bedragen x € 1.000

Water

Beleidskader
De Raad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022-2026 vastgesteld. In het Watertakenplan 2022-2026 is zowel het beleid als de financiële onderbouwing opgenomen voor het in stand

houden van het riool en watersysteem. Het Watertakenplan is input voor het IBOR waarmee het watertakenplan geborgd is binnen het beleidskader IBOR.

Uitvoering
In 2024 zet de gemeente verdere stappen in de bestrijding van droogte. In 2023 is het feitenrelaas en handelingsperspectief uitgevoerd en in 2024 word er onderzocht welke concrete maatregelen genomen moeten worden om de grondwaterstand weer op peil te krijgen.

Ook gaat de gemeente samen met het waterschap onderzoek doen naar de nut en noodzaak van de deepwellpompen die in droge periodes de watergangen op peil moeten houden met grondwater.

water	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Voorcalculaties	169	103	124	136
Totaal	**169**	**103**	**124**	**136**

Bedragen x € 1.000

Onderhoud groen

Beleidskader
Binnen het beleidskader IBOR is het onderhoudsniveau voor groen vastgesteld op niveau B conform het CROW. Op de A-locaties, zoals het centrum en de begraafplaats is dit niveau A.

Het uitvoeringskader voor de kap van bomen staat los van het IBOR. De kapvergunning is in 2012 afgeschaft. Bomen mogen dus zonder vergunning op eigen terrein worden gekapt. Binnen de ambitie toekomstbestendigheid valt ook klimaatadaptatie. De komende jaren wordt ingezet om doelstellingen zoals geformuleerd in Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie uit te voeren.

Binnen de gemeentegrenzen zijn zowel de Japanse duizendknoop als de reuzenberenklauw aangetroffen. Naar aanleiding van EU verordening ‘Invasieve Uitheemse Soorten’ 1143/2014 is de gemeente wettelijk verplicht gesteld in te grijpen bij het aantreffen van invasieve exoten om verdere verspreiding te voorkomen.

We werken conform de wet Natuurbescherming (Wnb). Deze wet beschermt de dieren en planten in Nederland en hun leefgebied.

Uitvoering
Naast het creëren van een veilige aantrekkelijke en groene leefomgeving ligt het zwaartepunt bij het groenbeheer steeds meer op de maatschappelijke opgaven die we hebben in relatie tot vergroenen, klimaatadaptatie, ecosysteemdiensten en biodiversiteit. Dit maakt dat we anders gaan beheren.

Conform het oude beleidskader zijn in 2019 onderhoudscontracten (bestekken) opgesteld en aanbesteedt. Het onderhoudsniveau is gehandhaafd gebleven. Het bestek loopt van 2020 t/m 2023 met optie tot verlenging van 2 maal een jaar. In 2025 wordt begonnen met het opstellen van nieuwe onderhoudsbestekken voor het reguliere groenonderhoud en het onkruid vrij maken en het vegen van de wegen. Ook hierin worden de ambities vanuit het IBOR meegenomen.

Voor het boombeheer wordt Handboek Bomen van Norminstituut Bomen gebruikt. Hierin staan kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn op de uitvoering van werkzaamheden met bomen. Extra aandacht krijgen de bomen met essentaksterfte en de kastanjebloedingsziekte. We controleren deze bomen vaker en monitoren de voortgang van de ziekte. Waar nodig snoeien we vaker of vervangen we bomen als dat nodig is.

Het behoud van met name grote bomen is belangrijk. Hun bijdrage op gebied van bijvoorbeeld verkoeling en ecosysteemdiensten is groter dan bij kleine bomen. Het behoud van grote bomen met kleine groeiplaatsen zorgt regelmatig voor extra kosten. Een voorbeeld hiervan is het ondergronds toevoegen van extra voedingsmiddelen om wortelopdruk te beperken. Dit doen we in overleg met vakgroep wegen. Ook onderzoek naar stabiliteit en aanvullende snoei vindt vaker plaats.

Het maaibestek (bermen en sloten) is begin 2023 aanbesteed. In februari 2021 heeft het college de notitie ‘Bloeiend maaibeheer’ vastgesteld als uitgangspunt voor het aanpassen van het maaibeheer met als doel de biodiversiteit te vergroten. Hiervoor is middels de VJN structureel € 20.000 extra ter beschikking gesteld. Er wordt meer verschraald door te maaien en zuigen. En ook is de frequentie teruggebracht. De watergangen worden vanaf 2023 maar 1x/2 jaar gefaseerd uitgemaaid. Ook dit draagt bij aan de biodiversiteit. In de maand mei maaien we alleen daar waar nodig in verband met de verkeersveiligheid. In deze maand is een bloeiende berm extra belangrijk voor de insecten.

De invasieve soorten in onze gemeente worden beheerst conform het opgestelde plan van aanpak. De bestrijdingsmethode wordt afgestemd op de omvang van de locatie. Er worden geen chemische bestrijdingsmiddelen toegepast. Jaarlijks wordt de voortgang gemonitord.

De plantvakken liggen niet overal op het vastgestelde kwaliteitsniveau (B). Voor de uitvoering van grootschalige renovaties wordt gezocht naar maximale integraliteit met overige vakgebieden in de openbare ruimte. Naar verwachting zal eind 2024 het integrale beheerplan worden vastgesteld door het college. Tevens is een relatie met het beschikbaar komen van gelden uit het DPRA-plan. Hier wordt zo veel mogelijk werk-met-werk gemaakt.

onderhoud groen	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Voorcalculaties	1.645	1.664	1.618	1.598
Totaal	**1.645**	**1.664**	**1.618**	**1.598**

Bedragen x € 1.000

Onderhoud gebouwen

Beleidskader
De uitvoering van het Groot-Onderhoud geschiedt op basis van het door de gemeenteraad vastgestelde Beleidsplan.

Beheerplan
Voor het planmatig Groot-onderhoud wordt onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:
- Groot-onderhoud met een cyclus van 2-25 jaar: te dekken uit de Voorziening;
- Groot-onderhoud met een cyclus van > 25 jaar: kapitaliseren (rente en afschr.).
- Investering < € 10.000 eenmalig opnemen in de voorcalculaties jaarlijks onderhoud
- Investering > € 10.000 te kapitaliseren (rente en afschrijving)

Uitgangspunt is dat de voorzieningen op peil gehouden worden met dotaties en een rentetoekenning (voor inflatie/prijsstijgingen). Met de onttrekkingen voor het gepland Groot-Onderhoud wordt gezorgd dat het niveau van de voorziening over een periode van de (komende) 25 jaar niet onder de 0-grens komt. Jaarlijks worden de individuele onderhoudsplannen (MJOP) van de gebouwen voor de komende vier jaar geactualiseerd en de consequenties/mutaties hiervan verwerkt. De mutaties zijn samengevat het gevolg van:
- inmiddels uitgevoerd groot-onderhoud/renovatieonderhoud;
- wijzigingen van een onderhoudscomponent (b.v. materiaalkeuze);
- verwerking van schouw-/opnameresultaten;

- geplande onttrekking en gerealiseerde sloop van accommodaties;
- wijziging in onderhoudsverantwoordelijkheid (eigenaar-verhuurder/huurder-gebruiker).

Mutaties leiden veelal tot een gewijzigde dotatie in de Voorziening GOG en zijn als zodanig verwerkt in de voorcalculaties. Bij de actualisatie van de MJOP's blijkt dat met de voorgestelde dotaties en geplande onderhoudsactiviteiten het niveau van de drie Voorzieningen GOG voor de komende periode van 25 jaar niet onder de 0-grens daalt.

Jaarlijks worden de MJOP's geactualiseerd op basis van:
- Uitgevoerd onderhoud en geplande onttrekkingen,
- Wijzigingen in de onderhoudscomponenten (materiaalkeuzes)
- Verwerking van opname-/schouwresultaten,
- Verkoop, Privatisering en/of sloop van een accommodatie,
- Wijziging in onderhoudsverantwoordelijkheid (eigenaar-verhuurder/huurder-gebruiker)

De MJOP's worden omgezet in een gewijzigde programma O-prognose en worden op basis van een uitgebreide gebouwopnames volledig geactualiseerd.

Uitvoering

Uitvoeringsprogramma GOG 2024-2027

Onderwijsaccommodaties:

In het kader van het door de gemeenteraad vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs (IHP) zijn in samenwerking met de schoolbesturen de volgende (bouw-) plannen in voorbereiding:
- Nieuwbouw IKC Remigius:

Op basis van de aanbestedingsresultaten is bij de vaststelling van de Voorjaarsnota 2023 het benodigde aanvullend bouwkrediet beschikbaar gesteld.

De Omgevingsvergunning is in juli 2023 verleend op basis van het vastgestelde bestemmingsplan.

De verwachte start bouw is medio Oktober 2023. Na verwacht zal de oplevering plaats vinden in het 4^{e} kwartaal van 2024 en zal het schoolgebouw in Januari 2025 in gebruik genomen kunnen worden.
- Nieuwbouw Wiekslag-Wereldwijzer:

Na verwacht zal de oplevering plaats vinden in het 4^{e} kwartaal van 2023 en zal het schoolgebouw in Januari 2024 in gebruik genomen kunnen worden.

Klimaatverbetering en Duurzaamheidsmaatregelen:

IKC Het Klokhuis – Liemers Novum:

Op basis van de uitvoeringsagenda van het IHP is bij de vaststelling van de VJN 2023 en krediet beschikbaar gesteld voor de klimaatverbetering en verduurzaming van IKC Het Klokhuis. Naar aanleiding hiervan volgt in het 4^{e} kwartaal de verdere uitwerking voor de planuitvoering. Na verwacht zal de uitvoering van dit project medio 2024 kunnen worden afgerond.

Voorziening Groot onderhoud algemene accommodaties	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Stand per 1 januari	**384**	**227**	**287**	**372**

Voorziening Groot onderhoud algemene accommodaties	2024	2025	2026	2027
Toevoeging aan de voorziening	90	87	88	90
Onttrekking aan de voorziening	247	27	3	22
Stand per 31 december	**227**	**287**	**372**	**440**

Voorziening Groot onderhoud sportaccommodaties	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	**1.410**	**1.503**	**1.667**	**1.830**
Toevoeging aan de voorziening	162	164	168	171
Onttrekking aan de voorziening	69	0	5	0
Stand per 31 december	**1.503**	**1.667**	**1.830**	

Voorziening Groot onderhoud culturele accommodaties	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	**580**	**611**	**686**	**676**
Toevoeging aan de voorziening	81	82	84	83
Onttrekking aan de voorziening	50	7	94	44
Stand per 31 december	**611**	**686**	**676**	**715**

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Duiven op korte en lange termijn. Om deze treasuryfunctie goed uit te voeren, kijken we naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasuryfunctie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Duiven vastgesteld in 2016.

Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico’s die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie

De inflatie blijft zowel dit jaar als in 2024 duidelijk boven de doelstelling van de ECB. De centrale bank zal het monetaire beleid nog iets verkrappen. Over een jaar wordt uitgegaan van een depositotarief van ca. 4%. De rentetarieven zullen met name in de kortere looptijden nog wat oplopen.

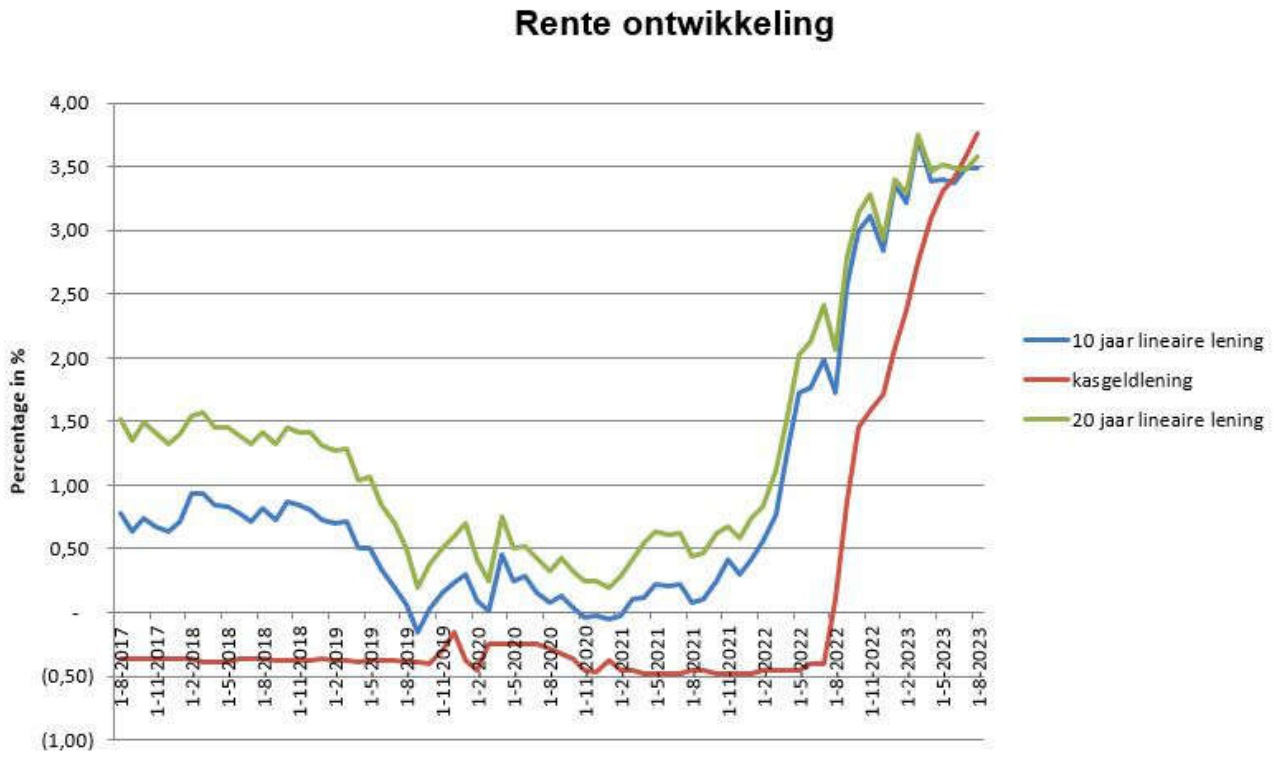

Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.
- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht (looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

	2024	2025	2026	2027
Omvang begroting (x € 1.000)	79.597	74.876	74.284	73.370
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in € 1.000	6.765	6.364	6.314	6.236

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Duiven betekent dit dat er gemiddeld in 2024 in een kwartaal voor € 6.765.000

geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. Het is financieel gunstiger om zoveel mogelijk van kortgeld gebruik te maken.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Berekening renterisiconorm

	2024	2025	2026	2027
Omvang begroting (x € 1.000)	79.597	74.976	74.284	73.370
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in € 1.000	15.919	14.975	14.856	14.674

Uit dit overzicht blijkt dat wij in 2024 tot € 15.919.000 opnieuw aan leningen mogen afsluiten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose 2024-2027 geeft aan dat de gemeente Duiven in de jaren 2024 tot en met 2027 geen extra geld nodigt heeft.

Wet Schatkistbankieren

Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige middelen onder te brengen in ’s Rijks schatkist. Vanaf 1-7-2021 is het drempelbedrag verhoogd naar 2% van de begroting, met een minimumbedrag van € 1 miljoen. Voorheen was het 0,75% van de begroting met een minimum bedrag van € 250.000. Voor Duiven gaat het om een drempelbedrag van ruim € 1,591 miljoen voor 2024. 2% van € 79.597.000

Renteschema 2024

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		333.270
b.	De externe rente baten van hypotheken		-71.250
	De externe rente baten van Schatkistbankieren		-100.000
	Saldo rentelasten en rentebaten		162.020
c1.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-70.738	
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (Voorgezet onderwijs Candea)	-634.803	
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
	Saldo		-472.271
d1.	Rente over eigen vermogen		0
d2.	Rente over voorzieningen		278.345
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		- 193..926
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag 0,00%)		0
f.	Rente resultaat		-193.926

Het negatieve bedrag geeft aan dat het een voordeel is als resultaat op de rente 2024.

Kredietrisico
Garantiestellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door onze gemeente ook kredietrisico gelopen op de door ons uitgeleende gelden en de door ons aan plaatselijke verenigingen en instellingen in het kader van onze publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal hebben wij aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2023 van € 18.418.922. Voor € 36.174.000 is gegarandeerd aan de Woonstichting Vivare, Stichting Vestia en de Woonzorg Nederland. Hier kan de gemeente Duiven voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen. Voor het restant van € 331.922 staat de gemeente Duiven garant voor leningen aan sport en culturele verenigingen in Duiven.

Verstrekte leningen

De gemeente Duiven loopt risico op de verstrekte geldleningen. Op 1 januari 2023 was het saldo van de verstrekte hypotheken aan ambtenaren € 2.464.922. Het saldo van de lening aan de Kredietbank Leeuwarden bedraagt per 1-1-2023 € 350.000 en de verstrekte lening voor starters op de woningmarkt aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting € 99.193. Het saldo van de kapitaalverstrekking aan Alliander bedraagt per 1-1-2023 nog steeds € 670.870.

Interne financiering

Per 1-1-2023 is het totaal aan reserves en voorzieningen ruim 75 miljoen. Dit is inclusief het saldo van 2022 van € 6.652.335 Alleen aan de voorzieningen GOG en Raweb wordt nog 2% rente toegerekend. Voor 2024 gaat er om een totaal bedrag aan rente van € 278.345.

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Duiven voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose voor de komende periode 2022-2026 weergegeven.

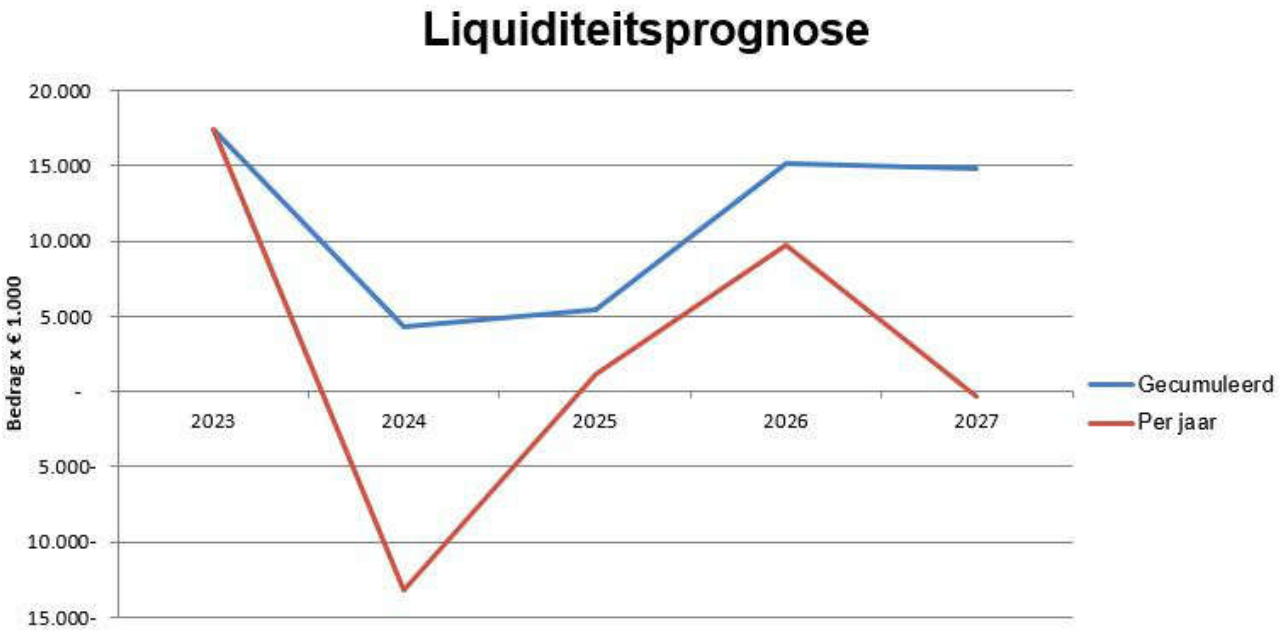

Cumulatieve liquiditeitsprognose

	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal	17.430	-13.153	1.168	9.708	-378
Saldo voorgaand jaar		17.430	4.277	5.445	15.153
Cumulatief te verwachten overschot aan financierings middelen:	17.430	4.277	5.445	15.153	14.775

Bedragen in € 1.000

Zoals de tabel al aangeeft, is er in 2024-2027 geen extra behoefte aan financieringsmiddelen.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

Onze organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding
De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, hebben we ons werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de ‘ambtelijke’ als de ‘bestuurlijke’. Onder bedrijfsvoering rekenen we de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten.
De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

Financiën, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid
De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. Vanaf het boekjaar 2023 dient het college een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Het college legt met dit nieuwe instrument verantwoording af aan de Raad inzake naleving van wet- en regelgeving. Doel is met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële handelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van wet- en regelgeving. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Daarmee geeft hij ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverklaring van het college. Hij doet dus ook onderzoek waar het college deze rechtmatigheidsverantwoording op heeft gebaseerd,

Onderdeel van de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording zijn de uitkomsten van de interne controles die binnen de gemeente uitgevoerd worden om vast te stellen of wet- en regelgeving zijn nageleefd. Dit betekent dat de organisatie zelfstandig vaststelt of wordt voldaan aan het normenkader waarin relevante wet- en regelgeving is opgenomen. Over de uitkomsten van de interne controles wordt gerapporteerd in de planning en control cyclus.

Informatiebeleid
Informatisering
Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet open overheid", de “Wet modernisering elektronisch bestuur”, de “Wet digitale overheid” en het “Besluit digitale toegankelijkheid” nopen tot het

voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

De gemeente is in steeds grotere mate afhankelijk van ICT. De ICT-omgeving is volop in beweging. Software zal steeds meer als een service geleverd worden (Software As A Service of SAAS). Deze te voorziene verandering in de ICT-architectuur heeft gevolgen voor de manier waarop de gemeente zich op dit vlak moet organiseren. De RID is naar aanleiding van de strategische sessies in 2022 en het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023 een verbetertraject gestart om klaar te zijn voor deze toekomst.

Eén van de eerste stappen was het formuleren van een “I&A-visie en -strategie” voor de periode 2023-2025. Het visiedeel richt zich op wat er in de periode 2023-2025 op het gebied van I&A moet gebeuren en wat daarin voor ons prioriteit heeft en waarom. Het strategiedeel richt zich op hoe we uitvoering willen geven aan deze ‘I&A-agenda’ en wat we daarin van elkaar en van de samenwerking verwachten.

In het vervolgtraject wordt ook gekeken naar de invulling van de opdrachtgevende rol van de gemeente en de digitale volwassenheid van de verbonden partijen. De digitale volwassenheid van de gemeente zal verhoogd moeten worden. De toename van de importantie van informatie(veiligheid) en ICT leidt hier op termijn waarschijnlijk tot hogere kosten.

De verwachting is dat de I&A-visie en -strategie in september 2023 zijn definitieve beslag krijgt en vervolgens het bestuurlijke traject zal doorlopen.

E-depot
Het duurzaam bewaren en toegankelijk houden van digitale informatie krijgt meer nadruk in onze dagelijkse werkzaamheden. Een volgende stap in het digitaal archiefbeheer is de ontwikkeling onder de noemer "e-depot". Een e-depot is een wettelijk verplichte voorziening met functionaliteit voor de opslag en het beheer van de digitale archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Het Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD) is aangewezen als verantwoordelijk orgaan voor het beheren van onze archieven.

Het college heeft in 2023 de intentie uitgesproken om aan te sluiten bij het e-depot van het Erfcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL). Het voornemen is om in 2024 een dienstverleningsovereenkomst met het ECAL af te sluiten. Vervolgens kan het bestuur van het SALD een besluit nemen ten aanzien van de (aanpassing van de) kostenverdeling. Er kan dan een projectgroep worden geformeerd ter voorbereiding op de implementatie van het e-depot. De implementatie van een e-depot zal hoogstwaarschijnlijk tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage aan het SALD leiden.

Wet Open Overheid (Woo)
In het kader van de implementatie van de Woo is het Routeplan Verbeteren Informatiehuishouding vastgesteld.

In het kader van het Routeplan Verbeteren Informatiehuishouding zullen we in 2024 de volgende acties uitvoeren:
- Op- en vaststellen van een handboek Kwaliteitszorg informatiebeheer;
- Periodieke monitoring kwaliteit informatiebeheer (o.a. managementrapportages);
- Opstellen van een visie op zaakgericht werken;

Implementatie e-depot: Er wordt een projectgroep geformeerd ter voorbereiding op de implementatie van een e-depot. Zie separaat item over het e-depot (Informatiebeleid).

Informatiebeveiliging en Privacybescherming

De gemeente beschikt over veel waardevolle, vertrouwelijke en privacygevoelige gegevens. Het is belangrijk dat we deze gegevens goed beschermen. Onze bedrijfsvoering en dienstverlening is voor een zeer belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van onze ICT-systemen en ICT-infrastructuur.

Voor het bepalen van de prioritering van de maatregelen hanteren we het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging van de Nederlandse Gemeenten, het Cybersecuritybeeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en de aanbevelingen naar aanleiding van de cyberaanvallen op de gemeenten Lochem, Hof van Twente en Buren. In de brief van de VNG-Cyberalert zijn de belangrijkste basismaatregelen ook genoemd.

Cybercrime is een internationaal probleem. Dit vraagstuk kunnen we dus niet op lokaal niveau oplossen. Waar we wel voortdurend aan werken, is het organiseren en verbeteren van de basismaatregelen om een cyberaanval tegen te gaan en de mogelijke effecten van een cyberaanval te verminderen. Het is belangrijk om een goede combinatie te realiseren tussen preventie, detectie en respons.

Maatregelingen (zowel technisch als organisatorisch) voor wat betreft de onderwerpen informatiebeveiliging en privacy zullen zich met name concentreren op de volgende onderwerpen:
- Monitoring en response: Het systeem voor monitoring en response wordt verder uitgebreid met SIEM/SOC, zodat de focus op detectie en actieve preventie van incidenten versterkt wordt. De invoering hiervan heeft vertraging opgelopen omdat de samenwerking van de VNG en KPN is beëindigd en de collectieve opvolging wordt pas begin 2024 verwacht.
- Netwerksegmentering: Het netwerk wordt in meerdere zones verdeeld die apart beveiligd zijn om de gevolgen voor een aanval te beperken.
- Bewustwording (Awareness): Digitale veiligheid raakt ons allemaal. Daarom is het belangrijk dat zowel de bestuurders als de medewerkers structureel en periodiek geïnformeerd worden over de mogelijke risico’s over informatiebeveiliging en privacy.
- Risicogericht handelen: Onze organisatie zal extra aandacht moeten besteden aan de informatiesystemen die cruciaal zijn voor het functioneren van de gemeentelijke- en maatschappelijke processen. Door middel van een risicoanalyse worden deze systemen doorgelicht en worden aanvullende mitigerende maatregelen genomen om de mogelijke risico’s op een aanvaardbaar niveau te brengen.
- Samen organiseren: Onze organisatie werkt voortdurend aan de versterking van de digitale weerbaarheid. We worden daarbij ondersteund door de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten, de IBD. De IBD heeft ook een coördinerende rol bij incidenten en is het expertisecentrum op het gebied van de digitale veiligheid voor gemeenten.
- Oefenen: Onze organisatie moet voorbereid zijn op digitale incidenten en -crises. Deze reiken vaak verder dan alleen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Oefenen is daarom belangrijk, zodat onze organisatie in voorkomende gevallen veerkrachtig en daadkrachtig kan optreden in samenwerking met de ketenpartners.
- Verwerkingsregister: Met de introductie van de I-navigator wordt het verwerkingsregister verder geactualiseerd en wordt het eenvoudiger om nieuwe verwerkingen op te nemen in het register.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding
Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Duiven een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang
Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidelijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Duiven maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Duiven weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2022, de begroting 2023 en de begroting 2024. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Duiven loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

Verbonden partij	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Gemeenschappelijke regelingen			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 3.132.568	€ 3.359.071	€ 3.618.051
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 1.720.066	€ 2.150.248	€ 2.451.155
Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	€ 1.138.104	€ 1.199.922	€ 1.199.922
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 48.948	€ 56.453	€ 65.528
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 340.263	€ 397.000	€ 426.000
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	€ 174.309	€ 204.151	€ 241.131
Euregio Rijn-Waal	€ 6.525	€ 6.500	€ 6.500
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	€ 563.435	€ 782.342	€ 917.613
1Stroom	€ 18.177.000	€ 17.492.652	€ 19.928.000
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland	€ 2.224.406	€ 2.450.539	€ 2.403.176
Deelnemingen (dividend)			
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 8.003	€ 8.000	€ 8.000
Alliander N.V.	€ 112.190	€ 100.000	€ 100.000
Vitens N.V.	€ 0	€ 0	€ 0

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.

Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2024 vastgesteld op een bedrag van € 3.618.051.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 132.070
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 82.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 5.710.475
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.692.174
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	VGGM kent een dagelijks en een algemeen bestuur. Elke gemeente heeft in het algemeen bestuur een stem. De gemeente Duiven levert twee van de 30 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven bestaat voor een deel uit de brandweer/bevolkingszorg en een deel voor publieke gezondheid (GGD, Rijksvaccinatieprogramma en zorg 0-4 jarigen). Voor 2024 is de bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg € 1.439.239 en € 27.940 = totaal € 1.467.179. De bijdrage voor publieke gezondheid bedraagt € 983.976. Dat bedrag is als volgt opgebouwd: € 563.780 voor de GGD, € 358.646 voor de Jeugdgezondheidszorg en € 61. 550 voor het Rijksvaccinatieprogramma.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 6.619.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 6.178.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 52.310.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 55.150.000
Resultaat 2024	€ 0

Ontwikkelingen	Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur de verdeelsleutel GF-OOV sub cluster brandweer als gezamenlijke oplossingsrichting gekozen (GF=Gemeentefonds, OOV=Openbare Orde en Veiligheid). De consequentie van een eventuele aanpassing van de verdeelsleutels is dat dit voor de ene gemeente tot een financieel voordeel kan leiden en voor een andere gemeente tot een nadeel. Het Algemeen Bestuur heeft gekozen voor een overgangsmodel waarin de gemeente in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage.
Risico's	De hiervoor beschreven ontwikkeling vormt een risico. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie.

Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de drie leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is voor het jaar 2024 € 1.199.922. Dit bedrag is bepaald op basis van het aantal leerlingen van de scholen voor voortgezet onderwijs in De Liemers.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Niet van toepassing
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Niet van toepassing
Resultaat 2024	Niet van toepassing
Ontwikkelingen	Vanaf 2023 is de jaarlijkse bijdrage per leerling verhoogd.
Risico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en neemt geen eigen besluiten. Financiële risico's zijn hierdoor nihil. De gemeentelijke bijdrage kan wel jaarlijks verschillen, aangezien het aantal leerlingen wijzigt.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast zijn de RID en RSD ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Duiven levert een van de vier leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor Duiven 2024 bedraagt € 65.528. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 48.143

Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 47.100
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Streven is om meer aandacht te besteden aan de primaire taken. Ook zal de voorbereiding voor het opzetten van een e-depot de aandacht krijgen.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 10 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is € 426.000 en deze is gebaseerd op het werkpakket/ werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 802.500
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 764.300
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 5.446.900
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.121.700
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Er is veel in beweging in het werkveld van ODRA. De planning is dat vanaf 1 januari 2023 de omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging in werking treden en daarnaast vinden veranderingen plaats in de bevoegdheid voor bodemtaken.
Risico's	De bovengenoemde ontwikkelingen brengt een aantal financiële onzekerheden met zich mee, die op dit moment nog moeilijk zijn te kwantificeren.

Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de 18 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het inwoneraantal van 24.939. De inwonerbijdrage bestaat uit 3 componenten: bijdrage regiobureau 24.939 à € 2,71 per inwoner) = € 67.515 bijdrage The Economic Board 24.939 à € 1 per inwoner = € 24.939 bijdrage voor de vijf opgaven verbonden regio (€ 39.437) productieve regio (€ 26.238), circulaire regio (€ 40.709), ontspannen regio (€ 17.530) en groene groei regio (€ 24.763).

Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 100.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 100.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 4.712.880
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 4.616.380
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	De bijdrage die we in 2024-2025 nodig hebben voor de realisatie van de opgaven, is hoger dan in 2023. Dit heeft verschillende redenen. We hebben in 2021 en 2022 geïnvesteerd in het formuleren van ambities en maken van plannen, zeker bij relatief nieuwe opgaven zoals Ontspannen regio. Nu onze inzet steeds concreter wordt en we overgaan tot het organiseren van de uitvoering, vraagt dat meer middelen. Daarnaast zijn er speerpunten die we intensiever willen oppakken, zoals de gebiedsgerichte corridors bij Verbonden regio. En we hebben als regio ook nieuwe ambities en taken die we oppakken. Zoals bijvoorbeeld logistiek en het contractbeheer voor data over verkeersveiligheid. Voor de Circulaire regio wordt de verhoging van de inwonersbijdrage voor een groot deel verklaard door een andere reden. In 2022 zijn de projectkosten voor de inkoop van elektriciteit niet in de inwonersbijdrage opgenomen, maar apart verrekend door de gemeente Nijmegen. Vanaf 2023 zijn deze kosten wel in de inwonersbijdrage opgenomen. Per saldo levert deze mutatie geen lastenverzwaring op voor gemeenten. Tegenover de hogere kosten voor de opgaven, staat dat de verwachting dat we met de inzet van deze middelen ook meer investeringen in onze regio uit kunnen lokken. Denk bijvoorbeeld aan de stikstofgelden, de gelden die in het BO-MIRT beschikbaar komen en de klimaatgelden. De bijdragen van de opgaven hangen, net als de inhoud daarvan, nauw met elkaar samen. Zo is de bijdrage voor logistiek verdeeld over de opgaven Circulaire, Verbonden en Productieve regio. Het groen-blauw raamwerk hangt nauw samen met de gebiedsuitwerking van de Verstedelijkingsstrategie. Het één kan niet zonder het ander.
Risico's	Niet van toepassing.

Euregio (Programma 1)

Partijen	61 gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in het werkgebied Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant, het noordelijke deel van de provincie Limburg, de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf. In dit werkgebied wonen 4,2 miljoen mensen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert twee leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is € 6.500 en is berekend op basis van het inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest bekende stand € 2.441.983
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest bekende stand € 2.366.032
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest bekende stand € 1.613.389

Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest bekende stand € 1.613.389
Resultaat 2024	Geraamd resultaat -/- € 75.951
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2024 bedraagt € 917.613
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 10.750.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 12.000.000
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Duiven is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.

1Stroom (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie minus de kosten voor de grondexploitaties en het afvalaanbiedstation van Duiven worden voor 63% ten laste gebracht van Duiven en voor 37% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2024vastgesteld op een bedrag van € 18.928.000.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 5.212.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.212.000
Resultaat 2024	€ 0

Ontwikkelingen	Per 1 september 2021 is een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd bestaande uit twee organisatielagen In de eerste organisatielaag is er voor gekozen om een algemeen directeur en twee adjunct-directeuren gecombineerd met de functie van gemeentesecretaris aan te stellen. De algemeen directeur is verantwoordelijk voor het functioneren van 1stroom. De gemeentesecretarissen/adjunctdirecteuren zijn naast medeverantwoordelijke voor de organisatie vooral verantwoordelijk voor de verbinding tussen bestuur en organisatie. De tweede organisatielaag bestaat uit 10 afdelingen welke aangestuurd worden door een manager.
Risico's	Niet van toepassing.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland

Partijen	Een elftal gemeenten in de regio Arnhem.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente er voor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module is per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 676.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 676.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 3.133.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 2.995.000
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Op 1 januari 2022 is de gewijzigde Wet Inburgering in werking getreden. Gemeenten zijn verplicht om aan statushouders (nieuwe instroom) een inburgeringsvoorziening aan te bieden. Vanaf 2022 is door de MGR de module Contractmanagement Inburgeringstrajecten ingevoerd.
Risico's	Niet van toepassing.

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.
Bestuurlijk belang	Gemeente Duiven heeft 0,0063% van het aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	Gemeente Duiven heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.

Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 5.062.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 4.615.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 143.995.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 107.459.000.000
Resultaat 2024	Meest recente resultaat is € 300.000.000 over 2022.
Ontwikkelingen	De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2024 kan de bank daarom niet maken.
Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 0,111 % van de aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering. Dit betreft 151.801 aandelen.
Financieel belang	De gemeente Duiven heeft 151.801 aandelen waarover Alliander dividend uitkeert.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 4.470.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 4.570.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 5.739.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 6.122.000.000
Resultaat 2024	Meest recente resultaat bekend betreft € 198.000.000 over 2022
Ontwikkelingen	De energietransitie vraagt om grote aanpassingen van het energiesysteem en vergt grootschalige investeringen. Om de benodigde investeringen te kunnen financieren is een verzoek gedaan aan de aandeelhouders tot versterking van de kapitaalstructuur. Duiven heeft besloten om deel te nemen in de reverse converteerbare hybride obligatielening.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Vitens N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 26.705 aandelen met stemrecht in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	De verkrijgingsprijs van de 26.705 aandelen is € 4.538, waarover Vitens jaarlijks dividend uitkeert.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 600.300.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand per ultimo 2022 € 649.500.000

Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 1.387.800.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 1.446.600.000
Resultaat 2024	Meest recente resultaat bekend betreft € 8.200.000 over 2022
Ontwikkelingen	Het drinkwaterbedrijf Vitens zal naar verwachting geen dividend uitkeren vanwege de noodzaak van grote investeringen in de komende jaren.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding

Er wordt geopereerd in de lijn van de Nota Grondbeleid, vastgesteld bij raadsbesluit van 14 april 2008. Deze bevestigt bij grootschalige ontwikkelingen de gemeentelijke voorkeur voor een actief grondbeleid. Een actief grondbeleid betekent in het kort dat de gemeente zelf de gronden verwerft, bouwrijp maakt en uitgeeft. Inherent daaraan is dat de gemeente gevoeliger is voor economische ontwikkelingen. Ook biedt de vastgestelde Nota Grondbeleid ruimte voor een faciliterend grondbeleid. Dat zijn ruimtelijke ontwikkelingsprojecten waarbij de gewenste ruimtelijke ontwikkeling aan de markt wordt overgelaten en op initiatief van de markt plaatsvindt. Sinds 2008 beschikt de gemeente over het specifiek publiekrechtelijk instrumentarium "de Grexwet", waarbij de belangen op het gebied van programmering, ruimtelijke inrichting, kwaliteit van realisatie en het kostenverhaal worden veiliggesteld.

Ons college staat een actualisatie van de Nota grondbeleid voor, waarbij ook de keuze voor dynamisch grondbeleid meer invulling krijgt. Hiervoor wordt ook nadrukkelijk gekeken naar de nog te realiseren Omgevingswet. Deze wet zal van invloed zijn op het nog te formuleren gemeentelijke grondbeleid. De gemeente kan meerdere rollen spelen bij een gebiedsontwikkeling. Van het louter faciliteren van particuliere initiatieven (reactieve rol) tot het zelf risicovol tot ontwikkeling brengen van gronden (initiërende rol). Om zelf actief sturing te kunnen geven aan (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen blijven eigen grondposities voor de gemeente van belang. Evenwel moet worden voorkomen dat nog meer plancapaciteit wordt toegevoegd indien dat niet leidt tot realisering.

In het coalitieakkoord 2022-2026 is versnelling van de woningbouw één van de drie belangrijke opgaven. De huidige plannen voor woningbouw worden zo snel mogelijk gerealiseerd. De plannen voor de bedrijventerreinen die zijn vastgesteld worden ook eerst gerealiseerd. Gedurende deze raadsperiode wordt niet actief ingezet op uitbreiding hiervan.

De baten en lasten van de grondexploitatie zijn opgenomen onder programma 3 (taakveld 3.2. bedrijvigheid) en (taakveld 8.2, wonen). Vanwege het projectmatig karakter van de actieve grondexploitatie wijkt dit af van de gemeentelijke begroting: de baten en lasten worden als vlottende activa geactiveerd en onder “voorraden” opgenomen op de balans.

De gemeentelijke actieve grondexploitatie

Gelijktijdig met de vaststelling van het ruimtelijk plan voor een ontwikkellocatie wordt -ingeval de gemeente over de gronden beschikt- het plan in de actieve gemeentelijke grondexploitatie opgenomen. Het betreft zowel woningbouwgebieden als bedrijventerreinen.

De per medio 2023 actief in exploitatie genomen complexen zijn Vitaal Centrum Duiven, De Timp, St. Antoniusstraat, Werkterp De Ploen, InnoFase, Seingraaf en de Nieuweling.

Woningbouw

De gemeente wil de omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven, Groessen en Loo aan laten sluiten bij de hedendaagse en toekomstige behoefte. Dit vraagt om een actievere en proactieve houding vanuit het gemeentelijke woonbeleid. Deze houding heeft met de Woonvisie 2021 vorm gekregen en heeft verder aan belang gewonnen via de Nationale Woon en Bouwagenda, het programma een duurzaam thuis en de Woondeal 2023 (rijks-, provinciaal- en regioniveau). De middels de Woonvisie ingezette versnelling voor de woningbouw moet met de komst van de Nationale Woon en bouwagenda en de Woondeal 2023 vooral worden doorgezet en waar mogelijk versneld om aan de toenemende woningbehoefte te voldoen. Daarvoor zijn in iedere geval zowel de al bekende inbreidingslocaties als uitbreidingslocaties nodig. De gemeente wil de juiste woningen realiseren rekening houdend met de geconstateerde woningbehoefte en met doorstroming uit de bestaande voorraad. De grootste opgave ligt daarbij in de kern Duiven. We realiseren de nieuwbouw daarom vooral in en bij de kern Duiven. In Loo en Groessen wordt naar behoefte gebouwd.

Bedrijventerreinen

In de gezamenlijke grondexploitaties is de uitgifteprognose van bedrijventerreinen in de periode 2023 t/m 2030 opgenomen zoals hieronder aangegeven.

Tabel geplande uitgifte m² bedrijventerreinen per jaar

Complex	Totaal	2023	2024	2025	2026
Nieuweling	10.745	2.686	2.686	2.686	2.686
Werkterp De Ploen	-	-	-	3.640	-
Innofase	45.000	45.000	-	-	-
Seingraaf		-		-	-
Totaal	55.745	47.686	2.686	6.326	2.686

De uitgifte van de bedrijventerreinen is beperkt stuurbaar. Een evenredige verdeling van de uitgiftes vanaf de middellange termijn is daarom een reëel uitgangspunt voor de grondexploitaties, wanneer er geen concrete interesses, opties en overeenkomsten bekend zijn.

In de raadsvergadering op 23 februari 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Regionaal Programma Werklocatie 2021-2024 en met het afsprakenkader om te komen tot een duurzame ruimtelijke invulling van werklocaties in de regio Arnhem-Nijmegen in het kader van de Groene Metropoolregio. In het RPW is geconstateerd dat er in de periode tot 2030 behoefte is aan 120 hectare extra ruimte op regionale bedrijventerreinen. Deze ruimte wordt toegekend in twee tranches. De eerste tranche sloot op 28 februari 2021. De gemeenten Duiven, Zevenaar, Montferland, Wijchen, Nijmegen en Lingewaard hebben hiervoor plannen ingediend met een totale omvang van ruim 90 hectare. Voor Duiven gaat het om de uitbreiding van Centerpoort-Noord met netto 10 hectare. Op 9 juni 2021 zijn de plannen van deze zes gemeenten door het Bestuurlijk Overleg Regionaal Programma Werklocaties gehonoreerd.

Het plan voor de uitbreiding van Centerpoort-Noord wordt in 2023 verder uitgewerkt en het omgevingsplan zal in 2024 ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Aandachtspunten hierin zijn onder meer groen, water, klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit. Naast Centerpoort-Noord zal er ruimte worden gegeven aan de (selectieve) uitbreiding van Graafstaete met de ontwikkeling Graafstaete 2. Deze locatie is met namen bedoelt voor lokale bedrijvigheid. De plannen voor Graafstaete 2 worden in 2023 verder uitgewerkt en ook hier zal het omgevingsplan in 2024 ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geldt voor grondexploitaties een looptijd van maximaal 10 jaren (voortschrijdend). De verwachting is dat de kavels binnen deze termijn zullen zijn uitgegeven.

Kerncijfers actieve grondexploitatie (bedragen in mln €)

Complex (per 1-1-2023)	Einddatum	Boekwaarde 1-1-2023	Te realiseren kosten	Te realiseren opbrengsten	Eindwaarde	Startwaarde 2023
Woningbouw						
Vitaal Centrum Duiven	31-12-2026	4,57	2,86	3,78	4,19	3,72
De Timp	31-12-2024	0,53	0,28	0,97	-0,16	-0,16
St. Antoniusstraat	31-12-2024	0,01	0,06	0,05	0,02	0,01
Subtotaal		5,11	3,2	4,8	4,05	3,57
Bedrijventerreinen						
De Nieuweling	31-12-2026	0,45	0,71	1,27	- 0,11	- 0,1
InnoFase	31-12-2026	1,5	1,03	7,63	-5,0	-4,87
Seingraaf	31-12-2023	- 1,2	1,39	0,00	0.16	0,15
Werkterp de Ploen	31-12-2022	0,2	0,28	0,5	-0,01	-0,01
Subtotaal		0,95	3,41	9,4	-4,96	-4,83
Totaal		6,06	6,61	14,2	-0,91	-1,26

Bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2023 (negatieve bedragen moeten bovenstaand gelezen worden als voordelig en positieve bedragen als nadelig)

Conclusie van bovenstaande cijfers is dat de reeds gedane investeringen in de grondexploitatie ruim € 6,06 mln. bedragen en dat om de berekende opbrengst uit gronduitgifte tot en met 2028 van ruim € 14,2 mln. te kunnen realiseren nog een investering van ruim € 6,61 mln. nodig is.

De verkopen van de gronden binnen de grondexploitaties verloopt relatief voorspoedig. De verwachting is dat dit het komende jaar nog zo zal blijven. De resultaten van de grondexploitaties komen tot uiting in de laatste 2 kolommen van de bovenstaande tabel (startwaarde en eindwaarde). Let wel, bij de berekening is gebruik gemaakt van ramingen van zowel de te verkopen gronden als van de nog te maken kosten. Het blijft dus een benadering van de resultaten.

Bedacht moet worden, dat er in de afgelopen jaren al een tussentijdse winstuitname heeft plaatsgevonden bij de winstgevende bedrijfsterreinen. Het BBV schrijft voor dat bij complexen een tussentijdse winst in de grondexploitatie volgens de "percentage of completion-methode" bepaald moet worden. De totale tussentijdse winst over de afgelopen jaren bedraagt ruim € 12,85 mln.

De omvangrijke financiële belangen en de daaraan verbonden risico’s zijn redenen om jaarlijks de grondexploitatie integraal te actualiseren en te presenteren in het jaarverslag en in de jaarrekening de vereiste financiële maatregelen te nemen: zowel het op niveau brengen van zowel het gemeentelijk weerstandsvermogen voor ingeschatte risico’s, als de voorziening voor nu berekende toekomstige verliezen. Daarmee wordt voldaan aan de BBV-richtlijnen.

De resultaten uit de actieve grondexploitatie zijn onderworpen aan de heffing van de Vennootschapsbelasting. Deze belasting is geen kostenpost binnen de grondexploitatie, maar wordt verantwoord binnen de algemene middelen op concernniveau.

Strategische grondverwerving voor ruimtelijke ontwikkelingen

In paragraaf 4.4 van de Nota Grondbeleid is aangestipt dat jaarlijks een apart budget voor strategische aankopen wordt geraamd. Daarmede kan door het gemeentebestuur slagvaardig worden gehandeld op momenten dat de actualiteit dat vraagt of eist. Voor deze strategische verwervingen is apart € 1,0 mln. geraamd. Gelet op de ongewisheid over uitgifteplanning en behoefte aan bouwgrond op de middellange en lange termijn zullen wij daar zeer zorgvuldig mee omgaan. Uw raad wordt daar in betrokken.

Financiële aspecten

Resultaat en resultaatbestemming
In de begroting wordt exploitatie-technisch gezien geen rekening gehouden met een (positieve) bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dat betekent dat de voor- en nadelen vanuit de grondexploitatie jaarlijks volledig met de Algemene Reserve worden verrekend.

Per 31 december 2022 is de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie € 4,24 mln. Dit betekent dat voor de op dat moment berekende verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Risico's
De gemeentelijke actieve grondexploitatie kenmerkt zich door lange looptijden, het doen van omvangrijke voorinvesteringen die door latere gronduitgifte moeten worden terugverdiend.

De berekende / voorziene risico's van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het gemeentelijk weerstandsvermogen. Tenminste éénmaal jaarlijks bij de actualisatie van de integrale grondexploitatie worden de risico's opnieuw bepaald en berekend. In de lijn van de concernbreed toegepaste systematiek worden de risico's gekwantificeerd en een inschatting gemaakt van de mate waarin risico's kunnen optreden. Vervolgens worden de uitkomsten verwerkt in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Maatregelen berekende risico's grondexploitatie in het weerstandsvermogen

Maximum risico	Gewogen gemiddeld risico
€ 0,5 mln.	€ 0,25 mln.

Bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2023.

Uit de cijfers in de tabel blijkt dat er sprake is van risico's. Evenwel zijn nu afdoende maatregelen genomen in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Doorbelasting 1Stroom
Een deel van de formatie van 1Stroom wordt gefinancierd vanuit de Duivense grondexploitaties. Deze doorbelasting van de Algemene Dienst naar de grondexploitaties is gebaseerd op werkelijk gemaakte uren. De doorbelasting zoals deze op dit moment plaatsvind sluit dus aan op de daadwerkelijke ambtelijke inzet bij de complexen. Dit is in overeenstemming met de voorschriften vanuit het BBV (begroten op basis van werkelijk uren / reële inschatting uren) en de vennootschapsbelasting (belasting over de winst van grondexploitaties).

Kaderstelling/beslispunten

Kaderstelling en autorisatie budgetten jaarschijf 2024 e.v.
Eenmaal jaarlijks wordt parallel aan de samenstelling van het jaarverslag/de jaarrekening de gehele grondexploitatie geactualiseerd, en vervolgens één op één overgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Daarbij wordt uitvoerig inzicht gegeven in de actualiteit van de grondexploitatie. In feite is de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag het laatst geactualiseerde

kader. Vervolgens wordt in de overige documenten uit de financiële cyclus op basis van besluitvorming gerapporteerd. De voorcalculaties voor de jaarschijf 2024 e.v. zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties, opgesteld per peildatum 1 januari 2024. Daarmee is ons college geautoriseerd.

Paragraaf 8 Openbaarheid

In het kader van de Wet Open Overheid zullen we de komende jaren werken aan het op orde brengen van onze informatiehuishouding en meer informatie actief openbaar maken.

Daarnaast is er een Inrichtingskader Informatiebeheer in de maak waarin de uitgangspunten voor het op orde krijgen van de informatiehuishouding beschreven staan. Na vaststelling zal een definitief Routeplan Verbeteren Informatiehuishouding worden vastgesteld om de uitgangspunten in de praktijk te kunnen brengen. Dit zal onder andere betekenen dat medewerkers geïnformeerd en getraind worden. Een aantal andere zaken die in 2024 zullen worden opgepakt:

- Op- en vaststellen van een handboek Kwaliteitszorg informatiebeheer;
- Opstellen van een visie op zaakgericht werken;
- Voorbereiding implementatie e-depot (zie separaat item over het e-depot in sectie Informatiebeleid).
- Periodieke monitoring kwaliteit informatiebeheer;

Het actief openbaar maken van de volgens de Woo verplichte informatiecategorieën zal stapsgewijs plaatsvinden. Daarbij houden we de wettelijk voorgeschreven fasering aan en waar mogelijk lopen we vooruit op de wettelijke fasering. Voor het publiceren zal zeer waarschijnlijk het platform iBabs gebruikt worden, nu de Rijksoverheid de stekker uit het PLOOI-platform heeft getrokken en alleen nog een Woo-(verwijs)index faciliteert. De landelijke Woo-in zal verwijzen naar de betreffende URL’s van iBabs waar de informatiecategorieën van onze gemeente op zullen worden gepubliceerd.

Tenslotte zullen we in 2024 in het kader van de Woo verder gaan met het optimaliseren van de afhandeling van Woo-verzoeken (in termen van tijdigheid en klantvriendelijkheid). Ook het beter vindbaar en meer toegankelijk maken van informatie heeft blijvend onze aandacht. Dit doen we samen met onze Woo-contactpersonen, het webteam en het klantcontactcentrum.

Paragraaf 9 Duurzaamheid

Voor het onderwerp duurzaamheid wordt verwezen naar programma 3 Omgeving. In de weergave over externe ontwikkelingen onderwerp duurzaamheid én bij speerpunt een circulaire economie dichterbij brengen worden de doelstellingen risico’s, planning, financiën en participatie van de gemeente t.a.v. het onderwerp duurzaamheid nader toegelicht.

Financiële begroting - Baten en Lasten

Baten en lasten per programma 2024

In onderstaand overzicht staan de mutaties van de baten en lasten per programma aangegeven. Voor een verdere specificatie van de resultaatbestemming, zie de bijlage reserves.

Baten en lasten per programma (x € 1.000)

Programma	Lasten	Baten	Resultaat voor bestemming	Mutaties reserves	Resultaat na bestemming
1. Bestuur	18.600	56.170	37.570	301	37.871
2. Maatschappij	41.972	8.125	- 33.847	703	- 33.144
3. Omgeving	17.340	10.658	- 6.682	1.339	- 5.343
Totaal	**77.912**	**74.953**	**-2.959**	**2.342**	**- 617**

Bedragen in € 1.000

Mutaties reserves per programma

In de volgende tabellen staan per programma het totaal aan reserves opgesomd die samen de resultaatbestemming vormen voor de jaren 2024 tot en met 2027. Dotaties zijn toevoegingen vanuit de exploitatie aan de reserve, onttrekkingen zijn toevoegingen van de reserves aan de exploitaties. Het saldo van de dotaties en onttrekkingen is de resultaatbestemming. Een positief saldo betekent een voordeel voor de exploitatie, de reserves nemen hierdoor af. Een negatief saldo betekent een verhoging van de reserve en een nadeel voor de exploitatie. Het saldo van 2024 bedraagt € 2.342.491 en sluit aan bij onderstaand overzicht en saldo bestemmingen in de paragraaf “Voorcalculaties in meerjarenperspectief”.

Mutaties reserves 2024-2025 per programma

Programma	2024 dotaties	2024 onttrek.	2024 saldo	2025 dotaties	2025 onttrek.	2025 saldo
Bestuur	0	300.547	300.547	6.353	221.265	214.912
Maatschappij	0	702.734	702.734	0	397.734	397.734
Omgeving	6.330	1.345.540	1.339.210	6.330	1.016.640	1.010.310
Totaal	**6.330**	**2.348.821**	**2.342.491**	**12.683**	**1.635.639**	**1.622.956**

Bedragen in € (- is een nadeel)

Mutaties reserves 2026-2027 per programma

Programma	2026 dotaties	2026 onttrek.	2026 saldo	2027 dotaties	2027 onttrek.	2027 saldo
Bestuur	0	232.912	232.912	0	43.647	43.647
Maatschappij	0	302.734	302.734	0	0	0
Omgeving	6.330	585.832	579.502	6.330	130.000	123.670
Totaal	**6.330**	**1.121.478**	**1.115.148**	**6.330**	**173.647**	**167.317**

Bedragen in € (- is een nadeel)

Voorcalculaties in meerjarenperspectief

In onderstaande tabellen staan de voorcalculaties per programma. Deze tabellen sluiten aan bij de tabellen voor bestaand beleid, zoals deze bij de programma's staan weergegeven. In de totaaltabel staat de resultaatbestemming (mutaties reserves).

Overzicht voorcalculaties

Bestuur	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	17.107	16.423	18.600	18.851	19.612	20.057
Baten	58.368	52.728	56.170	57.935	55.038	54.740
Saldo voor bestemming	41.261	36.305	37.570	39.084	35.426	34.683

Bedragen x € 1.000

Maatschappij	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	40.118	38.805	41.972	41.432	40.946	39.816
Baten	8.304	7.596	8.125	8.127	8.046	7.242
Saldo voor bestemming	- 31.814	- 31.209	- 33.847	- 33.305	- 32.900	- 35.574

Bedragen x € 1.000

Omgeving	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	16.333	15.352	17.340	16.331	14.639	13.362
Baten	12.431	10.128	10.658	10.294	9.207	8.295
Saldo voor bestemming	-3.902	- 5.224	- 6.682	- 6.038	- 5.432	- 5.067

Bedragen x € 1.000

Totaal	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	73.558	70.591	77.912	76.614	75.197	73.234
Baten	79.103	70.452	74.953	76.356	72.291	70.277
Saldo voor bestemming	5.545	- 139	- 2.959	- 259	- 2.906	- 2.957
Mutaties reserves	1.107	1.512	2.342	1.623	1.115	167
Saldo na bestemming	**6.652**	**1.372**	**- 617**	**1.364**	**- 1.791**	**- 2.790**

Bedragen x € 1.000

Financiële begroting - Financiële positie

Begrotingsrichtlijnen

Voor de samenstelling van de ramingen gelden de volgende uitgangspunten:

Personeelslasten
(Bronnen: Functieboek, Cao-akkoord 2023; Centraal Planbureau)
Uitgegaan wordt van de per 1 januari 2024 vastgestelde formatie. Bestaande vacatures worden bij de toegestane formatie geraamd op het maximum van de functieschaal. Bij de bepaling van de hoogte van de loonkosten is rekening gehouden met bevorderingen naar de functieschaal en periodieke verhogingen waar per 1 januari 2024 recht op bestaat.

Voor 2024 is het uitgangspunt een loonstijging van 7,7%. In 2025 4,1% en 2026/2027 3,9%.

Btw
Is de btw compensabel dan wordt exclusief btw geraamd. Bij niet-compensabele producten is de btw een kostenpost en wordt inclusief btw geraamd.

Rente
(Bron: notitie reserves/voorzieningen, BBV voorschriften)
Richtlijn bestaand beleid:
Ingaande 2006 wordt conform de BBV-voorschriften aan de voorzieningen, met uitzondering van de voorzieningen Groot onderhoud gebouwen en Wegenonderhoud (2%), geen rente meer toegevoegd. Over vervangingsinvesteringen en investeringen nieuw beleid wordt een rente berekend van 2%.

Kapitaallasten
In de kapitaallasten zijn de besluiten tot en met de raadsvergadering van juli verwerkt. Bij het vaststellen van de nota Afschrijvingsbeleid zijn de afschrijvingstermijnen vastgesteld. Zie hiervoor de nota Afschrijvingsbeleid. Rente-omslagpercentage: 0,0%.

Voorcalculaties (bestaand beleid)
(Bron: Begroting 2023, Jaarrekening 2022, Voorjaarsnota 2023)
In de ramingen wordt uitgegaan van het beleid dat geautoriseerd is in de begroting 2023, inclusief de door de gemeenteraad vastgestelde begrotingswijzigingen tot en met de maand juli 2023.

De ramingen zijn aangepast aan autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de ten opzichte van de peildatum 1 januari 2023 verwachte toename van woonruimten e.d. De voor de toe- of afname te hanteren eenheden en eenheidsprijzen of -normen zijn onderbouwd. Indien op grond van de rekeninguitkomsten over 2022 of anderszins uit ervaring is gebleken dat een lagere dan wel een hogere raming kan worden opgenomen, wordt uiteraard van deze lagere respectievelijk hogere raming uitgegaan.

Nieuw beleid / Vervangingsinvesteringen / Kosten bedrijfsvoering
De kosten van nieuw beleid, vervangingsinvesteringen en bedrijfsvoering worden niet in de voorcalculaties opgenomen, maar zijn in deze begroting afzonderlijk vermeld. Dekking kan plaatsvinden middels eenmalige budgetten (met name reserves) dan wel komen de kapitaal-/ exploitatielasten ten laste van het begrotingsresultaat. De kapitaallasten van nieuwe of vervangingsinvesteringen drukken, conform de nieuwe Nota Afschrijvingsbeleid, op het jaar volgend op dat van de investering. Investeringen onder de € 10.000 worden niet geactiveerd maar komen in het geheel ten laste van het begrotingsresultaat.

Prijsstijgingen
(Bron: CBS, Centraal Planbureau)

De ramingen in de voorcalculaties voor de jaren 2024 - 2027 zijn gebaseerd op een (verwachte) prijsstijging van 4,22% in 2024. Voor 2025 4,18%, voor 2026 3,58% en voor 2027 is dit 3,22%. We hebben daarvoor in die jaren een stelpost opgenomen in de voorcalculaties. Aansluiting is gezocht bij de CPB-indices voor de loonvoet sector overheid, de prijsontwikkeling materiele overheidsconsumptie (IMOC) en de prijsontwikkeling bruto overheidsinvesteringen (IBOI) die worden gebruikt bij de berekening van de Algemene Uitkering.

Belastingen en heffingen
De ramingen van de opbrengsten van belastingen en tarieven zijn in de voorcalculaties gebaseerd op de tarieven 2023 en voor zover van toepassing op het aantal woonruimten en inwoners. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in deze begroting. Voor de afvalstoffenheffing en de leges worden kostendekkende tarieven gehanteerd. De inflatiecorrectie is voor 2024 na de meicirculaire bepaald op 4,22%. Voor 2025 op 4,18%, voor 2026 3,58% en voor 2027 is het inflatiepercentage op 3,22 bepaald. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre stijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Aantal inwoners en woningen
(Bron: woningbouwprognose VROG voorjaar 2023, bevolkingsprognose 2014-2034 Pronexus, CBS)
Voor ramingen die daarmee een relatie hebben, wordt per 1 januari 2023 uitgegaan van 24.947 inwoners respectievelijk 10.868 woonruimten. Op basis van de huidige demografische prognoses zal het aantal inwoners in Duiven de komende 4 jaar ongeveer gelijk blijven.

Aantallen woonruimten en inwoners

	01-01-2023	01-01-2024	01-01-2025	01-01-2026	01-01-2027
Woonruimten	10.868	10.868	10.868	10.868	10.868
Inwoners	24.947	24.947	24.947	24.947	24.947

Begrotingsresultaten en maatregelen

Het begrotingsresultaat wordt verkregen door het totaliseren van de saldi van de voorcalculaties na bestemming (inclusief reeds vastgestelde dotaties en onttrekkingen aan reserves) inclusief de gevolgen van de Voorjaarsnota 2023 en de Meicirculaire 2023. In deze begroting worden nog enkele aanpassingen van de voorcalculatie alsook de financiële gevolgen van de raadsbesluiten tot en met juli verwerkt. Verder proberen we de gevolgen van de septembercirculaire zo goed mogelijk in te schatten.

Raming begroting 2024 - 2027

In onderstaande tabel staan de begrotingsresultaten 2024 - 2027 vermeld.

Begrotingsresultaten 2024 - 2027

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Saldo na Voorjaarsnota	-788.554	1.556.714	-1.228.050	-3.183.901
Begrotingswijzigingen na eerdere raadsbesluiten:				
Led verlichting sportverenigingen	-8.775	-8.775	-8.775	-8.775
IKC Remigius aanvulling voorbereidingskrediet		- 78.461	- 78.461	- 78.461
Meicirculaire 2023	356.528	97.293	-101.580	988.691
Saldo voor Begroting	**-440.801**	**1.566.771**	**-1.416.866**	**-2.282.446**

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Aanpassingen voorcalculaties	-176.318	-202.575	-373.439	-507.425
Saldo na inbrengen cijfers	**-346.835**	**1.913.480**	**-992.021**	**-1.759.587**
Maatregelen:				
Herijken (vervangings-) investeringen	305.000			
OZB inflatiestijging	270.284	549.284	798.284	1.030.284
Stelpost BCF plafond	200.000			
Gevolgen septembercirculaire				
Begrotingssaldo	**158.165**	**1.913.480**	**-992.021**	**-1.759.587**
Saldo van incidentele baten en lasten	259.712	165.000	42.168	18.000
Structureel begrotingssaldo	**417.877**	**2.078.480**	**-949.853**	**-1.741.587**

Bedragen in €

Na verwerking van alle ontwikkelingen van de afgelopen maanden en verwerking van de voorgestelde maatregelen zijn de begrotingssaldi in de jaren 2026 en 2027 van deze meerjarenbegroting negatief. Het weergeven van het incidentele saldo is puur een BBV verplichting en heeft geen gevolgen voor de provinciale beoordeling van de begroting.

Aanpassing voorcalculaties

In de zomerperiode zijn alle voorcalculaties (lasten en baten) voor budgetten bestaand beleid geactualiseerd. Het gaat hierbij om kleine aanpassingen (tot € 10.000) die er voor zorgen dat de budgetten toereikend zijn en aangepast aan het huidige prijsniveau. In de voorcalculaties is ook de bijgewerkte activamodule verwerkt alsmede de in juni vastgestelde meerjarenbegroting van 1Stroom. Evenals de salarissen binnen 1Stroom zijn ook de salarissen voor het college, de griffie en ook de raadsvergoedingen gestegen. De bijdrage van de GRHVOL in de exploitatie van het gebouw van het Candea College is komen te vervallen. De onderhoudskosten van de VRI aan de Vergertlaan vallen hoger uit evenals de bijdrage aan de ODRA omdat zij wat meer taken op zich gaan nemen. Het onderhoud van wegen door derden valt wat hoger uit. In 2024 is nog een budget opgenomen voor een parkeertelling in het kader van het Mobiliteitsplan. De kosten voor de recognitie voor de spooromgeving was nog niet in de ramingen opgenomen. Bij wegen binnen de bebouwde kom zijn advieskosten geraamd voor het opstellen van een wegenlegger. De kosten voor boomonderhoud zijn gestegen vanwege een areaaluitbreiding alsmede de kosten voor luizen en processierupsbestrijding. Er zijn meer opbrengsten geraamd voor het snippegroen dat is een voordeel. Er zijn minder kosten geraamd voor het Wijkhuis van Droo. De bovenstaande aanpassingen zorgen er voor dat het in de Voorjaarsnota 2023 gepresenteerde saldo voor de jaren 2024 t/m 2027 verslechterd.

In de voorcalculaties zijn alle wensen en speerpunten uit de vastgestelde Voorjaarsnota verwerkt.

Aanpassing voorcalculaties	2024	2025	2026	2027
Kosten bestuur (CAO + vergoedingen raad/ griffie/college)	-88.000	-88.000	-96.000	-100.000
Candea bijdrage GRHVOL	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Kosten VRI Vergertlaan	-36.372	-17.000	-19.875	-22.750
ODRA	-34.605	-34.605	-34.605	-34.605
Onderhoud wegen door derden	-30.000	0	-20.000	15.000
Parkeertelling Mobiliteitsplan	-25.000			
Recognitie spooromgeving	-23.500	-23.500	-23.500	-23.500
Advieskosten wegenlegger	-23.000			-14.000
Areaaluitbreiding boomonderhoud	-19.000	-19.000	-19.000	-19.000
Snippergroen	22.288	39.588	39.588	27.180

Wijkhuis van Droo	36.000	36.000	36.000	16.000
Kleine aanpassingen	84.871	-56.058	-196.047	-311.750
Gevolgen voor resultaat	**-176.318**	**-202.575**	**-373.439**	**-507.425**

Bedragen in €

Septembercirculaire

Op 19 september 2023 is de septembercirculaire verschenen. De financiële gevolgen van de septembercirculaire zijn van belang voor deze begroting. Die gevolgen worden zo spoedig mogelijk doorgerekend maar kunnen niet meer in dit document worden verwerkt. Via een kennisgeving zal de gemeenteraad voor de behandeling van de begroting op 14 november 2022 op de hoogte worden gebracht van de gevolgen zodat zij deze kunnen meewegen in hun beslissing. In de Najaarsnota 2023 zullen de gevolgen dan vervolgens worden verwerkt.

Belastingtarieven

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2024 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijk, de tarieven voor 2023 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Tarieven belastingen

Omschrijving	2023	2024
OZB eigenarenbelasting:		
-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1010	0,1053
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1921	0,2002
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1470	0,1532
Afvalstoffenheffing vastrecht	179,00	208,36
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	7,40	8,61
- per lediging 240 liter container restafval	13,17	15,33
- per storting ondergrondse container	2,07	2,41
Rioolrechten per m3	1,80	1,88
Toeristenbelasting:		
-hotel, hostel, pension en B&B	2,00	2,00
- kampeerterrein en camperplaats	1,10	1,10
Reclamebelasting, Centrum duiven	750,00	750,00

Bedragen in €

Afvalstoffenheffing
Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 8 ledigingen of 28 stortingen per jaar. De kosten van kwijtschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. De vaste en de variabele tarieven worden verhoogd met 16,4% vanwege een stijging van de kosten.

Rioolrechten
Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m^3 waterverbruik. In 2022 heeft de gemeenteraad het Watertakenplan 2022–2026 vastgesteld. In het plan zijn de exploitatiekosten en de kosten voor de investeringen van de riolering en de gemalen alsmede de DPRA maatregelen opgenomen. Al deze kosten worden gedekt uit de rioolheffing. De tarieven

worden verhoogd met 0,7% voor de investeringen vanuit het WaterTakenPlan. Voorgesteld wordt om de tarieven ook te verhogen met het inflatiepercentage van 4,22%.

OZB
Voor 2024 wordt uitgegaan van een inflatiecorrectie van 4,22%, voor 2025 van 4,18%, voor 2026 3,58% en voor 2027 betreft dit 3,22%. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2023 is afgesproken om de inflatiecorrectie voor 2024 door te voeren om het verwachte begrotingstekort (deels) op te kunnen lossen.

Dekkingsvoorstel

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2023 heeft de raad de opdracht aan het college gegeven om op zoek te gaan naar mogelijkheden om een sluitende begroting voor het eerste jaar (2024) aan te leveren. Daarbij is de toezegging gedaan om met behulp van de ‘stofkam’ methode te kijken naar mogelijkheden, waarbij belastingverhoging conform inflatie open staat als voorstel. Een en ander heeft geresulteerd in een drietal maatregelen die bij elkaar opgeteld leiden tot een verbetering van het saldo in 2024 van € 775.284. Hieronder worden de maatregelen toegelicht:
1. *Herijken (Vervangings-)investeringen*

Investeringen die in jaar *t* starten, worden in jaar *t+1* afgeschreven. Kapitaallasten in 2024 komen dus van investeringen die in 2023 zijn afgerond. Voor 2023 zijn diverse kredieten aangevraagd (en overgeheveld van het jaar ervoor) en toegekend. Uit nadere analyse blijkt, dat een deel van de werkzaamheden nog doorlopen in 2024, waardoor de financiële afronding dus niet meer in 2023 plaatsvindt. Daarnaast worden een aantal kredieten dit jaar niet uitgegeven door verschuiving van het project als gevolg van langere voorbereidingstijd en/of intensievere participatie. Het gaat om o.a. Dorth tot Medlerstraat en diverse investeringen van onderwijshuisvesting. Over het deel van de kredieten dat niet wordt uitgegeven in 2023 worden geen kapitaallasten berekend in 2024. Dit levert naar verwachting in 2024 een besparing op van circa € 305.000.
1. *OZB verhoging inflatie*

Bij de bespreking van de Voorjaarsnota is ruimte geboden door de raad voor OZB verhoging (met inflatie) als oplossingsrichting. Vanuit gezond financieel beleid is het noodzakelijk dat belastingen meebewegen met oplopende lonen en prijzen van gemeenten. Verhogen van de OZB met de inflatie (peilmoment meicirculaire 2023) van 4,2% levert in totaal voor 2024 € 270.000 op (1% verhoging is ongeveer € 65.000). Uitgaande van een structurele verhoging van de OZB met inflatie, levert dit het volgende meerjarig beeld op van extra inkomsten:

2024	2025
€ 775.284	€ 775.284
inflatie	

C. Stelpost BCF plafond

Gemeenten kunnen (in gevallen) betaalde BTW verhalen op het landelijk BTW compensatiefonds (BCF). Dit fonds kent een plafond; meer compensatie is niet mogelijk. Eventuele overschotten worden teruggestort in de algemene uitkering en komen dus weer ten goede aan de gemeenten. Het afgelopen jaar is voor Duiven een bedrag van € 390.000 bijgestort. De uitname uit het BCF is sterk afhankelijk van het investeringsritme van alle gemeenten in Nederland. Aanjagen van bijv. (woning-) bouwprojecten kan een nadelig effect hebben. Wij stellen voor om € 200.000 (iets meer dan 50% van het overschot van vorig jaar) nu te ramen als extra inkomst.

Geprognosticeerde balans 2024-2027

Balans rubriek	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Activa				
Vaste activa	94.057	92.975	91.682	88.368
Voorraad gronden	3.194	6.950	500	500
Vlottende activa	12.312	9.325	14.567	15.012
Totaal activa	**109.563**	**109.250**	**106.749**	**103.880**
Passiva				
Reserves	37.816	34.794	35.909	36.076
Voorzieningen	34.690	34.799	37.168	38.306
Langlopende leningen	18.602	18.602	15.860	13.134
Vlottende passiva	18.455	21.055	17.812	16.364
Totaal passiva	**109.563**	**109.250**	**106.749**	**103.880**

Financiering

Uit de liquiditeitsbegroting (zie financieringsparagraaf) blijkt dat er in 2024 geen extra behoefte aan financieringsmiddelen ontstaat.

Begin 2024 heeft de gemeente Duiven een vaste schuld van € 18.0 miljoen. Deze leningen zijn allemaal aangetrokken bij de BNG. Het gemiddelde rente percentage hiervoor is in 2024 2,01% tegenover 1,45% in 2023. De gemiddelde rente is gestegen in 2024 t.o.v. 2023 omdat leningen met lage rente of zelfs negatieve rente sneller worden afgelost.

Stand en verloop van reserves

Stand reserves

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Totaal reserves per 31/12	37.816	34.794	35.909	36.076

Bedragen x € 1.000

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met toekomstige stortingen en onttrekkingen. Er is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van het dekkingsvoorstel. Zie voor een toelichting de bijlage 'Overzicht van reserves en voorzieningen' in deze begroting.

Stand en verloop van voorzieningen

Stand voorzieningen

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Totaal voorzieningen per 31/12	34.690	34.799	37.168	38.306

Bedragen x € 1.000

De voorzieningen stijgen na 2024 als gevolg van de stortingen in de volgende voorzieningen:
- Groot onderhoud sportaccommodaties.
- Groot onderhoud culturele accommodaties.
- Onderhoud wegen.
- Riolering.

- Pensioenen wethouders.

Voor een uitgebreide toelichting op het verloop van de voorzieningen kan de nota 'Reserves en voorzieningen' en de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' worden geraadpleegd.

Overzicht Incidentele baten en lasten

2024			
Lasten		Baten	
Groene Metropool	25.000	Schatkistrente	100.000
Uitvoeringsprogramma Participatiebeleid	115.000	Bijdrage Algemene Reserve	95.000
Tekort VCD 2e fase	3.647	Bijdrage reserve vastgoed VCD	3.647
Openingstijden burgerzaken	19.885	Bijdrage Algemene Reserve	19.885
Uitvoering en borging Participatiebeleid	35.750	Bijdrage Algemene Reserve	35.750
Dienstverlening	41.265	Bijdrage Algemene Reserve	41.265
Communicatie grote projecten	85.000	Bijdrage Algemene Reserve	85.000
Proceskostenvergoeding WOZ	20.000	Bijdrage Algemene Reserve	20.000
Totaal programma 1	**345.547**		**400.547**
Fietsenplan	10.000	Bijdrage Algemene Reserve	10.000
Extra consulent inburgering	33.000	Bijdrage Algemene Reserve	33.000
Gezond en veilig opgroeien	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Procesbegeleider	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Maatwerk leerlingenvervoer	40.000	Bijdrage Algemene Reserve	40.000
Extra jeugdconsulent	66.000	Bijdrage Algemene Reserve	66.000
Toegang Beschermd wonen	60.000	Bijdrage Algemene Reserve	60.000
Inzet MEE	13.000	Bijdrage Algemene Reserve	13.000
Extra jeugdboa	26.000	Bijdrage Algemene Reserve	26.000
Versterken en afstemmen van de toegangen	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Dienstverlening Scalabor	34.000	Bijdrage Algemene Reserve	34.000
Aanpak jeugdgroepen	44.000	Bijdrage Algemene Reserve	44.000
Kosten peutergroepen	27.000	Bijdrage Algemene Reserve	27.000
Beschutte huiskamer	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Leerplichtambtenaren	23.734	Bijdrage Algemene Reserve	23.734
Onderwijsachterstandenbeleid	512.075	SPUK Onderwijsachterstandenbeleid	485.075
Sportbeleid	17.633	SPUK Sportbeleid	17.633
Combinatiefuncties	121.395	SPUK Combinatiefuncties	121.395
Advieskosten sportpark westsingel	20.000		
Cultuurpact	15.000		
Intensivering zelfbeheer	46.000	Bijdrage Algemene Reserve	46.000
Projectkosten openbaar groen	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Advieskosten openbaar groen	12.000		
Strategisch beheerplan spelen	30.000	Bijdrage Algemene Reserve	30.000
Vrijwilligerswerk	13.563	SPUK Vrijwilligerswerk	13.563
Projectleider Blijfwijk	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Eenzaamheid	13.563	SPUK Eenzaamheid	13.563
Uitvoeringskosten nieuwkomers	50.712		
Positieve gezondheid	167.237	SPUK Positieve gezondheid	167.237
Totaal programma 2	**1.645.912**		**1.521.200**
Beleidsvisie buitengebied	75.000	Bijdrage Algemene Reserve	75.000
Ontwikkelopgave openbare ruimte	170.000	Bijdrage Algemene Reserve	170.000

Implementatie nieuwe Omgevingswet	129.150	Bijdrage Algemene Reserve	129.150
Liemerse Ambassade	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Herinrichting Schuttersplein Groessen	100.000	Bijdrage Algemene Reserve	100.000
Herinrichting Mondriaanplein	75.000	Bijdrage Algemene Reserve	75.000
A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Liemers Economische Visie	31.000	Bijdrage Algemene Reserve	31.000
Waar staat je gemeente	7.500		
Grex	3.927.719	Grex	3.927.719
Centrumherstelplan	60.000	Bijdrage Algemene Reserve	60.000
Circulaire economie	234.390	Bijdrage BR Circulaire Economie	159.390
Klimaat en energiebeleid	449.214	SPUK Klimaat en energiebeleid	449.214
Advieskosten huisvuil	20.000		
Advieskosten landschapsbeleidsplan	7.500		
Plankosten Goudenregenstraat	40.000		
Plankosten Schoolstraat 14	40.000		
Versnellen woningbouw	391.000	Bijdrage Algemene Reserve	391.000
Totaal programma 3	**5.882.473**		**5.692.473**
Totaal 2024	**7.873.932**		**7.614.220**
2025			
Lasten		Baten	
Groene Metropool	25.000		
Uitvoeringsprogramma Participatiebeleid	95.000	Bijdrage Algemene Reserve	95.000
Storting reserve vastgoed VCD	6.353	Overschot VCD 2e fase	6.353
Dienstverlening	41.265	Bijdrage Algemene Reserve	41.265
Communicatie grote projecten	85.000	Bijdrage Algemene Reserve	85.000
Totaal programma 1	**252.618**		**227.618**
Fietsenplan	10.000	Bijdrage Algemene Reserve	10.000
Extra consulent inburgering	33.000	Bijdrage Algemene Reserve	33.000
Gezond en veilig opgroeien	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Maatwerk leerlingenvervoer	40.000	Bijdrage Algemene Reserve	40.000
Extra jeugdconsulent	66.000	Bijdrage Algemene Reserve	66.000
Inzet MEE	13.000	Bijdrage Algemene Reserve	13.000
Versterken en afstemmen van de toegangen	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Dienstverlening Scalabor	34.000-	Bijdrage Algemene Reserve	34.000-
Kosten peutergroepen	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Beschutte huiskamer	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Leerplichtambtenaren	23.734	Bijdrage Algemene Reserve	23.734
Onderwijsachterstandenbeleid	510.075	SPUK Onderwijsachterstandenbeleid	485.075
Sportbeleid	17.633	SPUK Sportbeleid	17.633
Combinatiefuncties	121.395	SPUK Combinatiefuncties	121.395
Advieskosten sportpark westsingel	15.000		
Intensivering zelfbeheer	46.000	Bijdrage Algemene Reserve	46.000
Projectkosten openbaar groen	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Advieskosten openbaar groen	25.000		
Vrijwilligerswerk	13.563	SPUK Vrijwilligerswerk	13.563
Eenzaamheid	10.851	SPUK Eenzaamheid	10.851
Positieve gezondheid	167.237	SPUK Positieve gezondheid	167.237
Totaal programma 2	**1.278.488**		**1.213.488**
Ontwikkelopgave openbare ruimte	170.000	Bijdrage Algemene Reserve	170.000
Implementatie nieuwe Omgevingswet	110.250	Bijdrage Algemene Reserve	110.250

Liemerse Ambassade	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Liemers Economische Visie	31.000	Bijdrage Algemene Reserve	31.000
Circulaire economie	234.390	Bijdrage BR Circulaire Economie	159.390
Klimaat en energiebeleid	453.252	SPUK Klimaat en energiebeleid	453.252
Opstellen Watertakenplan	20.000		
Versnellen woningbouw	391.000	Bijdrage Algemene Reserve	391.000
Totaal programma 3	**1.534.892**		**1.439.892**
Totaal 2025	**2.654.998**		**2.489.998**
2026			
Lasten		Baten	
Studiekosten gemeenteraad	7.500		
Advieskosten gemeenteraad	12.000		
Tekort VCD 2e fase	43.647	Bijdrage reserve vastgoed VCD	43.647
Uitvoering en borging Participatiebeleid	63.000	Bijdrage Algemene Reserve	63.000
Dienstverlening	41.265	Bijdrage Algemene Reserve	41.265
Communicatie grote projecten	85.000	Bijdrage Algemene Reserve	85.000
Totaal programma 1	**252.412**		**232.912**
Fietsenplan	10.000	Bijdrage Algemene Reserve	10.000
Gezond en veilig opgroeien	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Maatwerk leerlingenvervoer	40.000	Bijdrage Algemene Reserve	40.000
Extra jeugdconsulent	66.000	Bijdrage Algemene Reserve	66.000
Inzet MEE	13.000	Bijdrage Algemene Reserve	13.000
Versterken en afstemmen van de toegangen	50.000	Bijdrage Algemene Reserve	50.000
Kosten peutergroepen	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Beschutte huiskamer	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
Leerplichtambtenaren	23.734	Bijdrage Algemene Reserve	23.734
Onderwijsachterstandenbeleid	510.075	SPUK Onderwijsachterstandenbeleid	485.075
Sportbeleid	13.558	SPUK Sportbeleid	13.558
Combinatiefuncties	121.395	SPUK Combinatiefuncties	121.395
Advieskosten openbaar groen	20.000		
Vrijwilligerswerk	12.202	SPUK Vrijwilligerswerk	12.202
Positieve gezondheid	120.661	SPUK Positieve gezondheid	120.661
Totaal programma 2	**1.100.625**		**1.055.625**
Ontwikkelopgave openbare ruimte	170.000	Bijdrage Algemene Reserve	170.000
Liemerse Ambassade	25.000	Bijdrage Algemene Reserve	25.000
		Bijdrage BR Circulaire Economie	29.832
A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000
Liemers Economische Visie	31.000	Bijdrage Algemene Reserve	31.000
Waar staat je gemeente	7.500		
Versnellen woningbouw	200.000	Bijdrage Algemene Reserve	200.000
Totaal programma 3	**533.500**		**555.832**
Totaal 2026	**1.886.537**		**1.844.369**
2027			
Lasten		Baten	
Tekort VCD 2e fase	43.647	Bijdrage reserve vastgoed VCD	43.647
Snippergroen	18.000		
Totaal programma 1	**61.647**		**43.647**
A15	100.000	Bijdrage BR A15	100.000

Totaal programma 3	**100.000**		**100.000**
Totaal 2027	**161.647**		**143.647**

Financiële begroting - Conclusie

In de Voorjaarsnota 2023 zijn alle ambities en wensen van onze organisatie voor de komende jaren verwerkt. Als gevolg daarvan was het begrotingssaldo na verwerking van de Voorjaarsnota in 2024 negatief. Ook in de jaren 2026 en 2027 kon geen positief saldo worden voorgelegd. De tekorten in die laatste twee jaar worden voornamelijk veroorzaakt door de nieuwe financieringssystematiek van het Gemeentefonds en de opschalingskorting. Het definitief toekennen van extra gelden voor Jeugdzorg blijft nog altijd uit en in de voorbereiding van het Rijk op haar begroting werd zelfs gesproken over het eerder invoeren van de opschalingskorting en het terugdraaien van de eerder toegezegde extra gelden voor Jeugdzorg. Door dit alles moest de focus in de aanloop naar deze begroting op het sluitend maken van de jaarschijf 2024. Hiervoor worden bij de behandeling van de begroting maatregelen voorgelegd waardoor er toch een sluitende begroting kan worden vastgesteld. Daarmee blijft het structurele beeld van de begroting wel heel erg ongewis. Pas als het Rijk duidelijkheid geeft over de geldstromen in de komende jaren kunnen gemeenten ook hun structurele zaken goed op orde brengen. Tot die tijd zijn gemeenten er toe veroordeeld om vooral op korte termijn hun begroting sluitend te maken en de grote opdrachten zoveel mogelijk voor zich uit te schuiven in afwachting van de financiering.

Met behulp van de in de Voorjaarsnota aangegeven kaders is deze meerjarenbegroting samengesteld. In deze Meerjarenbegroting zijn alle financiële gevolgen van speerpunten en aanvullende wensen reeds verwerkt. Daarbij is uitgegaan van duurzaam financieel beleid.

In het kader van duurzaam financieel beleid moet rekening worden gehouden met de vereisten die de provinciale toezichthouder stelt aan onze begroting om niet onder toezicht te komen: als de eerste jaarschijf van de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. De begroting voldoet aan de eis om het eerste jaar structureel sluitend te presenteren. 2025 geeft voorlopig nog een ruim voldoende positief saldo aan. Voor de jaren daarna zal de besluitvorming op landelijk niveau moeten worden afgewacht.

Behalve uitspraken over het structureel toekennen van extra gelden voor Jeugdzorg en de opschalingskorting zal het Rijk ook uitspraken moeten gaan doen over het compenseren van gemeenten voor uitgaven die ze op andere gebieden doen. Vooral op het gebied van Klimaat zijn gemeenten in afwachting van de geldstromen die nodig zullen zijn om de reeds gemaakte afspraken ook na te kunnen komen. Bovendien belemmerd deze handelswijze gemeenten om structureel beleid te kunnen inzetten omdat daar simpelweg geen geld voor is toegezegd.

Ook onze verbonden partijen zijn volop aan het zoeken naar mogelijkheden om in de toekomst hun taken te kunnen blijven uitvoeren. Waarbij toch vaak naar de deelnemende gemeente wordt gekeken om het financiële plaatje sluitend te maken. En op basis van het hiervoor geschilderde financiële perspectief zal het een uitdaging worden om hier structureel in mee te blijven doen.

De winstverwachting en het moment van winstuitname van de grondexploitatie is bijgesteld. Vooralsnog is dit een reële weergave van de huidige markt. De nog in exploitatie zijnde bedrijventerreinen kondigen nog een positief resultaat aan. De woningbouwcomplexen zullen naar verwachting niet positief uitvallen. Voor verliesgevende complexen is een voorziening gevormd die ieder jaar naar aanleiding van de herziening van de complexen wordt aangevuld of afgeroomd.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn gemeenten voor een aantal activiteiten, zoals de grondexploitatie, vennootschapsbelastingplichtig. Voor de jaren tot en met 2018 is inmiddels een definitieve aanslag ontvangen. De aangifte voor het jaar 2021 is in april 2023 verstuurd. De aangifte kwam uit op een verlies van € 2.287.457. Verwacht wordt dat de aangifte over het jaar 2022 in de tweede helft van 2023 zal worden verstuurd. Hiervoor is door de belastingdienst uitstel verleend tot 1 mei 2024.

Vooralsnog wordt niet verwacht dat er in de komende jaren een daadwerkelijke betaling moet worden gedaan.

Algemene Uitkering

De Algemene Uitkering en de hoogte daarvan blijven erg onzeker. Een groot deel van de gelden voor het Sociaal Domein zijn inmiddels onderdeel van de Algemene Uitkering. Ook de herverdeling van het Gemeentefonds is doorgevoerd. De VNG is druk bezig om de minister er van te overtuigen dat structurele toezeggingen aangaande accressen, extra geld voor Jeugdzorg en afschaffing van de opschalingskorting noodzakelijk zijn voor gemeenten om structureel beleid te kunnen voeren.

De stand van de Algemene Reserve

Naar verwachting wordt de stand van de Algemene Reserve eind 2023 € 17,1 miljoen. De Algemene Reserve is onderdeel van de berekening van het weerstandsratio en dit ratio bedraagt per 1 januari 2024 2,23 bij een gemiddeld risico. Het uitgangspunt omtrent dit ratio is dat deze ligt tussen 1,4 en 2,0 (ruim voldoende). Dit betekent dat het weerstandsvermogen van de gemeente Duiven uitstekend is om de beschreven risico's te dekken.

Daarnaast is het streven van de gemeente Duiven om een solvabiliteitsratio te behalen van 35%. Dit betreft een vergelijking van het eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. In 2023 wordt een solvabiliteitsratio van 34,0% verwacht. Dit ratio groeit in 2025 naar 35,1%.

Speerpunten/nieuw beleid

In totaal is er in deze begroting bijna € 1.400.000 in 2024 aan extra kosten ingebracht om in te spelen op speerpunten en aanvullende wensen. Door de stand van de Algemene Reserve en het ruim voldoende weerstandsvermogen kunnen we deze incidentele kosten eenmalig opvangen. De structurele gevolgen van de Voorjaarsnota zijn in deze begroting verwerkt.

Conclusie

De financiële positie van de gemeente Duiven is redelijk. De stand van de Algemene Reserve is boven het maximale niveau en het weerstandsvermogen is uitstekend. Met de structurele doortelling van de extra Rijksgelden kan het uitgavenpatroon worden afgedekt. De ontwikkelingen op woningbouwgebied kunnen in de toekomst nog extra risico's geven. Ook de Circulaire Economie zal in de komende jaren meer van ons gaan vragen aan personeel en middelen.
De gespannen situatie op de arbeidsmarkt en de steeds maar stijgende prijzen zorgen er voor dat het steeds lastiger wordt om de grote ambities op allerlei gebieden ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. De hoogte van de Algemene Uitkering is ook onzeker. Het blijft zaak de bestaande ambities te spiegelen aan de financiële mogelijkheden. De structurele doorwerking van maatregelen moet wel binnen de financiële ruimte passen.

Bijlagen

Kerngegevens

	Werkelijk per 1 januari 2023	Geraamd per 1 januari 2024
Inwoners:		
Jonger dan 20 jaar	5.064	5.037
van 20 - 64 jaar	14.754	14.742
van 65 jaar en ouder	5.299	5.203
Totaal	25.117	24.947
Bijstandsgerechtigden:		
IOAW	39	34
IOAZ	4	4
BBZ	4	1
Participatiewet	338	355
Totaal	**385**	**394**
Fysieke structuur		
Woningen	10.818	10.863
Bijzondere woongebouwen	5	5
Aantal woonruimten	**10.823**	**10.868**
Oppervlakte gemeente	3.516 ha	3.516 ha
Waarvan binnenwater	126 ha	126 ha
Wegen, paden etc. binnen en buiten de bebouwde kom (in m^2 x 1.000)		
- Weg - gemiddeld belast	226	242
- Weg - licht belast	332	357
- Weg in woongebied	631	626
- Weg in verblijfsgebied	343	358
- Fietspaden	148	150
Openbaar groen (in m^2 x 1.000)	1.516	1.516
Sportcomplexen (in m^2 x 1.000)	185	185
Bermen (in m^2 x 1.000)	309	309
Bermen (in m x 1.000)	125	125
Lichtmasten	5.522	5.625
Financiële structuur (bedragen x € 1.000)		
	Rekening 2022	
Uitgaven/inkomsten voorcalculaties	79.145	79.674
Opbrengst belastingen/retributies:	13.058	13.188
- Onroerende-zaakbelastingen	6.415	6.405
- Hondenbelasting	165	0
- Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	2.372	3.062
- Rioolheffing	2.516	2.281
- Toeristenbelasting	82	169
- Reclamebelasting	55	62
- Marktgelden	2	3
- Lijkbezorgingsrechten	56	60
- Leges omgevingsvergunning	916	786
- Overige leges	478	360
Algemene Uitkering Gemeentefonds	45.202	45.341

Stand reserves en voorzieningen

	per 31/12/2022	per 31/12/2023

Algemene Reserve	14.685	17.139
Bestemmingsreserves	20.616	19.716
Voorzieningen	27.460	31.697
Totaal		

Bedragen x € 1.000

Berekening tarieven afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing 2024-2027

	2024	2025	2026	2027
Voorcalculaties				
Reinigen openbaar gebied (33% van de kosten)	106.995	100.329	100.329	100.329
Salariskosten reinigen openbaar gebied (33% van de kosten)	61.362	61.362	61.362	61.362
Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	1.754.660	1.796.670	1.853.334	1.874.584
Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-319.874	-319.874	-319.874	-319.874
Afvalaanbiedstation	412.580	406.880	410.480	415.491
Opbrengsten afvalaanbiedstation	-245.960	-245.960	-245.960	-245.960
Kosten heffing en invordering	11.881	10.602	10.602	10.602
Salariskosten TV 7.3	675.040	675.040	675.040	675.040
Vervangingsinvesteringen				
	2.456.682	**2.485.048**	**2.545.311**	**2.571.572**
BTW 21%	463.659	467.932	490.924	499.086
Totaal	**2.920.342**	**2.952.979**	**3.036.235**	**3.070.658**
Kwijtschelding	104.300	104.300	104.300	104.300
Oninbaar/leegstand	30.000	30.000	30.000	30.000
Totale kosten voor afvalstoffenheffing	**3.054.642**	**3.087.279**	**3.170.535**	**3.204.958**
Containers				
Grondgebonden aansluiting	9.338	9.376	9.376	9.376
Hoogbouwaansluitingen	1.338	1.338	1.338	1.338
Nieuwbouw 1/2	19	0	0	0
Totaal aantal containers	10.695	10.714	10.714	10.714
Grondgebonden huishoudens				
Vastrecht	1.945.666	1.971.210	2.024.466	2.046.781
Variabel rest uitgaande van 8 ledigingen	569.844	577.781	593.073	599.722
Variabel rest 240 liter	163.265	164.756	169.229	171.039
Hoogbouw aansluitingen				
Vastrecht	278.786	281.301	288.901	292.085
Variabel uitgaande van 28 stortingen	90.288	91.038	93.660	94.784
Nieuwbouw 1/2				
Vastrecht	3.959	0	0	0
Variabel rest uitgaande van 8 ledigingen	1.309	0	0	0
Opbrengsten afvalstoffenheffing	**3.053.116**	**3.086.085**	**3.169.328**	**3.204.411**

Bedragen in €

Tarieven in €

	2023	2024	2025	2026	2027
Vastrecht grondgebonden huishoudens	179,00	208,36	210,24	215,92	218,30
Variabel tarief rest 140 liter	7,40	8,61	8,69	8,92	9,02

	2023	2024	2025	2026	2027
Variabel tarief rest 240 liter	13,17	15,33	15,47	15,89	16,06
Vastrecht hoogbouw aansluitingen	179,00	208,36	210,24	215,92	218,30
Variabel tarief hoogbouwaansluitingen	2,07	2,41	2,43	2,50	2,53
Tarief:					
Grondgebonden huishoudens (10 aanbiedingen)	238,20	277,45	279,76	287,28	290,46
Hoogbouw aansluitingen (28 aanbiedingen)	236,96	276,00	278,28	285,92	289,14

Berekening tarieven rioolrecht

Rioolrecht 2024-2027

	2024	2025	2026	2027
Kosten				
Op basis van voorcalculaties				
Water Taken Plan	0	20.000	0	0
- te compenseren BTW	0	4.200	0	0
Wegen	50.000	20.000	40.000	5.000
- te compenseren BTW	10.500	4.200	8.400	1.050
Riool	930.432	883.486	915.754	942.289
- te compenseren BTW	136.060	122.157	126.551	129.150
Rioolgemalen en randvoorzieningen	474.074	411.528	416.288	426.510
- te compenseren BTW	34.545	34.545	34.545	34.545
Lasten heffing en invordering (excl. deurwaarder)	30.631	30.631	30.631	30.631
- te compenseren BTW	6.433	5.698	5.698	5.698
Totale salariskosten	545.946	545.946	545.946	545.946
- te compenseren BTW	114.649	114.649	114.649	114.649
Vervangingsinvesteringen in het kader van het Water Taken Plan	281.521	189.121	218.311	218.311
Totaal	**2.614.790**	**2.386.159**	**2.456.772**	**2.453.777**
Bijdrage in voorziening	-222.215	123.651	160.961	266.046
Totale kosten	**2.392.574**	**2.509.810**	**2.617.732**	**2.719.824**
Opbrengsten	**2.280.814**	**2.392.574**	**2.509.810**	**2.617.732**
Opbrengsten + 4,2% in 2024 en 2025, in 2026 3,6% en in 2027 3,2% prijsindex. Plus een extra stijging van 0,7% conform het Watertakenplan.	**2.392.574**	**2.509.810**	**2.617.732**	**2.719.824**
Tekort	0	0	0	0
In percentages per jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tarief

	2023	2024	2025	2026	2027
Tarief	**€ 1,79**	**€ 1,88**	**€ 1,97**	**€ 2,05**	**€ 2,13**

Bedragen in €

Overzicht van reserves en voorzieningen

Overzicht verloop reserves

	Beginstand 1-1-2023	mutatie 2023	Beginstand 1-1-2024	Mutatie 2024	Eindstand 31-12-2024
Algemene Reserve	**14.685.189**	**2.453.713**	**17.138.902**	**-1.999.407**	**15.139.495**
Bestemmingsreserves:					
Bestemmingsreserve Vastgoed	378.256	41.377	419.633	-3.647	415.986
Covid-19	50.080	0	50.080	0	50.080
Combinatiefuncties	41.509	41.509	0	0	0
Experimentele Demoncratische vernieuwingen	33.500	-15.000	18.500	0	18.500
Statushouders	177.151	-61.293	115.858	-33.000	82.858
Nieuwe Wet inburgering	46.300	60.000	106.300	0	106.300
Wet Open Overheid WOO	47.629		47.629		47.629
Corona Cultuurmiddelen	62.296	-5.796	56.500	0	56.500
Corona re-integratie	90.000	-90.000	0	0	0
Uitvoeringskosten TOZO	104.299	0	104.299	0	104.299
Bestuursopdracht RSD	280.740	-280.740	0	0	0
Scalabor	42.968	-28.000	14.968		14.968
Onderwijsachterstandenbeleid		77.000	77.000	-27.000	50.000
Doelgroep vervoer	255.800		255.800		255.800
Ambulamteringsgelden	104.515		104.515		104.515
Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf	281.124		281.124	0	281.124
Het groenfonds	105.180	-23.670	81.510	-23.670	57.840
Ontwikkeling A15	995.900	-308-181	687.719	-100.000	587.719
Fonds bovenwijkse voorzieningen	1.520.902	-150.177	1.370.725	0	1.370.725
Betaalbare woningbouw	1.335.407	209.000	1.544.407	-91.000	1.453.407
Circulaire economie	879.473	-318.780	560.693	-159.390	401.303
Vitale dorpen en wijken	394.803	-20.000	374.803	-175.000	199.803
Groeb-blauw ontwikkeling tussengebied Duiven-Westervoort		750.000	750.000		
Implementatie nieuwe omgevingswet	624.368	-329.150	295.218	-129.150	239.400
Totaal bestemmingsreserves	**7.852.200**	**61.081**	**7.913.281**	**-1.022.597**	**6.890.684**
Geblokkeerde Bestemmingsreserves					
Stimuleringsfonds	99.193	0	99.193	0	99.193
Geblokkeerde reserve	12.664.793	0	12.664.793	0	12.664.793
Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	**12.763.986**	**0**	**12.763.986**	**0**	**12.763.986**
Totaal	**35.301.375**	**2.514.794**	**37.816.169**	**-3.022.004**	**34.794.165**

Bedragen in €

Algemene Reserve

Beheerder: Ondersteuning/Team advies

Doel
De Algemene Reserve dient als weerstandsvermogen van de gemeente.

Besteding
De reserve wordt gevoed met eventuele jaarrekeningsaldi en positieve resultaten van grondexploitaties. Onttrekkingen worden geraamd op basis van specifieke voorstellen of negatieve rekeningsaldo / resultaten grondexploitaties.

Omvang en mutaties		
Stand per 01-01-2023	€	14.685.189
Onttrekkingen 2023		
Toegemoetkoming stijgende lasten	€	1.600.000
Uitvoeringskosten participatiebeleid	€	95.000
Uitvoering en borging participatiebeleid	€	15.750
Communicatie grote projecten	€	85.000
Structurele aanpak jeugd/groepen	€	26.000
Aanpak jeugdgroepen	€	44.000
Kosten uitwijk blaashal	€	15.000
Verlening Scalabor	€	72.000
Strategisch beheersplan sport	€	30.000
Intensivering zelfbeheer	€	96.000
Jeugdgroepen amendement 2022	€	26.000
Jeugd/groepen 2022	€	44.000
Uitwijk Blaashal	€	10.864
Kosten blaashal	€	22.294
Jeugdconsulent	€	33.000
Procesbeheerder	€	25.000
Fietsenplan via st. leergeld	€	10.000
Beschutte huiskamer	€	25.000
Inzet MEE	€	13.000
Strategisch beheerplan spelen	€	40.000
Uitvoeren woonvisie	€	300.000
Beleidsvisie buitengebied	€	75.000
Centrumherstelplan	€	60.000
Gebiedsgerichte aanpak Rijksweg	€	210.000
Noodherstelfonds ondernemers	€	124.725
Centrum herstelplan 2022	€	15.902
Woonvisie 2022	€	53.938
Amendement Groen-blauwe zone	€	750.000
Amendementen begrotingsvergadering 2024	€	394.071
Totaal onttrekkingen	€	**4.311.544**
Stortingen 2023		
Rekeningsaldo 2022	€	5.419.335
Vrijval voorziening Vitaalcentrum	€	1.345.922
Totaal stortingen	€	**6.765.257**
Stand per 31-12-2023	€	**17.138.902**

Omvang en mutaties		
Onttrekkingen 2024		
Uitvoering Participatiebeleid	€	95.000
Proceskostenvergoeding WOZ	€	20.000
Commmunicatie grote projecten	€	85.000
Amendement verruiming openingstijden	€	19.885
Uitvoering en borging participatiebeleid	€	35.750
Fte dienstverlening	€	41.265
Jeugd/ jeugdgroepen amendement	€	26.000
Verlening Scalabor	€	34.000
Struckturele aanpak jeugd/jeugdgroepen	€	44.000
Intensivering zelfbeheer	€	96.000
Versterken an afstemmen van de toegangen	€	50.000
Leerplichtambtenaar	€	23.734
Gezond en veilig opgroeien	€	50.000
Jeugdconsulent	€	66.000
Toegang beschermd wonen	€	60.000
Procesbegeleider	€	50.000
Fietsenplan via St. leergeld	€	10.000
Beschutte huiskamer	€	25.000
Inzet MEE	€	13.000
Projectleider Blijkwijk	€	25.000
Strategisch beheerplan spelen	€	30.000
Amendement maatwerk leerlingen vervoer	€	40.000
Liemers economische visie	€	31.000
Uitvoeren woonvisie	€	300.000
Liemerse Ambassade	€	25.000
Beleidsvisie buitengebied	€	75.000
Centrum herstelplan	€	60.000
Ontwikkelopgave woningbouw	€	170.000
Amendementen 2023	€	398.773
Totaal onttrekkingen	**€**	1.999.407
Stortingen 2024		
Geen		
Stand per 31-12-2024	**€**	15.139.495

Bestemmingsreserves Programma Bestuur

Bestemmingsreserve "Vastgoed"

Beheerder: Team Ruimtelijke Ordening

Doel

Deze reserve is gevormd om nadelige resultaten op de exploitatie van het gebouw in het Vitaal Centrum te kunnen opvangen. De reserve wordt gevoed met positieve resultaten die zich voordoen in de exploitatie.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	419.633
Onttrekkingen 2024:	€	3.647
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	415.986

Besteding
Deze reserve wordt ingezet voor eventuele afschrijvingen, kleine aanpassingen en onvoorziene uitgaven ten behoeve van het pand in het Vitaal Centrum. Daarnaast worden de netto opbrengsten van verkoop van units van het pand in deze reserve gestort.

Bestemmingsreserve "Covid-19"
Beheerder: Financien en Belastingen

Doel
Deze reserve is gevormd met geld ontvangen voor Covid-19 maatregelen.
Bij de vaststelling van het resultaat 2020 is van het saldo van de ontvangen en betaalde gelden vanwege Covid-19 een bestemmingsreserve gevormd. In 2021 is hier nog extra geld aan toegevoegd. De reserve kan worden besteed voor nog te betalen kosten voor Covid-19.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	50.080
Onttrekkingen 2024:	€	0
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	50.080

Besteding
Bedrag nog te besteden aan Covid-19. Er komt een voorstel deze bestemmingsreserve te laten vrijvallen omdat alle afrekeningen reeds hebben plaatsgevonden in de najaarsnota 2023.

Bestemmingsreserves Programma Maatschappij

Bestemmingsreserve "Statushouders"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Ter dekking van de uitgaven in het kader van nieuwe aanpak integratie statushouders. De nieuwe aanpak houdt drie sporen:
- verder inzetten op het integreren en participeren van statushouders en mensen met een migratieachtergrond die al langer in Duiven gevestigd zijn. Met ingang van 2019 is met de nieuwe aanpak gestart.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	**115.858**
Onttrekkingen 2024:	€	33.000
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**82.858**

- Verder inzetten op integrale aanpak van participatie en integratie van nieuwkomers (statushouders en mensen met een migratieachtergrond)
- Voorbereiding implementatie landelijke wetwijziging wet inburgering.

Besteding
De hoogte van de exacte uitgaven in dit kader voor 2024 zijn niet bekend.

Bestemmingsreserve "Nieuwe wet inburgering"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Deze bestemmingsreserve is gereserveerd ter dekking van de kosten voor de invoering / implementatie van de Nieuwe Wet Inburgering.

Besteding
Ter dekking van de uitgaven voor de invoering van de Nieuwe Wet Inburgering

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	106.300
Onttrekkingen 2024:	€	
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**106.300**

Bestemmingsreserve "Corona cultuurmiddelen"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Om culturele instellingen die nog nasleep hebben van corona, te kunnen ondersteunen in de exploitatie of in het ontwikkelen van activiteiten.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**56.500**
Onttrekkingen 2024:	€	0
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**56.500**

Besteding
Deze reserve is ter dekking voor de uitgaven met betrekking tot culturele instellingen.

Bestemmingsreserve "Corona re-integratie"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Gevormd om de achterstand op het project activerend werk een boost te geven en extra inzet om het in te halen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**0**
Onttrekkingen 2024:	€	0
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**0**

Besteding
Deze reserve is ter dekking voor de uitgaven voor het project activerend werk.

Bestemmingsreserve "Uitvoeringskosten TOZO"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Gevormd om dekking voor kosten met betrekking tot verantwoording en mogelijke terugbetalingen van de steungelden.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**104.299**
Onttrekkingen 2024:	€	0
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**104.299**

Besteding
Deze reserve is ter dekking voor de uitvoeringskosten voor de TOZO regeling.

Bestemmingsreserve "Experimenten Democratische Vernieuwingen"
Beheerder: Binnenste Buiten

Doel
Onze inwoners in de gelegenheid te stellen om te participeren bij experimenten rondom (lokale) democratische vernieuwingen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**33.500**
Onttrekkingen 2024:	€	-15.000
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**18.500**

Besteding
Deze reserve is ter dekking voor de uitgaven van nieuwe experimenten rondom (lokale) vernieuwingen.

Bestemmingsreserve "Ambulantiseringsgelden"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
In het kader van het bestuurlijk akkoord beschermd wonen stelt de gemeente Arnhem tot 2024 extra geld beschikbaar voor de regiogemeenten zodat gemeenten activiteiten kunnen starten om zich voor te bereiden op de ambulantisering.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**104.515**
Onttrekkingen 2024:	€	0
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**104.515**

Besteding
Deze reserve is ter dekking voor de uitgaven van ambulantisering.

Bestemmingsreserve "Scalabor"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Gevormd om tekorten die zouden ontstaan vanwege de corona problematiek te dekken bij Scalabor.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**42.968**
Onttrekkingen 2024:	€	0
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**42.968**

Besteding
Deze reserve is ter dekking voor de tekorten vanwege corona problematiek bij Sclabor op te vangen.

Bestemmingsreserve "Doelgroepenvervoer"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Gevormd om tekorten die zouden ontstaan vanwege de corona problematiek te dekken bij de BVO DRAN.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**255.800**
Onttrekkingen 2024:	€	0
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**255.800**

Besteding
Deze reserve is ter dekking voor toekomstige kosten zoals zero-emissie en stijgingen in brandstof- en loonkosten.

Bestemmingsreserve "Energietoeslagen"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Gevormd om het geld dat vooraf was ontvangen van het Rijk in de decembercirculaire 2022 voor de uitbetaling van de energietoeslagen ook daadwerkelijk uit te kunnen keren.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**486.000**
Onttrekkingen 2024:	€	0
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**486.000**

Besteding
Deze reserve is ter dekking van de kosten voor uitvoering en uitbetaling van de energietoeslagenregeling voor huishoudens met een inkomen tot 150% van het minimumloon.

Bestemmingsreserve "Onderwijsachterstandenbeleid"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Gevormd om het geld dat in een specifieke uitkering wordt ontvangen van het Rijk ook aan de daarvoor bestemde doelen te kunnen besteden. Niet uitgegeven gelden dienen bij de afrekening van de specifieke uitkering te worden terug betaald.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	**€**	**77.000**
Onttrekkingen 2024:	€	27.000
Stortingen 2024:	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	**50.000**

Besteding
Deze reserve is ter dekking van de kosten voor onderwijsachterstandenbeleid.

Bestemmingsreserve Programma Omgeving

Bestemmingsreserve "Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van de extra kosten in de toekomst bij de toepassing van bronbemaling bij werkzaamheden binnen het plangebied Nieuwgraaf en die direct te relateren zijn aan de in het eerste watervoerend pakket aanwezige verontreiniging, afkomstig van stortplaats Westervoort en/of de wasserij op de locatie Nieuwgraaf 19 te Duiven.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	281.124
Onttrekkingen 2024:	€	
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**281.124**

Deze bestemmingsreserve is in 2003 ontstaan door samenvoeging van de reserves “Vuilstort Westervoort” (gevormd uit een ontvangen afkoopsom) en “Wasserij Nieuwgraaf 19”. Deze reserve is een verplichting uit hoofde van de tussen de Staat der Nederlanden, de Provincie Gelderland, Putman BV en de gemeenten Westervoort en Duiven gesloten overeenkomst inzake deze grondwaterverontreiniging.

Besteding
Aanwending van de reserve vindt naar behoefte plaats bij uitvoering van werken (o.a. riool vervangen, bouwrijpmaken enz.).

Bestemmingsreserve "Het Groenfonds"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Het Groenfonds is in 2002 in het leven geroepen ter financiering van projecten die een relatie hebben met natuur, landschap en milieu. De bestemmingsreserve is vanaf toen gevoed vanuit de Grondexploitatie, de opbrengst verkoop aandelen Bouwfonds, grondverkoop in Centerpoort-Zuid en bijdragen van Rijk en Provincie Gelderland.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	81.510
Onttrekkingen 2024:		
Landschapsontwikkelingsprojecten	€	30.000
Stortingen 2024:		
Bijdrage windpark	€	6.630
Stand per 31-12-2024	**€**	57.840

Besteding
De resterende gelden worden conform raadsbesluit besteed aan het uitvoeren van projecten voortvloeiend uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan (LOP). Afhankelijk van de projectkansen die zich voordien zal het bijbehorende bedrag worden onttrokken aan deze reserve en middels rapportage worden verantwoord aan de Raad. De hoogte van het bedrag is jaarlijks fluctuerend en afhankelijk van de financiële projectgrootte en kansen ten aanzien van cofinanciering. Daarnaast zijn er nog uitgaven voor het lopende project "gronden voor natuur".

Bestemmingsreserve "Ontwikkeling A15"
Beheerder: Team Projectenbureau

Doel
Reserve is gevormd ter egalisatie van de kosten om proactief en constructief te kunnen participeren in de processen rondom het project ViA15. Hieronder vallen ook uitgaven voor (inpassings-) maatregelen ten gunste van bewoners. Het meerdere of mindere in de begroting opgenomen bedrag wordt dan wel toegevoegd of onttrokken aan deze reserve.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	687.719
Onttrekkingen 2024:	€	100.000
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2023	**€**	587.719

Besteding
In de begroting is voor 2023 t/m 2026 een bedrag van € 100.000 opgenomen voor externe inhuur en specifieke advieskosten voor externe deskundigheid en expertise. Daarbij is inzet niet ieder jaar hetzelfde. In de Tussenrapportage 2020 is bepaald dat de hierboven genoemde jaarbudgetten niet meer uit de algemene middelen maar uit deze reserve worden gedekt om zodoende het begrotingssaldo hier niet mee te belasten. Dit lijkt voor de Bestemmingsreserve A15 echter een zware aderlating te kunnen worden. Met als gevolg dat de Bestemmingsreserve A15 aan het eind of zelfs gedurende de periode tot en met 2026 aangevuld moet worden zodat we aan de geoormerkte verplichtingen kunnen voldoen.

Bestemmingsreserve “Fonds bovenwijkse voorzieningen”
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Met de inwerkingtreding van de nieuwe Grondexploitatiewet per 1 juli 2008 ontstaat de mogelijkheid in de individuele grondexploitaties een kostencomponent “Bovenwijkse voorzieningen” op te nemen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	1.370.725
Onttrekkingen 2024:	€	
Stortingen 2024	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**1.270.725**

Het betreft een dekkingsmiddel in de aanlegkosten van voorzieningen die een functie hebben voor meerdere exploitatiegebieden. In beginsel worden individuele grondexploitaties belast met een afdracht van € 5 per m^2 uitgeefbaar terrein.

Besteding
In de Structuurvisie, vastgesteld in 2015, is een meerjarenbegroting Fonds Bovenwijks opgesteld met de te ontvangen bijdragen uit ruimtelijke ontwikkelingen, alsmede een investeringsschema voor de uitvoering van voorgenomen en geplande projecten. Voor 2024 is een bedrag van € 100.000 gereserveerd voor herinrichting schuttersplein Groessen

Bestemmingsreserve “Betaalbare woningbouw"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Aanvullend dekkingsmiddel voor het realiseren van projecten en activiteiten die voortkomen uit of bijdragen aan het woonbeleid en de woonagenda; in het bijzonder (of primair) het huisvesten van doelgroepen die aangewezen zijn op betaalbare (huur-)woningvoorraad. De raad heeft het nieuwe woonbeleid vastgesteld op 20 juli 2021. Bij de Voorjaarsnota in 2021 is er middels een amendement een aanvullend bedrag van € 364.000 gestort voor versneling van de woningbouw. Daarnaast is er aanvullend een bedrag van € 500.000 gestort in deze reserve bij het vaststellen van de jaarrekening 2022.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	1.544.407
Onttrekkingen 2024:		
versnelling woningbouw	€	91.000
Stortingen 2024:		
Stand per 31-12-2024	**€**	**1.453.407**

Besteding
Op basis van inhoudelijke plannen, activiteiten of initiatieven, die concreet bijdragen aan de woonagenda en waarbij aanvullende ("slimme") middelen gewenst zijn en voor zover de middelen

reiken. Bij raadsbesluit van 8 mei 2017 is het college bevoegd deze middelen in te zetten voor de uitvoering van de woonagenda. Daarnaast zal er tot en met 2025 jaarlijks een extra bedrag van € 91.000 uit de reserve worden onttrokken voor versnelling van de woningbouw. Tevens wordt deze reserve ingezet voor realisatie van betaalbare woningbouw.

Bestemmingsreserve “Circulaire economie"
Beheerder: Team

Doel
Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2019. Het bedrag wordt ingezet om de benodigde middelen voor de Energietransitie en de vastgestelde ambitie hiervan te bekostigen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	560.693
Onttrekkingen 2024:		
Conform Voorjaarsnota 2019	€	159.390
Stortingen 2024:	€	
	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**401.303**

Besteding
De uitgaven betreffen organisatiekoten, planvoorbereidingskosten en andere proceskosten in het kader van energietransitie. De exacte hoogte van deze uitgaven is voor 2023 niet bekend, geschat wordt dat hiermee met ingang van 2020 € 159.390 is gemoeid.

Bestemmingsreserve “Vitale dorpen en wijken"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2019 is deze reserve gevormd om de kosten te dekken voor het faciliteren van nieuwe initiatieven en het kunnen inrichten en uitvoeren van nieuwe samenwerkingsprocessen mat andere wijken- en/of buurten.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	374.803
Onttrekkingen 2024		
Herinrichting schuttersplein Groessen	€	100.000
Herinrichting Mondriaanplein	€	75.000
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**199.803**

Besteding
Ter dekking van projecten voor Vitale dorpen en wijken. Voor 2024 is er een bedrag gereserveerd van € 100.000 voor herinrichting schuttersplein Groessen en de herinrichting van het Mondriaanplein.

Bestemmingsreserve “implementatie Omgevingswet"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2021 is deze reserve gevormd om de kosten te dekken voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	295.218
Onttrekkingen 2024	€	129.150
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**166.068**

Besteding
Ter dekking van diverse kosten voor implementatie van de nieuwe Omgevingswet.

Bestemmingsreserve Parkmanagement
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze reserve is gevormd bij vaststelling van het jaarrekeningresultaat 2022 met als doel om het parkmanagementorganisatie op te starten en de daarmee gepaard gaande activiteiten.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	110.000
Onttrekkingen 2024	€	
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**110.000**

Besteding
Uitvoeren van activiteiten die in het teken staan van duurzaamheid, verbetering, kostenbeheersing en gemak voor ondernemers en arbeid. Dit om te zorgen voor een samenwerking tussen werkgevers en gemeente voor een gezondeconomisch, werk- en leefklimaat.

Bestemmingsreserve groenblauwe ontwikkeling tussengebied Duiven/Westervoort
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze reserve is gevormd bij de Voorjaarsnota 2023 met als doel het realiseren van een groen blauw raamwerk in het tussengebied Duiven en Westervoort.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	**750.000**
Onttrekkingen 2024	€	
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**750.000**

Besteding
In 2023 heeft de raad ingestemd met de Startnotitie Tussengebied Duiven-Westervoort. Op grond hiervan loopt een gebiedsproces, gericht op een natuurinclusieve ontwikkeling met opgaven voor landbouw, sport, recreatie en kleinschalige woningbouw. In het bijzonder wordt de realisatie van een groenblauw raamwerk in het gebied beoogd. Hiervoor is bij de Voorjaarsnota een startbudget in de vorm van deze bestemmingsreserve toegekend.

Medio 2024 vindt nadere besluitvorming plaats over het eerste resultaat van het lopende gebiedsproces, een ‘koersdocument’. Daarin worden de kaders voor de verdere ontwikkelrichting bepaald. En daarbij komt ook een mogelijke eerste besteding van de bestemmingsreserve voor groenblauwe ontwikkelingen aan de orde.

Geblokkeerde reserves

Bestemmingsreserve "Stimuleringsfonds"
Beheerder: Team Ruimtelijke ontwikkeling

Doel
In 2000 is besloten vanuit de opbrengst aandelenverkoop Avira/Bouwfonds een bedrag van € 226.890 te storten in Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Vanuit dit fonds kan de gemeente subsidies verstrekken in de vorm van “zachte leningen”. De zachte leningen kunnen alleen verstrekt worden aan volkshuisvestelijke projecten.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	99.193
Onttrekkingen 2024	€	p.m.
Stortingen 2024:	€	p.m.
Stand per 31-12-2024	**€**	**99.193**

Rente en aflossing vloeien terug in het fonds en kunnen weer voor andere projecten op dit terrein worden ingezet. De bestemmingsreserve wordt door derden beheerd en is derhalve een geblokkeerde reserve. De raad heeft in 2008 besloten om de beschikbare reserve volledig te bestemmen voor dekking van de "VROM startersregeling 2008".

Besteding
In totaal stond er eind 2022 bij het stimuleringsfonds nog een saldo van € 99.193.

Bestemmingsreserve Geblokkeerde reserve
Beheerder: Team financieel advies

Doel
Met deze reserve is voor een deel voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. Daarnaast vormt de reserve een extra buffer. Deze reserve is gevormd door de geblokkeerde bestemmingsreserves van Nuon Vattenfall, Bouwfonds en Vitens samen te voegen tot een geblokkeerde reserve.

Omvang en mutaties	
Stand per 1-1-2023	€ 12.664.793
Onttrekkingen 2024	€
Stortingen 2024:	€
Stand per 31-12-2024	**€ 12.664.793**

Besteding
Vanaf 2017 wordt er geen rente meer berekend en toegevoegd aan deze bestemmingsreserve.

Voorzieningen

Overzicht verloop voorzieningen

	Beginstand 1-1-2023	Mutaties 2023	Beginstand 1-1-2024	Mutaties 2024	Eindstand 2024
Pensioenen wethouders	1.963.981	58.880	2.022.861	58.880	2.081.741
Wachtgeld wethouders	153.451	-95.000	58.451	-56.927	1.524
Voorziening vastgoed ontwikkeling	1.345.922	0	1.345.922	0	1.345.922
Dubieuze debiteuren	137.902	-500	137.402	-2.000	135.402
Groot onderhoud algemene accommodaties	435.423	-54.395	381.028	-55.673	325.355
Ontslaguitkering burgemeester	47.576	-47.576	0	0	0
Dubieuze debiteuren RSD	426.127	0	426.127	0	426.127
Groot onderhoud sportaccommodaties	1.371.016	40.112	1.411.128	96.088	1.507.216
Groot onderhoud culturele accommodaties	523.582	55.774	579.356	30.446	609.802
Onderhoud wegen	9.868.243	808.331	10.676.574	260.928	10.937.502
Riolering artikel 44 lid 2	12.278.852	365.016	12.543.858	-222.215	12.421.653
Verliesgevende complexen grex	4.244.263	0	4.244.263	0	4.244.263
Afwikkeling complexen grex	89.500	0	89.500	0	89.500
Kapitaallasten afvalinzameling	4.391	0	4.391	0	4.391
Afvalinzameling	181.934	-55.000	126.934	0	126.934
A15	542.331	0	542.331	0	542.331
Totaal voorzieningen	**33.614.494**	**1.075.642**	**34.590.126**	**109.527**	**34.799.663**

Bedragen in €

Voorzieningen programma Bestuur

Voorziening "Pensioenen wethouders"
Beheerder: Team HR

Doel
De voorziening is gevormd voor de direct opeisbare verplichtingen van de toekomstige pensioenen wethouders.

Besteding
De besteding is afhankelijk van de "rekenrente" en toekomstige pensioenverplichtingen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	2.022.861
Onttrekkingen 2024:	€	20.000
Stortingen 2024:	€	78.880
Stand per 31-12-2024	**€**	**2.081.741**

Voorziening "ontslaguitkering burgemeester"
Beheerder: Team HR

Doel
De gemeente is op basis van het rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers verplicht om wachtgeld en een tegemoetkoming in de verhuiskosten te betalen. Daarnaast is de gemeente verplicht om op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers een voorziening voor de kosten hiervan te vormen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	0
Onttrekkingen 2024:	€	
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**0**

Besteding
Uit deze voorziening zal het wachtgeld van de burgemeester betaald worden. In 2023 is het laatste gedeelte van het wachtgeld uitbetaald.

Voorziening "wachtgeld wethouders"
Beheerder: Team HR

Doel
De gemeente is op basis van het rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers verplicht om wachtgeld te betalen. Daarnaast is de gemeente verplicht om planmatige begeleiding door een externe re-integratiebureau in te schakelen en te betalen. Uit deze voorziening.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	58.451
Onttrekkingen 2024:	€	56.927
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**1.524**

Besteding
Uit deze voorziening zal het wachtgeld van een wethouder betaald worden. In de najaarsnota 2023 wordt er nog eens € 40.000 bijgeraamd om de voorziening op peil te brengen.

Voorziening "Dubieuze debiteuren"
Beheerder: Team Financiële Administratie

Doel
Deze voorziening is gevormd voor het risico van oninbaarheid.

Besteding
De mutaties zijn afhankelijk van afwikkeling debiteuren in enig jaar. Onderbouwing saldo:
- oninbare debiteuren privaat en publiekrechtelijk € 92.937
- oninbare debiteuren belastingen € 50.000.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	137.402
Onttrekkingen 2024:	€	50.000
Stortingen 2024:	€	48.000
Stand per 31-12-2024	**€**	**135.402**

Voorziening "Groot onderhoud algemene accommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud algemene accommodaties.

Rente
Inflatiecorrectie 2%.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	**480.454**
Onttrekkingen 2024:	€	247.450
Stortingen 2024:		
Rente	€	7.669
Dotatie onderhoud	€	179.628
Stand per 31-12-2024	**€**	**420.301**

Besteding
Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht.
De onttrekking betreft vervanging pompen luchtbehandeling en WKO installatie, vervanging zonweringscentrale, brandmeldinstallatie en schuifdeurautomaat, vervanging verlichtingsarmaturen en vervanging luchtverwarmers. Voor de jaren 2024-2027 bedraagt de raming totaal € 298.500.

Voorzieningen programma Maatschappij

Voorziening "Dubieuze debiteuren RSD"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Voorziening voor dubieuze debiteuren in het kader van artikel 69 Participatiewet waarvan uitvoering plaatsvindt bij de RSD.

Besteding
Op basis van informatie van de RSD vindt jaarlijks een berekening plaats van de stand van de voorziening. In de jaarrekening brengen we de voorziening op peil.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	**426.126**
Onttrekkingen 2024:	€	
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**426.126**

Voorziening "Groot onderhoud sportaccommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud sport accommodaties.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	**1.410.407**
Onttrekkingen 2024:	€	68.750
Stortingen 2024:		
Rente	€	28.208
Dotatie onderhoud	€	134.210
Stand per 31-12-2024	**€**	**1.504.075**

Besteding
Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen enerzijds de planning en anderzijds de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend

geacht. De onttrekking betreft schilder- en sauswerk en vervanging diverse componenten douchebesturingssysteem en W-installatiesysteem. Voor de jaren 2024 tot en met 2027 bedraagt de raming totaal € 73.750.

Voorziening "Groot onderhoud culturele accommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud culturele accommodaties. Het betreft hier het wijkhuis van Droo, het kleutergebouw van de Joannesschool en het gebouw aan het Eilandplein.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	**579.856**
Onttrekkingen 2024	€	50.000
Stortingen 2024		
Rente	€	11.597
Dotatie onderhoud	€	69.802
Stand per 31-12-2024	**€**	**611.255**

Besteding
Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft schilderwerk, vervangingen aan het waterleidingnet en koudwatersysteem en vervanging verlichting. Voor de jaren 2024-2027 bedraagt de raming totaal € 194.150.

Voorzieningen programma Omgeving

Voorziening "Onderhoud wegen"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Het onderhouden van de wegen enz. conform het beleidsplan onderhoud wegen. De voorziening wordt jaarlijks vanuit de exploitatie gevoed, terwijl de geplande maatregelen rechtstreeks op deze voorziening worden geboekt.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	10.277.032
Onttrekkingen 2024:		
Onderhoudsmaatregelen	€	1.188.996
Stortingen 2024:		
Rente	€	205.541
Stortingen vanuit jaarschijf 2023	€	1.225.000
Stand per 31-12-2024	**€**	10.518.576

Besteding:

Verwachte ontwikkelingen 2024 tot en met 2027:

Voorziening wegbeheer	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Stand per 1 januari	**10.277**	**10.519**	**10.967**	**11.578**
Toevoeging aan de voorziening	1.431	1.435	1.444	1.457
Onttrekking aan de voorziening	1.189	987	833	1.035
Stand per 31 december	**10.519**	**10.967**	**11.578**	**12.000**

Voorziening "Riolering artikel 44 lid 2 BBV"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze voorziening is gevormd ten behoeve van groot onderhoud en lasten grootschalige investeringen in de toekomst. Met name ook bedoeld om lasten te "egaliseren".

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	12.643.868
Onttrekkingen 2024:	€	222.215
Stortingen 2024:		
Bijdrage vanuit exploitatie	€	0
Stand per 31-12-2024	**€**	12.421.653

Besteding
Deze voorziening zal worden ingezet om grootschalige vervangingen te kunnen bekostigen.

Voorziening "Verliesgevende complexen grondexploitaties"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze voorziening is gevormd om de verwachte verliezen die uit de resultaatberekeningen van de in exploitatie zijnde complexen van de grondexploitatie komen, op te kunnen vangen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	4.244.354
Onttrekkingen 2024	€	364.354
Stortingen 2024	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**3.880.000**

De herziene exploitatieberekening van de complexen Seingraaf, Vitaal Centrum, en St. Antoniusstraat geven een verlies op einddatum van in totaal € 3.880.000 Voor exploitaites met een geraamd tekort wordt een voorziening (op startwaarde) conform BBV getroffen om de berekende toekomstige tekorten af te dekken. Dit is een wettelijk voorgeschreven maatregel. Het rentepercentage (disconteringsvoet) bij deze berekening is door de BBV gesteld op 2%. Jaarlijks zal na de herziening van de exploitatieberekeningen worden bekeken of de voorziening nog toereikend is.

Besteding
In de voorziening is een bijdrage opgenomen voor de afwikkeling van een verwacht verlies op de volgende complexen:

Exploitatie	**Resultaat**
Vitaal Centrum Duiven	€ 3.720.000
Seingraaf	€ 150.000
St. Antoniusstraat	€ 10.000
Totaal	**€** 3.880.000

Voorziening "Afwikkeling complexen"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze voorziening is in het leven geroepen voor nog te maken kosten van reeds financieel afgewikkelde complexen. Het betreft investeringen voor relatief kleine afwikkelingen binnen het plangebied. De kosten voor afwikkelingen van eerder afgesloten complexen worden uit de voorziening betaald.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	89.500
Onttrekkingen 2024	€	
Stortingen 2024	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	89.500

Besteding na 31 december 2022

Wrm/nazorg afgesloten complexen	21.000
Interne doorbelasting V&T afgesloten complexen	20.000
Procedurekosten planschadeverzoeken Wro	10.000
Diversen, onvoorzien en prijsstijgingen	7.500
Publiekrechtelijke heffingen	1.000
Verplaatsen boom rijksweg 64 (Vergertlaan)	5.000
Weidekervel groenvoorziening en verharding woonrijp	5.000
PSZ Hoflaan groenvoorziening en verharding woonrijp5	5.000
Graafstaete nagekomen plankosten en herstelverhardingen	15.000

Voorziening "Afvalinzameling (kapitaallasten)"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze voorziening wordt ingezet om de kapitaallasten van uitgestelde investeringen te bekostigen.

Besteding
Afhankelijk van de mate waarin investeringen worden ingehaald of uitgesteld.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	4.391
Onttrekkingen 2024:	€	
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**4.391**

Voorziening "Afvalinzameling"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze voorziening wordt ingezet om de uitgaven met betrekking tot de inzameling van huishoudelijk afval te bekostigen.

Besteding
Deze voorziening wordt ingezet ter dekking van kosten met betrekking tot de inzameling van huishoudelijk afval.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	11.935
Onttrekkingen 2024:	€	
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**11.935**

Voorziening "A15"
Beheerder: Team Projecten

Doel
Deze voorziening wordt ingezet om alle gemeentelijke kosten en inkomsten met betrekking tot een voortvarende vergunningverlening en toezicht tot aan de oplevering (inclusief nazorg) van het Project ViA15 te egaliseren.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2024	€	795.899
Onttrekkingen 2024:	€	100.000
Stortingen 2024:	€	
Stand per 31-12-2024	**€**	**695.899**

Besteding
Deze voorziening wordt ingezet ter dekking van de vergunningverlening en het bouwtoezicht ook alle extra (inhuur) kosten voor een voortvarende afhandeling.

Vervangingsinvesteringen

rente: 2%	Invest.	Afschr.	
Omschrijving	Bedrag	Termijn	Jaar
Wegen			
Vervangen keermuur K8 Reigerpad	180.000	60	2024
Horsterstraat, Van Rijksweg tot spoortunneltje	280.000	60	2024
Nieuwgraafsestraat, Van Roelofshoeveweg tot gemeentegrens	390.000	60	2024
Kerkstraat 2, Van Bemmenstraat tot Schoepikstraat	235.000	60	2024
Kerkstraat 1, Van Giesbeeksestraat tot brug	125.000	60	2025
Helhoek, Van Kamerstraat tot inrit bedrijventerrein Helhoek	270.000	60	2026
Engeveldsestraat, Van Kamerstraat tot gemeentegrens	230.000	60	2026
Groen			
Wijkrenovatie Zuid West	165.000	30	2024
Wijkrenovatie West	155.000	30	2025
Mobiliteitsplan			
Parkeren woonwijken	20.000	30	ieder jaar
Projecten uit de samenleving	40.000	30	ieder jaar
Verkeersveiligheidsmaatregelen Rijksweg /Ploenstraat	70.000	30	2024
Openbare Verlichting			
vervanging armaturen	110.000	25	ieder jaar
VRI			
vervanging VRI 383 Westsingel	38.805	15	2024
Riolering en gemalen *1			
investeringen DPRA 2024	375.000	60	2024
investeringen uitvoeringsprogramma 2024	55.575	60	2024
vervanging rioolgemalen 2024	60.000	15	2024
vervanging iba's 2024	30.000	15	2024
ombouwen VGS naar VGS 2.0 2024	175.000	60	2024
Vervangen oeverbeschoeiing 2024	20.000	45	2024
vervanging riolering Voermanstraat	450.000	60	2024
calamiteiten riolering 2024	100.000	60	2024
calamiteiten gemalen 2024	75.000	15	2024
investeringen DPRA 2025	375.000	60	2025

investeringen uitvoeringsprogramma 2025	55.575	60	2025
vervanging rioolgemalen 2025	60.000	15	2025
vervanging gemalen bouwkundig 2025	35.000	45	2025
Vervangen oeverbeschoeiing 2025	20.000	45	2025
ombouwen VGS naar VGS 2.0 2025	150.000	60	2025
vervanging iba's 2025	30.000	15	2025
calamiteiten riolering 2025	100.000	60	2025
calamiteiten gemalen 2025	75.000	15	2025
Vervanging vrijverval riolering 2026	544.000	60	2026
investeringen uitvoeringsprogramma 2026	55.575	60	2026
ombouwen VGS naar VGS 2.0 2026	150.000	60	2026
Vervangen oeverbeschoeiing 2026	20.000	45	2026
vervanging rioolgemalen 2026	60.000	15	2026
vervanging gemalen bouwkundig 2026	35.000	45	2026
calamiteiten riolering 2026	100.000	60	2026
calamiteiten gemalen 2026	75.000	15	2026
investeringen uitvoeringsprogramma 2027	55.575	60	2027
Vervanging vrijverval riolering 2027	544.000	60	2027
ombouwen VGS naar VGS 2.0 2027	150.000	60	2027
Vervangen oeverbeschoeiing 2027	20.000	45	2027
vervanging rioolgemalen 2027	60.000	15	2027
vervanging gemalen bouwkundig 2027	35.000	45	2027
calamiteiten riolering 2027	100.000	60	2027
calamiteiten gemalen 2027	75.000	15	2027
DPRA			
DPRA Uitvoeringsprogramma 2026	10.137		2026
DPRA Uitvoeringsprogramma 2027	10.137		2027
Speeltuinen/-weiden			
Speeltoestellen	20.000	10	ieder jaar
Buitensportterreinen			
DVV terreinafscheiding	20.000	20	2024
Heggeakkers beregening veld 2	25.000	8	2024
Heggeakkers Veld 4 en oefenhoek	25.000	30	2024
Immerloo beregening veld 2	20.000	8	2024
Immerloo toplaagrenovatie natuurgras trainingsveld	15.000	15	2024
MHC Westerduiven Onderbouw veld 1	255.000	20	2025
MHC Westerduiven kunstgras veld1	110.000	10	2025
MHC Westerduiven hekwerken veld 1	180.000	20	2025
Heggeakkers straatwerk	15.000	30	2027
Huishoudelijk afval/ afvalaanbiedstation *1			
vervanging minicontainers restafval 2024	8.550	10	2024
vervanging minicontainers gft afval 2024	14.250	10	2024
vervanging minicontainers papier 2024	4.275	10	2024
vervanging ondergrondse restcontainers 2024	10.000	8	2024
vervangingen afvalaanbiedstation 2024	18.000	10	2024
vervanging minicontainers restafval 2025	8.550	10	2025
vervanging minicontainers gft afval 2025	14.250	10	2025
vervanging minicontainers papier 2025	4.275	10	2025

vervangingen afvalaanbiedstation 2025	36.000	10	2025
vervanging minicontainers restafval 2026	8.550	10	2026
vervanging minicontainers gft afval 2026	14.250	10	2026
vervanging minicontainers papier 2026	4.275	10	2026
vervangingen Afvalaanbiedstation 2026	93.000	10	2026
vervanging minicontainers restafval 2027	8.550	10	2027
vervanging minicontainers gft afval 2027	14.250	10	2027
vervanging minicontainers papier 2027	4.275	10	2027
vervanging ondergrondse papiercontainers 2027	9.250	8	2027
vervangingen Afvalaanbiedstation 2027	74.000	10	2027
Onderhoud gebouwen			
vervanging uitbouwkozijnen Endesprong	25.000	30	2024
vervanging basketbal installatie verticaal ophijsbaar Endesprong	25.980	15	2024
vervanging tumblingbaan training Mobilis	26.011	15	2024
vervanging basketbal installatie verticaal ophijsbaar Mobilis	38.970	15	2026
vervanging plafondbasketbal installatie monotube Mobilis	47.900	15	2026
verv ringstel unit elektrisch Mobilis	23.000	15	2026
Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen			
Algemene accommodaties<25	298.500		
Culturele accommodaties<25	194.150		
Sportaccommodaties<25	73.750		
Totalen	8.436.190		

*1 ten laste van de afvalstoffenheffing, c.q. rioolrechten.

EMU-saldo

In het bestuurlijk overleg (Ministerie van Financiën, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het voorgaande jaar en het navolgende jaar in de begroting wordt opgenomen.

	EMU-saldo	2023	2024	2025
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV, art 17c)	159	-2.960	-259
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.754	3.086	3.241
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.266	2.236	2.138
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-2.134	- 3.277	- 1.704
+5	De in mindering op onder vier bedoelde investeringen gebrachte bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen			
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)			
-6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa			
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	- 2.320	- 4.201	- 418
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	10.010	12.389	0
-8b	Boekwinst op grondverkopen			
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	- 2.266	- 2.236	- 2.138

	EMU-saldo	2023	2024	2025
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten			
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
	Berekend EMU-saldo	**8.469**	**5.037**	**860**

Bedragen in € 1.000

Toelichting

1. Saldi voor bestemming (zie financiële begroting).
2. De afschrijvingen per jaar.
3. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2024.
4. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 zijn de geactiveerde investeringen van de wensenlijst en de lijst vervangingsinvesteringen opgenomen.
9. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2024.

Baten en Lasten per Taakveld

TV	Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Gemeenteraad en (raads)-commissies	0	2.555.048	-2.555.048
0.2	Burgerzaken	421.838	598.246	-176.408
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	812.005	836.497	-24.492
0.4	Ondersteuning organisatie	300.100	10.826.905	-10.526.805
0.5	Treasury	628.233	78.733	549.500
0.61	OZB-woningen	3.772.363	180.932	3.591.431
0.62	OZB-niet woningen	2.654.661	243.192	2.411.469
0.64	Belastingen overig	62.466	524.806	-462.340
0.7	Algemene Uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	47.467.579	0	47.467.579
0.8	Overige baten en lasten (excl. mutaties reserves)	0	810.547	-810.547
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	1.538.919	-1.538.919
1.2	Openbare orde en veiligheid	51.000	405.948	-354.948
Programma 1 Bestuur		56.170.245	18.599.773	37.570.472
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	113.523	-113.523
4.2	Onderwijshuisvesting	20.000	1.930.237	-1.910.237
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	494.075	1.345.982	-851.907
5.1	Sportbeleid en activering	139.028	766.725	-627.697
5.2	Sportaccommodaties	297.030	1.589.715	-1.292.685
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	2.500	321.994	-319.494
5.4	Musea	0	163.336	-163.336
5.5	Cultureel erfgoed	0	13.024	-13.024
5.6	Media	24.205	339.205	-315.000
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	23.000	2.424.347	-2.401.347
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	236.468	3.474.038	-3.237.570
6.2	Wijkteams	0	2.403.176	-2.403.176
6.3	Inkomensregelingen	6.542.592	7.938.316	-1.395.724
6.4	Begeleide participatie	0	2.150.093	-2.150.093
6.5	Arbeidsparticipatie	0	2.052.102	-2.052.102
6.6	Maatwerkvoorzieningen Wmo	21.103	1.049.128	-1.028.025
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	157.500	4.720.375	-4.562.875

6.71a	Hulp bij het huishouden (Wmo)	0	28.211	-28.211
6.71b	Begeleiding (Wmo)	0	28.211	-28.211
6.71c	Dagbesteding (Wmo)	0	30.454	-30.454
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	28.211	-28.211
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	6.891.337	-6.891.337
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	0	4.326	-4.326
6.72b	Jeugdhulp behandeling	0	4.326	-4.326
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	0	4.326	-4.326
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	4.326	-4.326
6.73a	Pleegzorg	0	4.326	-4.326
6.73b	Gezinsgericht	0	4.326	-4.326
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	0	4.326	-4.326
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	4.326	-4.326
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	4.326	-4.326
6.74c	Gesloten plaatsing	0	4.326	-4.326
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0
6.81a	Beschermd wonen (Wmo)	0	28.211	-28.211
6.81b	Maatschappelijke- vrouwenopvang (Wmo)	0	64.852	-64.852
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	522.104	-522.104
6.82a	Jeugdbescherming	0	21.467	-21.467
6.82b	Jeugdreclassering	0	21.467	-21.467
7.1	Volksgezondheid JGZ	167.237	1.468.953	-1.301.716
Programma 2 Maatschappij		8.124.738	41.972.054	-33.847.316
2.1	Verkeer en vervoer	93.813	4.311.585	-4.217.772
2.2	Parkeren	953	41.829	-40.876
2.5	Openbaar vervoer	0	79.967	-79.967
3.1	Economische ontwikkeling	0	130.031	-130.031
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.366.972	1.765.996	-399.024
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	2.639	21.916	-19.277
3.4	Economische promotie	628.632	1.167.905	-539.273
7.2	Gemeentelijke rioleringsplan	3.078.858	1.872.368	1.206.490
7.3	Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	3.629.567	2.497.729	1.131.838
7.4	Milieubeheer	5.279	662.349	-657.070
7.5	Begraafplaatsen	60.483	124.693	-64.210
8.1	Ruimtelijke ordening	99.207	1.812.343	-1.713.136
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	875.407	1.005.407	-130.000
8.3	Wonen en bouwen	815.971	1.846.041	-1.030.070
Programma 3 Omgeving		10.657.781	17.340.159	-6.682.378
0.10	Mutaties reserves	2.348.821	6.330	2.342.491
Totaal na bestemming		77.301.585	77.918.316	-616.731

Bedragen in €

Overheadkosten

Vanaf 1 januari 2018 is de gemeenschappelijke regeling 1Stroom in werking getreden. Dit betreft de fusie van de ambtelijke organisaties van de gemeente Duiven en de gemeente Westervoort. Alle kosten die voorheen op taakveld 0.4 van beide gemeenten werden verantwoord, worden vanaf 1 januari 2018 verzameld op taakveld 0.4 van de organisatie 1Stroom. Vervolgens worden de totale kosten op dit taakveld verdeeld naar de gemeente aan de hand van een doorbelastingspercentage. De gemeente Duiven krijgt 63% doorbelast en de gemeente Westervoort krijgt 37% doorbelast. Twee uitzonderingen zijn hierbij te maken, namelijk de kosten rondom de grondexploitaties en de kosten voor het afvalaanbiedstation van de gemeente Duiven.

Deze komen volledig ten laste van de gemeente Duiven. Binnen Duiven worden kosten die rechtstreeks betrekking hebben op bepaalde taakvelden ook daaraan doorbelast. Met ingang van de begroting 2023 worden ook de automatiseringskosten rechtstreeks in de begrotingen van Duiven en Westervoort op taakveld 0.4 geraamd. Op taakveld 0.4 blijven dan de overheadkosten staan. Afgezet tegen de totale omzet geeft dat het overheadpercentage.

Op taakveld 0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie komt één totaalbedrag te staan, de bijdrage 1Stroom.

Bijdrage 1Stroom	**7.996.804**

Berekening overheadpercentage

Totaal overheadkosten (= bijdrage 1Stroom)	7.996.804
Totale lasten begroting	80.271.466
Overheadpercentage	9,96%

Indicatoren

Overzicht verplichte indicatoren

Indicator	Duiven	Nederland
Formatie fte per 1.000 inwoners	7,30	gegevens niet beschikbaar
Bezetting fte per 1.000 inwoners	6,68	gegevens niet beschikbaar
Apparaatskosten per inwoner	741	gegevens niet beschikbaar
Externe inhuur als % van totale loonsom + inhuur externen	0,82	gegevens niet beschikbaar
Overhead als % van totale lasten	10,45	gegevens niet beschikbaar
Woonlasten eenpersoonshuishouden	725	823
Woonlasten meerpersoonshuishouden	867	905
WOZ-waarde woningen	291	369
Nieuwbouw woningen	0,8	1,0
Huishoudelijk restafval	111	169
Hernieuwbare elektriciteit	103,4%	33,2%
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	23,2	22,8
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,2	4,6
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	0,4	1,4
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	4,2	6,0
Verwijzingen HALT	5	8
Jongeren met delict voor rechter	1	1
Demografische druk	71,0%	70,3%
Niet-sporters	48,6%	49,2%
Banen	1.126,8	825,4
Vestigingen	147,0	174,1
Netto arbeidsparticipatie	74,0%	72,2%
Bruto gemeentelijk product	135,4	134
Functiemenging	63,0%	53,8%
Bijstandsuitkeringen	310	431
Lopende re-integratievoorzieningen	11,8	12,2

Wmo-clienten met een maatwerkarrangement	43	700
%kinderen in uitkeringsgezin	4%	6%
% achterstandsleerlingen	6,2%	10,9%
% werkloze jongeren	1%	2%
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)	1,4%	1,7%
Absoluut verzuim	1,4	2,7
Relatief verzuim	38	24
Jongeren met jeugdhulp	12,1	10,9
Jongeren met jeugdreclassering	0,2%	0,3%
Jongeren met jeugdbescherming	0,9%	1,2%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren verwijzen wij naar de website www.waarstaatjegemeente. Bovenstaande indicatoren worden op deze site ververst zodra er nieuwe informatie beschikbaar is. Bovenstaand cijfers geven de stand weer op 25 augustus 2023.

Model E

Staat van geldleningen

Leningen gemeente	Lening	Datum	laatste aflossing	Rente %	Saldo 1-1	2024	Rente	Aflossing	Saldo 31-12
102/BNG/ 40.109840	10.000.000	2-11-2015	2-11-2025	0,985%	2.000.000		18.108	1.000.000	1.000.000
103/BNG/ 40.110568	6.000.000	21-6-2016	21-6-2026	0,430%	1.800.000		6.376	600.000	1.200.000
104/BNG	10.000.000	19-7-2018	19-7-2028	0,518%	5.000.000		23.558	1.000.000	4.000.000
105/BNG/ 40.113408	10.000.000	16-12-2019	16-12-2026	-0,085%	4.285.714		-3.593	1.428.571	2.857.143
					13.085.714		44.449	4.028.571	9.057.143
Leningen ten behoeve van het Candeacollege									
88/BNG/ 40.87869	7.260.483	24-2-1998	1-7-2039	6,030%	4.884.907		288.822	189.809	4.695.099
					4.884.907		288.822	189.809	4.695.099
					17.970.622	-	333.270	4.218.380	13.752.242